

מיתת מכל החירופים וגידופים מהשונאים, וקיבל הכל בשמחה, וזכה אח"כ לטעום טעם החיים של מתיקות אור שכניתו – הכל כדאי. האם קיימתי ממת עצמו עלי, וממילא נפטרתי משאר יסורי עולם? ע' בהקדמה לספרו היכל הברכה – אחריות על עוה"ב וע"ע כספרו קולחן הקסור שמטיל נשמות! תנצב"ה. נלב"ע תרל"ד. ביום חמישי י' אייר חל היארצייט של ר' שמואל (בן ר' מאיר שליט"א) גריינמאן זצ"ל. נקטף באמצע עלייתו על הר ד', הי' ת"ח אדיר, והספיק בימיו הקצרים להאיר העולם עם תורה שלמה, ומיהר ליהנות בזיו השכינה על עבודתו התמימה, ולנו אבידה כבדה. תנצב"ה. נלב"ע תש"ס. ביום שישי יא' אייר חל היארצייט של ר' משה שאול ב"ר יעקב סירוטה – מחשובי וראשוני תלמידי מיר דירושלם, כל ימיו בעבודת ד', וזכה להעמיד תלמידים ודורות ישרים קע"ה – האם גם אני אזכה לשלימות בעבודתי ולהמשך דורי לדורי דורות כרצון יוצרי? והשריש יראת שמים בכל מצות ד', וכן ממשיכים יוצ"ח עוד ועוד עד ביאת גואל, אמן. ירא ד' מנעוריו ועמל בתורה מתוך הדחק, אין לשער שכרו. תנצב"ה. נלב"ע תשנ"ח. ביום שבת קודש יב' אייר חל היארצייט של ר' צבי ב"ר אפרים פישל גרובער – גאון מופלא בתורה, למד ברציפות מתוך יסורים. תנצב"ה. נלב"ע תש"פ. ביום שבת קודש יב' אייר חל היארצייט של די באבע מרת חנה בת אלי (וויניק) - חינכה את יוצאי חלצ' לעדינות נפש וזכתה לה. סבלה קשות וקיבלה הכל בשמחה. כשא' מבנותי' התחילה להקל בכשרות צער מילא את לבו – איך לא אכול אצלה. וצער השכינה על שהקילה בתה בעבודת בוראה. תנצב"ה. נלב"ע תשל"ד. ביום ראשון יג' אייר חל היארצייט של ר' משה ב"ר חיים זאב פינקל – היטיב עמנו בהרבה טובות, ועלה על כולם דרשותיו המתוקות. הסביר פעם שאיזה חוטא היושב בתענית היינו העושה כן בלא חשק, נפלא דיגע הבנה עד כמה שצריך אהבת יראת שמים, ע' נוסח במברכין החודש. תנצב"ה. נלב"ע תשס"א. ל' ניסן הי' היארצייט של הקרבן נתנאל (ר' נתנאל ב"ר נפתלי). תמה על גדולי דורו דאין מוחין על המשתמשים במחטים להחזיק בגדי' דהא תפירה היא, וזכה להלכה כמותו, וע' בחזו"א דהביא ראי' להקל מהא דלא מיחו, ודברי תורה יפוצצו סלע – האם לב האבן שבי כבר נימוח ושיניתי ושיניתי בתורת ד' ושיניתי את דרכי? תנצב"ה. נלב"ע תקכ"ט. ביום רביעי ט"ז אייר חל היארצייט של החתן דהרב זצ"ל ר' יחיאל מיכל ב"ר אברהם יצחק פיינשטיין – גדלותו בתורה למעלה מהשגתיו – עדינות נפשו גבר על הכל – האם איידלקייט [עדינות] קניתי? התמדה בבחרותו אע"פ שהי' בחור עד יותר מבן שלשים, ולא נתן רפיון לשרות בו אע"פ שלא ראה זיווגו בעתידו! – וכן כל ימי חייו – מחיב אותנו הרבה, וגם גורם שמחה ללבנו שלא הי' לנו נסיון זה, ולשמוח בנסיונות הקטנות שלנו. תנצב"ה. נלב"ע תשס"ג. ביום חמישי י"ז אייר חל היארצייט של ר' שמואל ב"ר יוסף גוטפארב. יזכה את הרבים, וזכה לדורות של מזכי את הרבים. הוא ראה את העמוד הענן בשמים בלוי"ה של הג"ר נחום דוד הערמאן זצ"ל, וע' עדותו ידענו שמה שאנחנו ראינו הי' מציאות ולא חלום, נפלא. תנצב"ה. נלב"ע תש"ס (כ').
--

אחרי מות

ולפי"ז אפשר להבין מאמרם ז"ל (מכות כ"ג.) אין מזרזין אלא למזרזין. וכן מובן הגמ' (סנה' צ"ד:) שחזקי' נעץ חרב בפתח בהמ"ד ואמר כל מי שאינו לומד ידקר בחרב – ושואלים העולם דהי' לו לנעצו ברחובות העיר, אלא לפי הנ"ל מובן כמין חומר הפלא ופלא – דדוקא למזרזין אפשר לזרז.

וע' בהפלאה (כמדומה) שאם מזהירין אדם ואינו שומע, המזהיר מקבל עונש על כך, שהוא הפך את החוטא משוגג למזיד, ואז עוד יותר מובן למה אין מזרזין אלא למזרזין, ועל הרוצה להיות איש המוכיח יש לו לבדוק היטב היטב את עצמו ואת העומד כנגדו (תנתי משמע), לפני שעושה מעשה, כ"נ, וצ"ע. (דלכאורה מהאי גיסא צריך ללמוד על כל א' כף זכות שודאי ישמע – דהאם יש א' מישראל שאינו מתאוה תאוה גדולה לזכות לעולם שכולו ארוך א געשמאקע? והכל אך ורק ע"י תיקון המדות (בפרט המדה המביאה לכל מעלות קדושות הנקראת זריזות)? ומאיך גיסא כבדהו וחשדהו שאולי יקיים ההוא בנפשו - עם קשה עורף, וצריך עיון (בתוך ליבו).

ז) אחרי מות שני בני אהרן – למה דוקא ע"י מיתת קדושי עליון אפשר לחנך המשכן – ודוקא ע"י הגדולים שדור?

ע' בפרשת שמיני (י"ד ב') שכבר כתבנו מזה, וכאן יש כמה הוספות. וליישוב שאלתנו אפשר להביא הגמ' (קיד' ע"ב:) שכשמת רבי נולד רב יהודא וכשמת רב יהודא נולד רבא וכו', והיינו דכדי שיכנס הקדושה של רב יהודא צריך מקום ריק – איזה חלל – שנעשה ע"י פטירת רבי. וכעין מה שמצינו (ברכות מ"ח: ועוד כמה מקומות) שאין מלכות נוגעת בחברתה – שכל זמן שיש מלכות זו א"א ליכנס הקדושה של המלכות הבאה. וכמו כן במיתת שרה נתמלא החלל ע"י רבקה. והיינו שיש, כאילו, כך וכך קדושה בעולם, וכדי שיכנס דבר חדש של קדושה צריך מקום שתחול. ע"ד ההסבר שמסבירים הראשונים (מצאנו בינתיים באלשיך) בתפילת קדיש – יתגדל ויתקדש שמי' רבא – שמסבירים שכל זמן שא' מכלל ישראל חי יש קידוש ד' בעולם, וכשעובר מיישיבה של מטה ליישיבה של מעלה נשאר חלל – חסרון הקדושה, לכן מבקשים מאת ד' למלא חלל זה, ע' שם.

ולפי זה אפשר להבין (אע"פ שכל הנ"ל, וכל הבא, למעלה מהשגתנו ומעל דמעל משכלינו אפי' אפס קצהו, דאפי' זה לא זכינו, ועוד לזאת שצריכים ראי' ברורה לחידוש כזה) דקדושת המשכן גדולה היא עד מאד וכדי שיכנס קדושה זו בעולם צריך מקום מרווח, חלל עצום, ואין זה אלא במקודשי, במקדושים, הקדושים מכל כלל ישראל, וכדברי משה ר' לאהרן הכהן (רש"י שמיני עה"פ בקרובי אקדש) – דחשבתיו או בי או כך, ועכשיו רואים שהם גדולים ממנו, ע"ש. דרך על ידם, על ידי הקדושים ביותר הי' אפשר שקדושה כזו של המשכן תכנס בעלמא דידן. ובזכות הרבים נראין דדברי אמת הן, אע"פ שחידוש עצום הוא, וי"ל.

בקשה שטוחה לכל מאן דאפשר לי' לאייתי לסעדינו להבין דברי האבן עזרא בפרשת קדושים (שלישי) עה"פ ובשנה הרביעית יהי' כל פרוי קודש הלולים לד', וז"ל – קדש הלולים. להלל השם והכהן יאכלנו, עכ"ל. איפה מצינו שנטע רבעי נאכל לכהנים? ובדוחק אפשר לומר שכוון שנקרא קודש א"כ שייך לכהנים שאוכלים קודש אבל חידוש עצום הוא, וצ"ע"ג, ונא נא נא תעזרנו במצוקה זו. וע"ע בתרגום יונתן שם, וז"ל – מתפרק מן כהנא, עכ"ל. מגין שהמעשה פדיון נטע רבעי שייך לכהונה? וצ"ע"ג.

ולענין מה שהזכרנו בריש עמוד א' ביסוד של אסרו חג - ע' בספר יסוד ושורש העבודה בצוואה שלו שהי' מתודה כל פעם שאכל איזה אכילה יתירה – והיודי כלל ג' חלקים (עבירות כאילו) – חדא על האיבוד אוכלים, עוד על הביטול זמן במשך האכילה, ושלישי על הביטול זמן שיצטרך אח"כ בבית הכסא! נורא נוראות.

והדבר קשה לנו מאד לראות בני תורה איך שלאט לאט בטנם צבה ונעשה כרס עב – והכאב על ג' אנפי – חדא שנראה שאינם נהנים מתורתם די (עד שמחפשים הנאות אחרות – אכילה, שתי', וכו'), עוד דאין לדבר סוף אלא גדל והולך ומה יהא בסוף, (רמה ותולעה לרוב), ועוד שאינו בריא וצריכים בני תורה בריאים! [לפעמים הדבר נגרם מחמת גורמים אחרים – שהגוף מייצר חלבים אפי' כשאוכל קמעה – והכרנו אנשים כאלו, וצריך כף זכות – אבל קלת קשה לאס משום הא' למה רק אחרי החתונה התחיל זאח?? אללא ל"ל כל א' יודע נפש (בהמתו) שלו – לכן מי שזה נוגע תדע שאין זה תפארת לעושה' (ע' ריש פ"ב אבות, והבן), ולא תפארת לו מן האדם, (ע"ש), האם בדקתי את חורי החגורה שלי איפה הי' רגיל לחגור ואיפה חוגר עתה? ועוד לריך עיון למה נעשה קשה לסגור הכפתורים צסוף החלוק (מה שיש קוראים חולצה, ולע"ג מקור תיבה זרה זו)?

א) האם מזרזין בקיום מצוות ד' ית' אפי' לגדולי עולם?

רואים מרש"י שהקב"ה ציוה למשה ר' שיאמר לאהרן הכהן, והרי הוא האיש הקדוש והמרומם מכל העם, ומכל דור דעה – (ובדוקא) בדרך שיזרז לו ביותר, ודבר מחריד הוא עד מאד.

ועלינו לקחת לקח ולהתחזק בלימוד המוסר עוד ועוד, דאין דבר המזרז כמו חצי שעה בשפתיים דולקות מלא אש האהבה השורף כל המפריעים, וכל העצלות, וכל העצבות. – ושואל אנחנו מי לד' אלי?

הקצ"ה צנס רוח סערה למנוע מהם (שלא הי' אפשר לנסוע באויר כלל), שיכירו צעלמס יד ד' וכן צבאמצע'ס החדש!

(ובוטחים בהקב"ה שימשיך בעוד ניסים עד עולם) עלינו להתבונן בכל הנסים שזכינו להם בשנים שעברו עלינו לטובה! כגון בשנת תן שנראה פלאות – כל החסד ברפואת החולים – חולים שהרופאים אמרו נואש, חולים שהם עצמם הרגישו שסופם מתקרב ובא, וכו', ועוד החסד לכל אלו שבטחו בד' ולא עשו שום השתדלות – כלל וכלל – היינו אלו שעשו כן ע"פ דעת תורה או שידעו שבטחונם בד' יגן עליהם – ולא מתוך הפקרות והוללות (אלא כמו ששמענו בשם הגרמ"ד סאלאוויצקי זצ"ל שחיוב השתדלות אינו אא"כ אחרי ההשתדלות מסלק הסכנה, משא"כ אם גם אחרי הפעולות [כגון רחיצת ידים או בתי ידים, או שאר דברים, וכו', וכו'] נשאר הספק אכן חיוב השתדלות כלל! ודו"ק), ואין קושיא מהגמ' (תענית כ:): שמנכים מזכותיותו כשעושים לאדם נס, אלא בטחון הגמור עושה נס לטבע (כמבואר בספר מדרגת האדם מחז"ל, ע"ש) וממילא אין צד למנכין וכו'!

ובולם ראו יד ד' עליהם בכל שעה ובחוש, וכן כל החסד והשגחה פרטית שהרגישו כלל ישראל במשך כל ימים הטורפים כל יום ויום, פשיטא אחרי כל זה חייבין אנחנו להיות בדרגה יותר גבוהה ולבטוח עוד יותר בבורא עולם בכל דבר – בין בפרנסה, בין בחולי, בין בחינוך, בין בהשגת זיווגים, בין בזכיי' לזש"ק, בין בהצלחה בלימוד ובהרצת התורה, בין בזריקת הכלי הנע ונד לאשפה לנצח (דנצחון הוא על היצר הרע באופן פלא, וכדברי בחור פלוני ג"י – א' מחשובי ישיבת מיר הק' שראה שמביאים אנחנו דברי הגר"א אריאלי שליט"א שאין לבחורי ישיבה להתחזיק פל כלל, והוא עשה כבקשתינו תמיד שיש לברר כל הדברים שכותבים, והלך לשאול את פיו בעצמו, והגר"א שליט"א אמר לו דברים ברורים שכן דעתו, וכשהוא שאל את פיו מה לעשות, דהא צריך הוא הפל. כדי ללמוד עם החברותא שלו, ענה הגר"א שזה יכול ע"י לעשות א' מהטל. שיש בקירות הישיבה, (שהחברותא יתקשר בחזרה). סבר וקיבל, וזרק את שלו לאשפה! ובא לומר לנו שמרגיש כאיש אחר – בן חורין (ובן עליי' – כן רואים עליו), ומבין עכשיו עד כמה כלי זה גורם ירידה ברוחניות, וכמה זה גורם דיבור יתר, והסח הדעת מגדלות! – עד שכמעט אינו מאמין בהבדל העצום שעבר עליו).

ונראה דדבר פשוט ביותר דכל א' יחפש דבר לקבל על עצמו להראות להקב"ה הודאה שלו שעבר בשלו' (או בנס או בחסד וכו') שנה של עזוה בכל העולם כולו – שנת תשנה שראית פלאות – תתחיל שינוי פי אלף – קבלה (בל"ג) כגון: א) יותר רציפות בלימוד, ב) יותר כוונה במצות ד', ג) יותר שמחה בתורה או (וגם) במצות, ד) יותר צניעות (שמירת עינים – והשגחה על לבוש משפחתו), ה) יגדיל ויוסיף הודאה לד' על כל הטובות שהבורא משפיע (וע' בספר שמירת הלשון בחתימת הספר ח"ב לענין מצות אהבת ד' – נורא ואיום הוא) [ושמענו שרה"י דמיר הגרא"י פינקל שליט"א בשבת קודש פ' תז"מ בשעת רעוא דרעווין בסעודה שלישית בדרשה שלו סיפר על מגפה שהיתה לפני כג' מאות שנה שלא נגע בכלל ישראל כלל, והי' לפלא. ואחר זמן קצר הי' איזה צרה גדולה לכלל ישראל, ר"ל, ואמרו גדולי ישראל (דאז) שהצרה באה כעונש על הא שלא הודו כדבעי על הצלתם מהמגפה. ובדיבורי שיצאו מלבו ונכנסו ללב כל השומעים זכו כולם לברך ברכת המזון מלא הודאה – נודה לך ד' אלקינו וכו' וכו'! – ועלו (תיתי משמע) לתפילת מעריב והי' מלא אהבה – אהבת עולם וכו' אוהב עמו ישראל! ואחרי ספירת העומד בדחילו ורחימו! במשולם שבועי שהרגישו שלימות נפלאה, ואחרי תפילה נוראה הנקראת עלינו לשבח – שזכו בה להכנעה והודאה באמירת ואנחנו כורעים ומשתחווים ומודים! שוב עלו (שוב תיתי משמע) הרבה מהם לעזרת נשים הגדול בישיבה הק' ואמרו תפילת נשמת בלב ובנפש, בקולי קולות ובדמעות של גיל ובהרגש עמוק של עליי' מעלה מעלה ועוד הודאה עילאה – ונשרש בדמם, שהשאייר רושם לעולם ועד – א מעמד נשגב – אשרי עין ראתה כל זאת ואוזן שומעת – ופשיטא שעלה כל דיבור ודיבור וכל מחשבה טהורה

ואפשר להקיש לכאן דברי חז"ל (ב"ק ס.) דאמרו מפני הרעה נאסף הצדיק ואע"פ דאיירי לצד הלא טוב (היינו פונה מקום לרעה ולא לקדושה), אבל כיון דיש יסוד דכל פרענות, שלא תבוא, אינו בא אלא מתוך אהבה עזה מצד הבורא ית', וזה חלק של קדושת הבורא, וכמו שמצינו בסודם, דכתב שם הרמב"ן בשם פרקי דר"א דטעם שהי' אסור ללוט ולמשפחתו להסתכל בהפכת סדום הי' מפני שירידה לשם השכינה, והסביר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר עמ' שס"ט, תמ"א) על דרך שלא יראני אדם וחי, דהי' שם גילוי שכינה. ע' בשיחות מוסר (שם) דמסביר יסוד זה בעונשי שמים, וכן יסודות בחינוך ילדים והעונשים שצריכים לתת להם – דדוקא מתוך קירוב לבבות ומתוך אהבה עזה מענישין – דוקא מתוך אהבת נפש מהאב לבן ואם לבת, דוקא, ע"ש דברים עמוקים [שמענו שיש שנותנים פעטש (מכות) רק ביד שמאל! ועל אלו שמפחדים לתת פעטש (מכות) הבנו מגדולי עולם שליט"א שמוטב לפחד ממוסר של שלמה המלך חושך שבטו וכו' – ולא הוב ולא לשנוא, והכל בדרכי נועם]. ובהנ"ל נראה לומר שכיון שע"י העונש בסדום נתקדש שם שמים, ובאת לשם השכינה הקדושה, ממילא א"א שיחי' האדם שנמצא שם (וכאן אפי' הראי' בו – לראות המקום ההוא) דנתפס בקדושה עילאה, דהקדושה ממלאת את המקום ואין מקום לקדושה של הנשמת ישראל שם, וממילא מובן הא דנאסף הצדיק מפני הרעה, כן הי' אפשר לחשוב, וצע"ג.

ואפשר נמי להבין עם יסוד הנ"ל מה שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' מתרץ על הקושיא של הריטב"א (יומא נ"ד:; ובמהרש"א שם) שהכרובים היו מעורבין בשעת החורבן, ואמרו חז"ל (ב"ב צ"ט.) דלא היו הכרובים פניהם איש אל אחיו אלא בשעה שכלל ישראל עושים רצונו ית' והיו שעת אהבה. וא"כ למה בשעת החורבן כן. והסביר הוא שהקב"ה העניש את ישראל מתוך אהבה עזה וממילא מעורבין היו, ולפי דברינו לעיל אפשר להבין שהי' שם שכינה. ועוד צד להוסיף ולומר דבשעה שנסתלק הקדושה מן הבית המקדש נשאר הקדושה על הכרובים ולכן היו מעורבין, וצ"ע אם צריך להוסיף על דבריו, דאפשר דיש כאן משום כל המוסיף גורע. ושוב עלינו להבהיר שהכל למעלה משכלינו ומכל השגותינו, אלא לשבר את האוזן באנו, לשמוע טיפה מן הים באנו, ונזכה לדעת סוד ד' שהוא ליראיו, אמן.

ונראה דנמצא ע"י הנ"ל דרך סלולה לנחם אלו שאבדו א' מקרוביהם, בפרט כשנפטר גדול בתורה או בן תורה או בחור חשוב ל"ע, (ולא נשמע עוד שוד ושבר אלא בלע המות לנצח, אמן), דעל אלו שאבדו יש לנחמם ולומר שקרוביהם נבחרו מכל כלל ישראל לעלות למעלה שעל ידו ניתן שילד בעולם דרגא של קדושה עילאה, או שתלד א' מקדושי עליון – וכעין הנחמה של משה ר' לאהרן הכהן, כ"נ, ועמוק הוא.

שוב מצאנו בספר הנפלא אש להבה מתלמיד הי"ו של הגר"ש פינקוס זצ"ל עם דברי רבו בטוט"ד, שמביא מעשה נורא, נורא ממש וז"ל שם – שכהסתלק הגר"ש זצ"ל בצורה טראגית כמה מתלמידיו פנו אל מורו ורבו הרה"ג ר' ישראל אלי' ויינטרויב זצ"ל ושאלוהו – היתכן כדבר הזה? כלום זו תורה וזו שכרה? ואילו הגרי"א זצ"ל נענה ואמר: דעו לכם, כי היתה גזירה נוראה על עם ישראל, והדרך היחידה להמתיק את הגזירה היתה בכך שאחד מצדיקי הדור ימסור את נפשו להסתלק מן העולם בכדי לכפר על הדור. ובכן היחיד שהסכים לכך הי' הרב פינקוס! עכ"ל שם (עמ' נ"ז). ומצינים שם לגמ' ברכות ס"ב: וז"ל שם ויאמר למלאך המשחית בעם רב (שמואל ב' כ"ד) אמר רבי אלעזר אמר לי' הקב"ה למלאך טול לי רב שבהם שיש בו ליפרע מהם כמה חובות, באותה שעה מת אבישי בן צרוי' ששקול כרובה של סנהדרין, עכ"ל הגמ', ודברים עמוקים ומנחמים הם, בפרט להבין לפי קט שכלינו כמה וכמה שנפטרו בימי ניסן תש"פ ואילך, ולא נדע עוד, ויאמר הקב"ה לצרותינו די, ונזכה לתשובה שלימה, ולתת צדקה כדבעי – דודאי תציל ממות, ונזכה לביאת משיח צדקינו בקרוב ממש, אמן. ע"ע דבר נפלא ונורא מהאור החיים בפ' קדושים תש"י י"ג – דבר נורא ואיום ממש. ועתה בסיום חודש הנסים, וכגון הנס של הסריפה שמונע כל ההכל הצללים שלהם וכל הכחי ועולם ידי שלהם – צפרט דלאו לכבות ע"י איירופלענער (מן האויר) מיד שלח

למעלה למעלה עד כסא הכבוד, ושימח את הבורא כל העולמים שמחה עצומה והנאה נוראה, והוא ית' נתן בחזרה!

ואם כל א' יתבונן לרגעים מספר, להכיר את נסו הפרטי ודאי יתאווה תאוה גדולה להודות ולהלל! (ואם מותר לגלות בבת רבים נס שלנו – שבאמצע חודש מנחם אב תש"פ הרגשנו חלישות גדולה עד שהי' קשה לנו אפי' לחשוב לעלות [אפי'] כמה מדרגות, ולא ידענו למה, והי' יום א' שהרגשנו איזה חום (פיבער) לזמן קצר, ולמעשה לא נמנענו מלבוא לישיבה כי חשבנו שאין זה אלא סתם וירוס וכדומה ולא המחלה כלל, והמשכנו להתפלל בישיבה, והי' אז השבת בחורים של המשפחה, ותגנו ביחד בקירוב א' לשני [לא בהרחקה של שתי מעטער ולא שתי אמות, אלא אחדות ממש], ונהגנו כרגיל [מה שהי' אפשר לעומת החולשה הנוראה], ולמעשה אף א' לא נדבק על ידינו [בדקנו כל מי שבאנו במגע עמהם, ואף א' לא נחלה!] ואח"כ הבנו מיודעי דבר שסבלנו המחלה, ובחסד ד' עברנו בשל' ולא גרמנו נזק, אע"פ שלא לבשנו על הפנים שום דבר כל השנה, וזה אע"פ שאין לנו שום דרגה בבטחון אבל נסינו כל העת לבטוח בד' שלא נזיק וגם שלא יהא ניזוק, וזכינו לראות נסים וחסדי ד' – ומודים אנחנו בשער בת רבים – מודה אני לפניך ד' אלקי ואלקי אבותי שחמלת עלינו חמלה רבה מלא אמונתך!], והמכיר יודה לאלקיו הודאה נמרצת, ונשמע בשורות טובות, ו) לכתוב באותו עת כל פעם בכל יום ויום שעושה דבר נגד רצונו, היינו שמתגבר על יצרו (ע' סוף הקונטרס מחאה נמרצת!) [והגר"י מגדל שליט"א מעמ-ריקה, א' אלטע נאווארדיקער, תלמיד מובהק להרה"צ ר' גרשון זצ"ל בפאריז, העיד שהוא מכיר זקן א' בן צ' שכותב כל יום כל התגברות, ולפעמים יש לו נ' דברים ביום א'! וזה משאיר לו הפרישקייט (החיות) ולא נותן לו להזדקן!], ז) או לכתוב המעלות של אשתו או (וגם) של בניו ונכדיו ובני נכדיו ובניהם! (ח) למנוע השתמשות בטל. הנע ונד כלל יום א' בשבוע או לגמרי, ט) ללמוד כף זכות על כל סביבותיו, י) להתחזק בתפילה – בפרט להרגיש בחוש (כמה דאפשר לו) דמדבר פנים אל פנים עם הבורא עולם – אב הרחמן, האוהב כל א' ומתאוה לתפילותיהם של בניו החביבים, י"א) ועוד ועוד כהנה – ואין לאבד (בידים) ההזדמנות של רגעי עת רצון כהיום הזה, ונשמע אך ורק בשורות טובות, וברכות בכל מכל כל מהכל יכול שיכול הכל! אמן סלה. ולענין חמלה שהזכרנו באות ה' כאן – יש לשאול מה פירוש פסח? בד"כ יענו לשון דילוג שהקב"ה פסח – דלג על בתי ישראל. וכן מביא רש"י בפ' בא בפ' שני, אבל למעשה משמע ברש"י שעיקר פירוש התיבה הוא – חמלה – שהקב"ה חמל על כלל ישראל! לזכור שאמרו חז"ל שהי' טענה על כלל ישראל – שאלו ואלו עובדי ע"ז! (ע' מדרש שמות רבה כ"א ז', ובזוהר ח"ב קע"ד עה"פ הלכו ביבשה וכו') ולמה נציל את עם ישראל? אלא חמלה רבה – חמל עלינו – חסד נורא! וכן כל יום ויום! (ויש לכוון הרבה בברכת ק"ש – חמלה גדולה! חמלה גדולה! חמלה גדולה! ונראה דמצוה לפרסם, לדעת שחג הפסח זמן מסוגל לגרויסע זאכן – דברים גדולים! ושמענו שכן כתב השל"ה שבימי פסח אפשר להשיג קירבה ודביקות, וחסדים גדולים מהבורא כל העולמים! אשרינו. ונראה דפסח נמשך עד שבועות, וכדמשמע בפ' הרמב"ן עה"פ עצרת היא (אמור, שישי) שימים ביניהם הם ימי חוה"מ! וחטוף ואכול – דרגות הרבה!

ואע"פ שיש רווח והצלה ונחמה מתשובה זו על שאלה דידן, ונראה דנאה הבנה זו, עדיין חידוש גדול הוא, לכן מודים להקב"ה על מה ששוב מצאנו בשיעור של הגר"א מיללער זצ"ל [א' מגדולי אמריקה שעשה הפיכה לטובה בחייהם של אלפי אלפים ממש] דבריו על פ' שמיני (אפשר לקבל כל שבוע השמוע"ס שלו, ע' בסוף הקונטרס [אחר שבת] הדרך לזה. ונראה דכדאי הוא, דהעידו הרבה, וגם אנחנו בכללם, שלמדו הרבה מדבריו הקדושים), וכעת כששים אלף (!) קוראים דבריו כל שבוע!) שהוא הקשה שאלה שלנו (בערך) ובנה יסוד בחיים מהנהגה זו (שצריכים צער בשעת השמחה, וכעת בגמר המשכן שהי' שם שמחה עצומה, כדכתיב וירא העם וירגשו! ממילא כנגדה צער עצום במיתת בני אהרן).

ויסוד הוא בהנהגת ד' איתנו להזכיר לנו שוב ושוב דאנחנו באנו לכאן כדי להגיע לעולם הבא, [ולא בשביל עוה"ז, עיין במס"י בפ"א]. ולכן עם כל שמחה יש תוגה – לזכור שאין שמחה שלימה בעוה"ז כיון שאין זה המקום האמיתי שלנו! (ע"ע בטור ס' תקכ"ט כעין זה בענין אכילת [עונג] יו"ט, עש"ה. ונוגע בעוד שבוע [בשנת העיבור], ושוב בעוד כמה שבועות (בכל השנים) בחג התורה, ומתוך הוא עד מאד). ומאריך הגר"א מיללער זצ"ל (שם) עד כמה גדול הצורך וחוב עלינו להשריש יסוד זה בתוך לבנו ותוך לב הבנים והבנות, לספר בשולחן שבת על העולם שכולו טוב, ושה העיקר ועוה"ז הטפל, וכל הנאות עוה"ז אינן בשלימות, והרודף אחריהן אינו מחכמי אנושי אלא מן וכל המחפשים נסיעה למקום פלוני זו או זו לא ימצא שובע לנפשו, דנשמתו צריכה דברים יותר טובים מדברים הפשוטים האלו (וכמבואר במס"י שם). וממילא עם כל שמחה יש איזה צער, דבלא זה עלול אדם לטעות לחשוב שיש איזה חשיבות, בפנ"ע, לעלמא דשקרא דידן. (וכהטעות של רובא דרובא דעלמא). ואע"פ שיסוד שלו אמת על אמיתו אבל לשון רש"י, ועוד יותר לשון המדרש (ע"ש) משמע שע"י מיתתם יתקדש הבית, וצ"ע איך תירוש שלו מתרץ זה, אא"כ נאמר שהכרה זו (שאין עוה"ז העיקר או התכלית) זה לבד גורם קדושה למשכן, וצ"ע.

ותמה בדרשתו שם על מה שכמעט לא שומעים שאנשים ידברו בעניני עוה"ב כלל וכלל. וחזק הוא לבבות לחשוב כל היום על עלמא דקשוט. ופלאי פלאים הוא להעלות האדם מן החול אל הקודש, להיות עולם הבא' דיגע איד! (וע"ל תשו' א' בפרשה זו).

וכדאי לשאול את בני ביתו – איזה מעדן אהוב אצלכם יותר מן הכל? וכשעונים זה או זה, לתאר להם שבעולם הבא מקבלים זה כל היום וכל הלילה! כ"כ כדאי מצות ד'! ותורה – בלי הפסקים, וכל היום, בפרט בימים הטרופים שהיו מנת חלקנו בשנת תש"פ, ואין לתת הרגש של חפשי מן המצות גם היום או מן הלימוד ליכנס כלל וכלל בתוכינו, וכמו שהרבה הרגישו, ל"ע, בשנת תש"פ, אלא להתחזק ביתר שאת וביתר עז, ולחזק אחרים כל מה דאפשר.

וע"ע במשך חכמה ובדובנער מגיד בשאלה שלנו הנ"ל. ומה שהזכרנו לעיל – אלו ואלו עובדי ע"ז – יש תמ' רבתה – דהא כבר מתו ארבעה חלקים של כלל ישראל, ונשאר הבעלי בטחון שמוכנים לילך אחריו במדבר בלא צידה לדרך בארץ לא זרועה – דור דעה! והם נקראים עובדי ע"ז?!

אלא אולי מפני היסוד שכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו (ע' סוכה נ"ב. סה"ע), וצ"ע. [וידוע המעשה שא' מתלמידי הח"ח ז"ע אמר לרבו – הלואי שהי' לי היצה"ר של הרבי! ענה לו הח"ח – לא ולא! דאם הי' לך היצה"ר שלי היית נעשה כופר בזמן קצר! ונחמה פורתא (או גדולה) היא לכל העובד ונופל – דהא שבעה יפול צדיק – וקם!]. ואולי רמז ליסוד זה (שהיו עובדי ע"ז) ממה שכתוב בתחילת השירה – ונאמינו בד', וצ"ע.

ואולי דעד שראו קריעת ים סוף וראה שפחה על הים וכו', עד אז הי' להם צד שהם הצליחו מפני חשיבותם, ואין זה אלא גאווה, וכל גאווה שמץ של ע"ז מעורב בו, וי"ל. ומענין לענין – דהי' לנו קשה כבר הרבה שנים שבברכת ק"ש דערבית אומרים המכה בעברתו כל בכורי מצרים – מה הי' טעם הכעס כאן (בעברתו)?

והגר"ד טורצ'ין שליט"א (נשיא קהל פרושים בארץ ובחו"ל) תירץ לפי החז"ל הנ"ל דהי' עברה – כעס – על המצריים שנשארו עובדי ע"ז אע"פ שראו כל המכות וכו'. והביא מההגדה דמזכירים עברה וזעם, ע"ש.

ועדיין קצת קשה לנו. והיודע דרך נא להודיענו. ולענין חיזוק בתורה ובראיות הלימוד ע' בדברי קדש סל ר' יונה (פ"ג לכות מ"י) לנוח ואיוס הוא, וז"ל שם רבי דוסא בן הרכינס אומר: שינה של שחרית. שמצטלת התפלה בזמנה: ויין של להרים. שמצטלת תלמוד תורה, ומציא לידי עזרה: ושיחת הילדים. שאותו השעשוע מושך לכות זני-אדם על-ידי להצחם את הנערים, ונמלאת התורה מתצטלת: וישיבת צחי כנסיות של עמי הארץ.

וכמה רעות יש זיסיצתם ובמקום כניסתן: מוליאין את האדם מן העולם. כי על מה נברא האדם – אך לעסק בתורה, והיא אורח ימים וקנות חיים. ואם לוקח הוא הדברים האלה (הנ"ל) למה לו חיים, וראוי לטרונו מן העולם, כי הכל הוא והכל ימיו, ואחר שחי כמה ימים ונתעסק בעסק לא הועיל וזיטל התורה, על מה יוסיפו לו ימים עוד? משל למלך שנתן מלח כסף לעבדו, והסליכס לים, חזר וזיקק אחרים – הלל ראוי הי' לו שלא ליתן לו יותר! כך מי שאינו עוסק בתורה: עכ"ל המחזק כל בר לבב, וכל א' שמנסה להוסיף על עבודתו ורליפות תורתו, ואהבת זולתו, וזפרט לאלו שאין כ"כ אהובים אלך – ללמוד עליהם כף זכות! ולאחזו! וכן לנסות לשבור איזה מדה – דכלל זה למה לו חיים, וכלשון הגר"א באזן שלמה! עפעס!

(ג) ויאמר ד' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגו' – מה הטעם להוסיף כאן אחיך?

ע' ברמב"ן שמדייק, וצ"ע כוונת קדשו.

אפשר כוונת ההוספה לומר **שבעת צרה של שאר בשרו** יש לקרבו ולחזקו ביותר דהא אחיך הוא ואהבת נפש חייב לו. וחיזוק ואחריות להמבין יש כאן, שבכל עת צרה צריך לקרב ולרומם ולעודד ולשמח ולקיים ואהבת לרעד כמוך במלואה. וכל זה בנוסף למה שכבר גילו לנו חז"ל (יבמות ס"ב: סה"ע) הגדלות של מקרב את קרוביו, ואשרי מי שנתן לו הקב"ה קרובים, ועוד יותר מאושר מי שמחפש לקרבה ולעודדם בכל עת ובכל שעה (ולקבוע זמן להתפלל עלי' ונודע לנו על א' שמחלק תפלה על צאצאיו וכל קרוביו וכל רבותיו – כל א' [או כמה] ביום זה או יום זה בחודש, ודבר נאה ומתקבל הוא).

(ד) ואל יבא בכל עת וגו' – מה מרומז כאן בעניני צין אדם לחיורו?

ע' בשיחות מוסר (עמ' רפ"ג) שמביא ממשלי (כ"ה י"ג) הקר רגליך מבית רעד, ומאריך להסביר שא' מן היסודות בקירבת חברים הוא שלא להטריח על הזולת, וגם שלא יתן שהרגילות, יותר מהמדה, יהפך האהבה לשנאה, וכידוע בהרבה מקרים ובהרבה משפחות ובהרבה בתים, ד' ירחם על בניו האהובים לו כבת עינו ועוד. ונראה דרצה הגר"ח זצ"ל לרמז לעוד דברים, ודו"ק. (וע"ע בדברינו פ' מצורע תשו' י"ג צער הכותב על חורבנות המצויות בהנ"ל, ותפלה לישועת ד' כהרף עין, אמן).

ואחרי שנה ראשונה הכלל הוא – מה שיותר להיות בבהמ"ד ומה שפחות בבית עדיף, ולפעמים דברים התלויין בשערה (השי"ן בין לימין בין לשמאל, כ"ג) הן.

(ה) כי צענו ארצה על הכפרת – למה הענן כאן?

ע' בכתבים של הגר"ש פינקוס זצ"ל דבכל גילוי שכינה צריך ענו, דבלא זה יתעורר האדם מרוב אור. ונראה שבא לרמז לנו שבכל חושך (הנגרם ע"י ענן שמכסה אור השמש) שמה יש קירבת ד' לי טוב, ובכלל זה לדעת שכל קושי וכל צרה וכל מחלה שלא נדע, איננו אלא דרך להכיר הקב"ה ע"י שיתאמץ בתפלתו אליו מקירוב לבו עד שמרגיש שהוא עמך בצרה! וגם ע"י שיזכה להודות לו על ההזדמנות, על ההזדמנות להתקרב אליו. ועל דרך שתשעה באב נקרא מועד – דיש מועד לשמחה (כגון חג החרות [לימוד לעניות ולעליזות וגם לעבודות]), וחג התורה [שיגיע למדת עבדות למעשה] הבעל"ט ויש מועד לקושי, והכל ועד עם הקב"ה, והכל קירבה אחר קירבה אליו, אשרינו שזכינו לכל זאת, ומודים אנחנו על העבר וצועקים על העתיד לבוא שילך איתנו מיט גוטענ'ס תמיד.

וע"ע בבית הלוי על התורה דמסביר הפסוק בסוף הלל (תהלים סוף קפ' קי"ח) אודך כי עניתני כמו המפרשים (ע' במלבי"ם) שהוא לשון עינוי – וכותב שזה טובה (העניוי) כיון שהוא גורם שלבסוף מתקרבים אל ד', לכן מודים על זה מעתה – וזה המשך הפסוק דע"י הקושי מכיר הישועה מן הקושי, ורואים האהבה שמשפיע עלינו וממילא כל א' אומר אתקרב אליך ד', ונפלא הוא להמבין. (וע"ש דזה מעלה יותר ממידת מגן!)

(ו) הנגדים שנכנסין לקודש קדשים הם הפשוטים ביותר – למה?

"ל דאע"פ שאהרן הכהן לבש בגדי כהונה אך ורק מפני ציווי ד', וכל הכבוד והתפארת הכתוב בהן הי' ממנו והלאה, עדיין יש כאן המציאות של מאני מכבדותא כדאמר ר' יוחנן (ע' שבת קי"ג:) נראה דאי אפשר לומר כן על אהרן הכהן דהא הוא הי' למעלה מכל השגות שלנו – אלא עבור לימוד לנו – היינו אם ילבש כל השמונה בגדים, יהא ממילא צד דק מן הדק של גבהות הלב, וזה סכנה במקום שכינה – דהא אמר הקב"ה לכל גבה לב – אין אני והוא יכולים לדור בעולם (סוטה ה.), ומובן שטעון זהירות יתירה מכל גבהות, וע' לקמן תשו' י"א עוד בדבר. כ"ג. ולכן כשנכנס בק"ק רצונו ית' שיהי דוקא פשטות שבפשטות, וכעין דברי החזו"א דמה שיותר קרוב לפשט בסוגיא ובסברא הוא יותר קרוב לאמת, ובקדשי הקדשים צריך לדקדק יותר, כ"ג.

ונראה שנוגע גם לנו כהיום – ע' במ"ב סי' צ"ד סק"ו וז"ל, ויראה את עצמו [א"ה – בשמו"ע] כאילו הוא עומד לפני הכפורת, [היינו בתוך הקה"ק] עכ"ל. ועוד בסי' צ"ה ס"ב כתב המחבר – ויחשוב כאילו עומד (א"ה – בשמו"ע) בבית המקדש, עכ"ל. האיש תפלה שואל – האם פושט אני את היתר ותופס הפשטות (היינו עד התפשטות הגשמיים – ע' סי' צ"ח ס"א, ולפי הנ"ל לשון התפשטות היינו פשטות המוחלטת, כ"ג, ונפלא הוא).

(ז) מה הסוד בשעיר לעזאזל?

ע' ברמב"ן כאן אריכות נעימה להסביר שזה קרבן לד' ומעמידה לפני ד', אלא שולחים לעבד של ד', כמו מלך שביקש לתת מנה מהסעודה לא' מעבדיו. ודברים עמוקים הם עד מאד. וע' בחת"ס (תורת משה פ' יתרו ד"ה ויבא, שם פ' כי תצא דף מ"ג: ד"ה הנה, דרשות דף שד"מ טור ב' ד"ה סנה, ח' פסחים דף ז: ד"ה כל) דאפשר דדבריו הוו הסבר בדברי הרמב"ן – דכתב דבכל דבר שבקדושה צריך לפייס (כביכול) השטן שלא יקטרג. וכמו כאן דכנגד הקדושה צריך לשלוח כעין דורון להשטן – היינו שליחת השעיר המשתלח. וע"ע שם טעם הסעודה בשעת הברית או פדיון הבן או בר מצוה – הכל לזרוק חתיכת בשר לצד א' כשבא כלב רע כנגדו, ועי"ז אפשר לעבור בשלו', ודבר נפלא הוא, ונראה דכדאי להשתמש ביסוד זה בחינוך ובכל החיים.

[ע"ע במעם לועז, Δ]

(ח) למה השני השעירים לריכים להיות (לכתחילה) שוין ביותר?

לפי הסבר החת"ס הנ"ל שצריך שעיר לעזאזל כנגד הקדושה (והשמחה) צריך שיהא שוה בשוה, ומדויק הוא.

(ט) איזה דבר יש לנו מעבודת צית המקדש בזמן הזה (חוץ מזכרת כהנים)?

שמענו בשם גדולים שהוא תפילת עבודת יוה"כ במוסף ביוה"כ. ואומרים שהסטייפלער זצ"ל הי' אומרה בהתלהבות נוראה למעלה מכל השגות אנושי ובדמעות שלישי, והרגישו אלו שעמדו סביבותיו כאילו ראו הכה"ג נכנס לפני ולפנים, אשרי עין שראתה כל זאת, וחבל על דאבדין ודלא זכיננו להיות, אבל מקומם ומתפללים שבמהרה יבנה המקדש, ונזכה לראות הכל, אמן.

ועלינו להודות שיש לנו זמן זה (בחזרת הש"ץ דמוסף דיוה"כ) להרגיש קצת העליית נשמה שהרגישו כל א' וא' בזמן הבית, דאנחנו, ע"י הניגון הנהוג זוכין להעלות את קדושת נשמת ישראל לדרגא עילאה. ונראה דכדאי להתבונן בזה גם היום ובכל יום ויום, ולשיר שיר חדש! לעלות במעלות מזבחי ביראה ובאהבה ובשמחת המצות ובאהבת הק- ל אשר ציוה בהם. (ע' לשון הרמב"ם סוף הל' לולב, ויש לדייק בדבריו הרבה).

(י) למה דוקא מ"ג הזאות ע"י הכה"ג ציוה"כ?

אפשר כדי שיהיו יותר מהמ"ב מזבחות שבנה בלק (ע' נזיר כ"ג:) – שהקדושה תתגבר, וי"ל.

(יא) מפני מה כותה התורה שלא יהי' שום אדם צאהל מועד בשעה שהכה"ג הקטיר הקטרת צקה"ק?

אפשר משום סכנת נפשות, דכיון שבענן אראה יש שם גילוי שכינה, וכל אדם שאינו ראוי לכך נענש.

וע' בהגדה של פסח רבה אמונתך במה שאומרים מצה על שום מה, הסבר על מכת בכורות, וז"ל שם, עד שנגלה עלי' מלך מלכי המלכים

הקב"ה וכו': י"ל היכן ראה בעל ההגדה זה (גילויי שכינה) בפסוק שמביא - **וַיֹּאמֶר אֶת הַפֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֶגֶת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמָץ כִּי גָרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.** ואפשר להסביר לפי מה דאמר בעל ההגדה לעיל - דלא על ידי מלאך ולא ע"י שרף וכו', אלא הקב"ה בעצמו - והיינו הקב"ה גילה את עצמו, וע"י זה ממילא מתו כל הבכורים דהקדושה שרף את נשמתם, ואפשר הא שדוקא הבכורים מתו הי' מחמת דיש לבכור **גאווה**, (כ"ה בד"כ כידוע) ואמרו חז"ל (סוטה דף ה.) דאמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו **גסות הרוח** אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים **לדור בעולם**, וכו', ע"ש, ולכן כשהופיע הקב"ה בכבודו ובעצמו במצרים נסתלקו מן העולם כל הבכורות, ונפלא הוא. [ומובן דברי האוה"ח הק' (פ' בא על הפסוק **ומת כל בכור וכו'**, רביעי) דכתב אין דבר כזה. שהקב"ה הורג אנשים, ולפי הנ"ל לא הי' הריגה אלא נפטור מעצמם]. אבל לפי יסוד זה **הי' חידוש** שבכורות של בני ישראל לא מתו דאף הם נכשלים בזה, והאמת היא דגם עליהם נגזר הגזירה שהמציאות של גילויי שכינה מסלק המציאות של בעל גאווה - הבכור! (ולכן יש תענית בכורות ערב פסח, כידוע), אלא טעם דלא לקו מובן ע"י השאלה - בָּמָה זרקו הדם על המזוזות ועל המשקוף - כל א' יאמר דנתנו עם האצבע או זריקה מן הכלי - ולא היא - אלא (דוקא) ע"י **אגודת אזור**, ולכ' מה שייך **כאן** אגודת אזור - אלא מצינו במצורע דמביא **אגודת אזור** להראות הכנעה ושפלות (ע' ברש"י בתחילת פ' מצורע עה"פ **וצוה הכהן וגו'**) - א"כ נמי כאן במצרים הראו להקב"ה במה שעשו כציווי לזרוק באזור זה שכוונתם לומר **שלומדים מוסר ושאיפתם להגיע לעניויות** - לכן כשראה הקב"ה את הדם שנזרק בכוונה זו, דלג על בית זה - **ונפלא נפלאות היא**, ועלינו **להודות** שהקב"ה גל עינינו, ומבקשים על עוד ועוד. ולימוד לנו להיות **נכנע** לפני הקב"ה - וכל מי שיש לו חובות לומד הכנעה אחר הכנעה, וכשבוטח בד', **ולא בכחות עצמו**, שיצא גם מצרה זו, מתקרב הוא אל ד' ולעבודתו, והכל בשמחה על הזכות שזכתה לו מן שמיא, בין לטב בין למוטב, עכ"ל ההגדה שם. ושוב הראו לנו בהעמק דבר (מהנצי"ב) כעין דברינו, ע' בפ' בא (באמצע רביעי) עה"פ **ועברתי וכו' והכיתי כל בכור**, ע"ש היטב, וב"ש. וכן בפ' אוה"ח הק' כעין כל זה, ע"ש.

וע"ע תשו' ה' לעיל, והכל בא על הנכון. ושוב מצאנו דבר נפלא מהספר **מילין חדתי** (מובא בספר הנפלא מאד הנקרא **ליקוטי רע"א** שיצא בחודש אדר א' תשע"ט) בשם רע"א דטעם שאין בכורים **מאב** מתענין (בתענית בכורים בערב פסח, כן דעתו, אבל עיין בס' ת"ע דלא פסקינן כן, ע"ש). הוא משום **דהנס** הי' דוקא באלו מן **האם** שהם נהרגו ע"י **שליח**, וכיון דניתן רשות להשחית אינו מבחין, לכן הי' אסור לצאת מפתח ביתם והדם על הפסח הציל אותם **בנס**, משא"כ אלו מן האב שמתו (וכדברי רש"י דהגדול שבבית מת) לא הי' שייך ע"י שליח אלא דוקא ע"י הקב"ה בעצמו דהוא לבדו יכול להבחין מי בכור מאב, ובזה לא הי' נס באלו של ישראל מן האב כי הקב"ה בעצמו הבחין ולא ניתן רשות למשחית בהם, ונפלא הוא עד מאד. (ואינו כדברינו, לכאורה, אבל פשיטא דכפתור ופרח הוא).

יב) איך להצין הכפרה שיש בשילוח שער לעזאזל, ואיך ההשלכה של השער מהלוק מועילה להם?

ע' בגמ' יומא (דף ס"ז:) דענה הקב"ה על זה - **אני ד'**, אני ד' גזרתיך, ואין לך רשות להרהר אחרי'. ויסוד גדול מצאנו כאן, דאע"פ שהי' אפשר לחשוב כמה דרכים להבין מעשה זו וכפרתה, אומר הקב"ה שאין לך רשות להרהר אחרי', וא"כ לא כדאי אפי' להציע טעמים, כ"ג, ואשרינו.

וע"ע לעיל תשו' ז', וי"ל.

וקצת יש לעיין לפי הגמ' בסנה' דף י"ד. ברש"י ד"ה חמיסין דמשמע דמניעת אמירת טעמי התורה דבר שאינו הגון, וי"ל.

[וע"ע במעם לועז, כנ"ל]

יג) למה בגדי כה"ג דיוה"כ טעונים גניזה (בפרט דעולין הון עתק כדליתא במשנה במס' יומא פ"ג מ"ז)?

אפשר דבא לומר **דאין לדאוג דאגת מחר** (ע' גמ' סנה' ק:) - לחשוב על שנה הבאה, אלא ודאי עד אז יהא משיח צדקינו, אמן.

ולימוד גדול הוא לנו **לצפות**, דביאתו תלוי בצפי' שלנו! והשואל, הרוצה להיות בפלל מצפה, שואל - האם קיימתי חובת אחכה לו בכל עת ובכל שעה?

ומענין לענין באותו ענין - מה שהקשינו לפני שבוע בכתבים אלו - למה לא מצאנו מקום שאנחנו מתפללים שיהא (בקרוב) תחיית המתים? זכינו לתשובה מא' מחשובי העם הי"ו שהוא שמע דרשה מאדם חשוב דתירץ דהוי דבר של **נס**, ואין מתפללים על נס! (ע' גמ' ברכות דף ס., ובשע"ת או"ח סי' קפ"ז). (וציין הוא לעיין בשטמ"ק כתו' דף ק"ד. ע"ש). אבל **מאמינים בני מאמינים** אנחנו! **והאמונה** (החזקה!) **מקרב את הגאולה**, ואם מכוונים בברכת מחי' מתים בתיבות - **ומקיים אמונתו לשוכני עפר** - ודאי נזכה לראות **כולם** (חוץ מהמלוי והלוויים ברבית! דלא יזכו, נעבאך דלא זכו למדת הבטחון, ע' בכלי יקר פ' בהר) **בקרוב ממש**, אמן. עוד צד, כן הוסיף, שהאמן על ברכה זו בחזרת הש"ץ יש צד שכוונת האמן הוא **שכן יהא** - א"כ מתפללין שיהא תחיית המתים, אבל קשה. ובעצם ענין עניית אמן בכל מקום יש להתחזק **מאד** בזה - דהא גורם **זכותים עצומים**, וצריך **עבודה תמידית** שלא יהא מצות אנשים **כמלומדה**, ר"ל, ח"ו, ל"ע! ולזכור **להפסיק בין אמן לתיבות יהא שמי' רבא** - דאמן קאי על לעיל! שוב העיר לנו א' מחשובי בחורי חמד (דח') נ"י שמצא כן בשל"ה (שמזהיר על זה **מאד**, ע"ש). ועוד בענין אמן לזוהר תמיד לשמוע סוף התיבה של סוף הברכה בכל ברכות דחזרת הש"ץ, **והרבה הרבה** נכשלים בזה ויש חשש ברכות לבטלה (ש"ץ) דאין עשרה שומעים, וצע"ג.

יד) מה הטעם שאסרה תורה אכילה ושתיה ועשיית מלאכה ביום כ"ז?

ע' בספר **החינוך** (מצוה שי"ז) שמסביר שכיון שצריכים לבקש מחילה וסליחה [וכן לעשות תשובה על כל עונותיו, כ"נ], לכן אסרה תורה כל אלו, וז"ל שם, **משרשי המצוה** על צד הפשט, כדי שלא נהי' טרודים בשום דבר ונשים כל מחשבותינו וכל כוונותינו לבקש מחילה וסליחה מאת אדון הכל ביום זה **שהוא נכון לסליחת העוונות מיום שנברא העולם**, וכו', עכ"ל. [כתב זאת במצות ל"ת דעשיית מלאכה, ונראה דפשיטא דקאי נמי על אכילה ושתיה]. לפי **טעמי המצוה** אסר רחמנא אכילה ושתיה ומלאכה, שלא יסיח דעת מתשובה, ויהא זמן לחשוב ולפשפש ולמשמש במעשיו. ואע"פ שאצלינו רובא דרובא של היום נמצאים אנחנו בתפלה, עדיין יש **שעות** של וידוי (יש ששוהין בה **שעות ממש**, ואשרי חלקם) שהוא זמן לבקש **מחילה** ולשוב **בתשובה שלימה**, ולקבל על להבא בהחלטה גמורה.

ועל הנכון להשתמש בכל רגע ורגע של יום זה (וכן כל יום מחייו!) היקר מפז. [ולא לשמוע להיצה"ר לחשוב על החזנות של החזנים, או להסתכל בסביבותיו, או לחשוב על בטנו, אלא כל כולו לשוב לצור העולמים].

והמבין דבר מתוך דבר עושה כן **כל יום לפני השינה** - מתבונן הוא בעמקות למשך רגע או ב' או יותר, על מה עבר עליו היום, ולחקור חקירה אחר חקירה אם נהג כראוי, **אם עשה יותר מדאי השתדלות**, אם למד **בשמחה**, אם דן **לכף זכות**, ואם קיים **כאו"א**, וכו', וכו', אשרי מרא דחושבנא, (ע' סי' רל"ט במ"ב סק"ט בשם הספרים שיפשפש כל א' במעשיו **קודם השינה**, ע"ש). בפרט דאמרו חז"ל (ע' בפמ"ג סי' קל"ד ומקורו לכאורה מהתנחומא פ' משפטים) - אם יש דין (חשבון) למטה אין דין (חשבון) למעלה. ועל החרד לשאול **איך אדם מפסיד** הזדמנות זאת לקנות חלק (גדול) בעולם הבא?

טו) זה הדבר אשר לוי ד' (בתחלת רביעי) - איזה כפרה מרומז כאן?

ע' בספר **עבד המלך** בשם **התנחומא** דאיירי כאן **בכפרה ע"י עסקו בתורה**! דידע הקב"ה שבהמ"ק עתיד ליחרב, וכתב כאן לרמז שדברי תורה משולין לקרבנות והן מכפרין עליכם, ע"ש, **ונפלא הוא**.

וע"ע בהקדמה של הח"ח זצ"ל לספר **עבודת הקרבנות** מאת חתנו הגר"א כהן זצ"ל, חיזוק אחר חיזוק ללמוד סדר קדשים, ומביא דברי חז"ל דכל הלומד פרשת הקרבנות כאילו **הקריב קרבן** זו או זו - ומדייק מהתנ"ך עד כמה התאוו כולם להקריב קרבנות בבהמ"ק, ולא הי' רשות **אלא לכהנים בלבד**, ועתה אפשר אפי' לזר, ואפי' היושב

בביתו או בבהמ"ד יכול להקריב קרבנות לרוב! – איך לא ירוץ לעשות דבר נשגב כזה, עש"ה.

והמאמין שואל – האם האמנתי כי אדבר? (בקרבתנו לפני שחרית ומנחה?)

טז) כתיב ונתתי פני על האוכל דם – מה פירוש? ומה לימוד לנו?

כתב רש"י פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי ועוסק בו.

וחזינו עד כמה כועס הקב"ה על האוכל דם. ונוגע לנו עד מאד! דכל שאין הבשר הוכשר כדין – האוכלו אוכל דם (!) א"כ יש להתחזק בדיני מליחה. וכל מי שיש ביכולתו להכשיר הבשר בעצמו ולא לסמוך על שום הכשר כלל וכלל יעשה זאת – דדם הוא הנפש, וסכנת נפשות היא. א' מחשובי ב"ש (רי"ס הי"ו) העיד לפנינו שבמקום שמכשירין עופות בכמות גדולה הולכים כל משפחתו ולוקחים העופות לפני שמגיע למקום מליחה, והם מולחים לבד. והם מצאו כמה וכמה וכמה פעמים מקומות מלאים דם תחת העור (קרישת דם) וחובה לחתוך שם קודם מליחה (ע' בהל' מליחה פרטי דינים בזה) וכל מי שסומך על המליחה בכמות גדולה נכשל בזה, וד' יכפר בעד, אמר. ולכן יש לעשות לבד (או ע"י שליח) הרוצה דרך ע' סוף הקונטרס אחר שבת). ולזכור שיש כאן חשש שהקב"ה יפנה מכל עסקיו וכו' – חס מלהזכיר, והעקשן יצליח!

וצ"ל דכ"כ חשוב אצל הקב"ה שאדם יתרחק מדבר שישפיע עליו לרע (דמכניס נפש הבהמית לתוך נפשו), לכן כ"כ כעס מצידו, ויש לראות שאהבת עמו גורם שעד כד כך דואג עלינו, אשרינו!

וע"ע במשנה בסוף מכות (פ"ג מט"ו) שמקבל שכר עצום כל הפורש ממנו – וע' בתוי"ט מהרמב"ם שם שהטעם הוא מפני שנאמר למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם וגו' – היינו עד דורי דורות עד סוף כל הדורות (ע' בלשון המשנה) האם לא כדאי להכשיר הבשר בעצמו??? בפרט כנ"ל דמצאו הרבה קרישת דם בעופות וכו' באלו שעושים מליחה בכמות גדולה שעושים הרבה עופות א' אחרי השני, ופחד הוא. וטעם השכר העצום נראה מפני שנוהר שכל משפחתו יהיו זכין מכל סיג לכן זוכה לדורות שהן נקיים מכל מדה רעה, ודו"ק.

ומי שמבין כל זאת מבין דפשיטא דחובת גברא עלינו להתרחק כל מה דאפשר מכל הדומה לזה. מכל מראה בישא, מכל כלי שרואים בו דבר שאיננו ראוי לעיני בני אברהם יצחק ויעקב. ובכלל להתרחק מכל הכלים החדשים כידוע לכל המבקש פני מלך חיים.

ודבר נחמד שמענו מראש"ש הי"ו בשם הגר"ש שוואב זצ"ל דטעם חיוב קרבן אשם בטהרת המצורע שכתב הספורנו (בפרשת מצורע סוף ראשון עה"פ ולקח הכהן וכו' והקריב אותו לאשם) וז"ל, כבר התבאר שענין האשם הוא על מעל בקדש, כמו החטאת על חיוב כרת. וכבר אמרו שהצרת הוא על לשון הרע ועל גסות הרוח ששניהם מעילה בקדש. כי אמנם לה"ר עקרו בסתר כמעמיק מה' לסתיר עצה כאמרם (חגיגה ט). העובר עבירה בסתר כאלו דוחק רגלי שכניה, ועל המתגאה נאמר גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל (כי) אמר הקב"ה זה גונב מלבושי אין אני והוא יכולים לעמוד בעולם אחד (סוטה ה). וכבר ספר הכתוב על עזיהו באמרו וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בד' אלוהיו וכו' והצרת זרחה במצחו, עכ"ל.

והסביר הגר"ש זצ"ל שהמעילה בקודש כאן הוא בהשתמשות בצלם אלקים שלו (שזה גדלות שאין לשער ואין לתאר, והזכר תמיד שאמרו חז"ל [אבות פ"ג מ"ח] חביב אדם שנברא בצלם, חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, אשרי חלקו, אשרי יולדתו, אשרי הדור שהוא בתוכו!) להשתמש עבור עצמו (היינו גאווה – שלוקח זה לטובתו, וכמו כן לשה"ר שיסודה בגאווה), ובזה יש מעילה בהקדש, עכ"ל. ודבר נחמד הוא עד מאד, ולימוד גדול לכל עובדי ד' באמת, להתרחק מכל דבר שמפחית הצלם אלקים או פוגמו, וזהירות יתירה בעיני תמיד. ונראה דיש להקיש לכאן דברי רה"י הגרנצ"פ זצ"ל דכל מי שמחזיק הכלי הנע ונד אצל אצלו כשהולך בחוץ מאבד בידים מעצמו צורת הבן תורה שה' עליו, ודו"ק היטב, דנמצא שוב מועל בקודש!

יז) למה דוקא דם (חוץ מטומאה וממאכלות אסורות והכל פורק א') הזהיר גדולים על הקטנים?

לפי הנ"ל בתשו' הקודמת יש בו סכנת נפשות (היינו סכנה לנפש אלקית מדם של נפש בהמית) וא"כ הכל מובן – ופשוט דריחוק מהשפעות כאלו צריך הרגל רב, ועוד מקטנות כדי להתרחק מהן הריחוק הגדול הנצרך. וה"ה מכל השפעות שמורידים הנשמת ישראל מקדושתה, וכגון כל הכלים החדשים וכו"ל. ועוד לזאת דגילו לנו חז"ל (שבת כ"א): דגירסא דינקותא נשרש עמוק עמוק בלב הנער, וא"כ צ"ל דגם בדברים לא טובים נשרשים, ח"ו. וכל א' יודע שנשאר לו בגדלותו ואפי' בזקנותו, המתיקות של המאכלים שנתרגל בהם בקטנותו, ובאמת פחד נורא הוא שכ"כ קבוע בנפשו אפי' דברים אלו של מה בכך – ק"ו באכילת דברים אסורים שנשאר לו, ובדמו! לעולם, א פחד! ודו"ק.

יח) (א) בגמ' (חולין פ"ד). למדו מהפסוק אשר יאמר יד וגו' מדת דרך ארץ שלא לאכול בשר תדיר – איזה דרך ארץ יש בזה?

(ב) ומה הלימוד לנו דבור שלנו המלא שפע (קע"ה)?

יש לומר דהיינו דרך ארץ ישראל – הדרך שנהוג בארצינו הק' (לאפוקי דרך ארץ פלישתים, שלא זו הדרך!) אלא דרך ד', דרך התורה הק' – הסתפקות, ריחוק מתאות וממותרות, ומכל החדש והנפסד והמפסיד. וע' דלצרי ר' יונה מורנו ורבינו זל"ל על המשנה (פ"ג אבות מ"ג) דצריס עמוקים, וז"ל נדרים סיג לפרישות. הפרישות היא מדה עליונית, וכמה מעלות טובות יש להשיג אליה, כדלמרינן (ע"ז כ, ז): נקיות מציאה לידי פרישות, והוא הפורש מהנאות העולם, ואפילו מדברים המותרים באכילה ובשת' וכו', גם כל תאוות אחרות, בהמנע מן הכבוד ומן השכרה והעושר וכמה כיוצא בזה, ומתרחק משרשי החמור והגוף ומתקרב אל עקרי הנפש ויסודה, הוא קירוב לעבודת הבורא יתעלה. כיצד במאכל? האוכל מעט כדי חיותו, ושיהי' צריא כדי ללמוד תורה הרבה ולעשות מלאכת השם יתברך מלאכה מרובה; או השותה די הסרת צמא, ולא יאכר ולא יתגל בתוך אהל; וכו' – הרי זה מדריך הפרישות, שאין צדעתו להנות מן העולם. ועוד תועלת שני, שיסמור נפשו מחטא, כי בהתגבר עליו היצר ויתאווה לעשות עבירה, יאמר בלבו: מן ההנאות המותרות אני נשמר, איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאחי שבשמים כל הימים! וזה הדבר ימנעו מן המכשולות. אך המתקרב אל טבע החומר ונמשך אחר הגאון, וגם כי לא יעשה איסור, מתרחק מעיקר הנפש ויסודה, גם יגרום אל הנפש שתימשך אחר הגוף והחומר ומסעף אותה צמערלה משרשה ומיסודה, כמו שכתוב (הושע ז, יא): זנות ויין ותיכור יקח לב – רואה לומר: זנות או יין או תיכור יקח לב, זה הדעת, כמו שנאמר (משלי טו, לב): ושומע תוכחת קונה לב. על כן נתנו ענה למי שאינו יכול למשול צרורו ונמשך אחר ההנאות, לנדר נדר לימים לאמר: עד זמן פלוני לא אוכל ולא אשתה כי אם שיעור כזה! או לאסור את עצמו בדבר המותר, וההרגל יטלוט, שמתוך כי הוא מקיים נדרו, נמלא מנהיג את עצמו לכבוש את יצרו, ובה תעלה צידו הפרישות; וכדלמרינן ל' לרבי פינחס) צירושלמי הגירסא: (לרצ): אי לא יכולת למיכל חולין צטהרה כולה שתא אכול לשצעה יומי (ירושלמי שבת פ"א ה"ג), שהאוכל חולין צטהרה נקרא פרוש, כדתנן: בגדי עס הארץ מדרס לפרוקים (חגיגה יח, ז). אבל אין ראוי להנהיג עצמו בנדרים אלא אם כן יצרו מתגבר עליו, שיוכל לדור דרך רפואה, אך המושל צרורו ויכול להשיג [אל] מדת הפרישות בלא נדר אין לו לנדר, כדלמרינן (ירושלמי נדרים פ"ט ה"א): לא דיק צמה שאסרה עלך התורה, אלא שאתה רואה לאסור את המותר. וכו', עכ"ל. וכל הרואה לעלות עליו לצדוק בהנהגת יומו ומחשבותיו – האם עיקר (או קרוב לעיקר) הוא הג' סעודות או הג' סדרי הישיבה (או כולל) וג' תפילות? אשרי העושה תשובה הנפש – תמיד!

וע' **בכלי יקר** על תחילת פ' בשלח – שהקב"ה לקח אותנו דרך המדבר (מקום נקי מכל חומריות, ועוד מכל וכל **מותרות!**) ולא דרך ארץ **פלישתים** – דרך ישוב שמלא פיתויים – ולמה במדבר? כדי ללמוד **מדת הסתפקות** – שזה דבר נצרך **מאד** בלימוד התורה – ולא באנו לעולם הזה **אלא** ללמוד תורה ולקיימה! ומובן הנ"ל כמין חומר, אשרינו!

ונראה שזה (היינו הסתפקות) פירוש של **דרך ארץ** השנוי בגמ' ברכות (דף ל"ב:) שהוא א' מן הארבעה דברים שצריכים חיזוק תמיד **בכל כחו** (כדאיתא שם ברש"י), ע"ש. [ופשיטא שכן צריך כל יהודי לנהוג, בכל מקום שהוא, אפי' בחו"ל].

(ב) וכ"כ נוגע לנו בדור המלא פינוק כמו שלנו, דמחפשים **תאות עולם השקר**, ושוכחים **שכל כולו כמים מלוחים**. עד כמה צריכים לקחת מאן חיזוק **לא להרשות ליכנס לביתו כל הפירסומים הגורמים חיפוש תאות**, הצועקים ששמחת חיים נמצאת בנסיעה זו או זו או מעדן זה או זה, ר"ל מהאי דעה שמסית ומדיח! ולא כל הניגונים החדשים שמלאים גאווה ותאוה, ומבטלים כל זיק של קדושה מנשמת ישראל! אלא לעמוד בפרץ להיות קשה כברזל, ואפי' **הכי בנעימות ובמתינות ובסבלנות**, להציל את בני ביתו **מהמבול** השולט בחוץ. ושוב פשיטא הכל **בדרכי נועם** וכנ"ל, דכן כתיב - **ובל נתיבותי שלו!** **ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו**, אמר.

ומה נעים ונאים דברי הרה"ג ר' אביגדור מיללער זצ"ל דמאריך בפרשת **שמיני** על אחד מהצרות של ימינו, והיא - שאין פוצה פיו להזכיר **עולם הבא**, לא בשולחן שבת ולא בדיבורים עם חבירו! וההיפך מזה הוא הדרך **האמת** – שיהודי צריך להיות **עולם הבא' דיגע**

איד (ולא עולם הזה' דיגע איד!) ושכל מחשבותיו יהיו מכוונים להשיג חלק (גדול) בעלמא דקשוט, עם מתנות ושכר **בלי** שיעור! ולפחד תמיד מעונשי גיהנום שמרובים הם – ועל כל אב (הרחמן) להזכיר מזמן לזמן אצל שולחנו ב' הדברים הללו – **השכר והעונש המחכים לאדם** – ושהכל תלוי בו ובעבודתו. וע' לעיל תשו' ב' באריכות נעימה, ועל הנבון לקחת לקח (טוב) אשר נתן לנו אלקים.

ועוד עיין בגמ' תענית (כ"ה.) שאשת ר' חנינא בן דוסא שינתה דעתה (דמתחילה רצתה שיהא להם כסף בבית ולא יצטרכו לאכול קב חרובים (קב – בערך ב' ק"ג) ורק חרובים וחרובים כל ימי השבוע – **כולל שבת קודש!** ולבסוף אמרה לו - מה יהא **בעולם האמת!** היינו לחשוב חשבוננו של עולם – מה יהא **לנצח נצחים!** **ממילא לעבען עולם הבא' דיג!** וכן במדרש רבה סוף פ' פקודי במעשה דאשת ר' שמעון בר חלפתא שלא רצתה הכסף (שבעלה קיבלה מתנה **מן השמים!**) כיון שזה יגרום חסרון בשכרן בעולם הבא! **לְעֶפְעֶן עולם הבא' דיג!**

והכל תלוי **בחינוך ובהרגל** – **להשריש** שאין עולם הזה מקומינו – וכמבואר לעיל בתשו' ב' מהגר"א מיללער זצ"ל, וע"ע בספר פלא יועץ דאין לאדם לקנות בית בחו"ל – דהא **אין זה מקומו**, ונראה דאפשר לומר אשרי מי שדר בדירה של דמי מפתח בארץ ישראל – דידוע שאין לו תפיסה בעולם **דשקרא** – אלא כל כולו בעלמא דקשוט, וי"ל.

(יט) **כמעשה ארץ מלכים וכו' ובחוקותי לא תלכו** – איך זה **שייך לזמנינו?**

אם אדם עומד על דעתו ושואל את עצמו קושיא עצומה - אַיִקָה, ודאי יראה עד כמה הוא מושפע מהמאדע (כך כתב הח"ח תיבה זו, והמשיך הח"ח שיש לכל א' וא' מישראל להתרחק ממנו **מה דאפשר**, וכשכותבים באותיות מודא הוא אותיות אָדום) **ורואה עד כמה הוא בעצמו נראה כגויי הארץ**, ופחד נורא הוא, וטעון תפלה **בדמעות שלישי**, וחיפוש איך לצאת מהכבלים לומר **עד כאן!** ולשנות כל מהותו להראות שהוא יהודי – מובדל **לגמרי** מן הגוים. ובפרט בימים אלו של ספירת העומר **שאנחנו יוצאים ממצרים** ומתקרבים אל הר סיני לקבל תורתו **אמת**, וכל יום מנסים לקנות עוד קנין מהמ"ח קנינים, ועוד חיזוק במצות **בצדק תשפוט עממתך** דעל ידי מצוה זו **מכבדים**

אם אדם עומד על דעתו ושואל את עצמו קושיא עצומה - אַיִקָה, ודאי יראה עד כמה הוא מושפע מהמאדע (כך כתב הח"ח תיבה זו, והמשיך הח"ח שיש לכל א' וא' מישראל להתרחק ממנו מה דאפשר, וכשכותבים באותיות מודא הוא אותיות אָדום) ורואה עד כמה הוא בעצמו נראה כגויי הארץ, ופחד נורא הוא, וטעון תפלה בדמעות שלישי, וחיפוש איך לצאת מהכבלים לומר עד כאן! ולשנות כל מהותו להראות שהוא יהודי – מובדל לגמרי מן הגוים. ובפרט בימים אלו של ספירת העומר שאנחנו יוצאים ממצרים ומתקרבים אל הר סיני לקבל תורתו אמת, וכל יום מנסים לקנות עוד קנין מהמ"ח קנינים, ועוד חיזוק במצות בצדק תשפוט עממתך דעל ידי מצוה זו מכבדים

אם אדם עומד על דעתו ושואל את עצמו קושיא עצומה - אַיִקָה, ודאי יראה עד כמה הוא מושפע מהמאדע (כך כתב הח"ח תיבה זו, והמשיך הח"ח שיש לכל א' וא' מישראל להתרחק ממנו מה דאפשר, וכשכותבים באותיות מודא הוא אותיות אָדום) ורואה עד כמה הוא בעצמו נראה כגויי הארץ, ופחד נורא הוא, וטעון תפלה בדמעות שלישי, וחיפוש איך לצאת מהכבלים לומר עד כאן! ולשנות כל מהותו להראות שהוא יהודי – מובדל לגמרי מן הגוים. ובפרט בימים אלו של ספירת העומר שאנחנו יוצאים ממצרים ומתקרבים אל הר סיני לקבל תורתו אמת, וכל יום מנסים לקנות עוד קנין מהמ"ח קנינים, ועוד חיזוק במצות בצדק תשפוט עממתך דעל ידי מצוה זו מכבדים

אם אדם עומד על דעתו ושואל את עצמו קושיא עצומה - אַיִקָה, ודאי יראה עד כמה הוא מושפע מהמאדע (כך כתב הח"ח תיבה זו, והמשיך הח"ח שיש לכל א' וא' מישראל להתרחק ממנו מה דאפשר, וכשכותבים באותיות מודא הוא אותיות אָדום) ורואה עד כמה הוא בעצמו נראה כגויי הארץ, ופחד נורא הוא, וטעון תפלה בדמעות שלישי, וחיפוש איך לצאת מהכבלים לומר עד כאן! ולשנות כל מהותו להראות שהוא יהודי – מובדל לגמרי מן הגוים. ובפרט בימים אלו של ספירת העומר שאנחנו יוצאים ממצרים ומתקרבים אל הר סיני לקבל תורתו אמת, וכל יום מנסים לקנות עוד קנין מהמ"ח קנינים, ועוד חיזוק במצות בצדק תשפוט עממתך דעל ידי מצוה זו מכבדים

אם אדם עומד על דעתו ושואל את עצמו קושיא עצומה - אַיִקָה, ודאי יראה עד כמה הוא מושפע מהמאדע (כך כתב הח"ח תיבה זו, והמשיך הח"ח שיש לכל א' וא' מישראל להתרחק ממנו מה דאפשר, וכשכותבים באותיות מודא הוא אותיות אָדום) ורואה עד כמה הוא בעצמו נראה כגויי הארץ, ופחד נורא הוא, וטעון תפלה בדמעות שלישי, וחיפוש איך לצאת מהכבלים לומר עד כאן! ולשנות כל מהותו להראות שהוא יהודי – מובדל לגמרי מן הגוים. ובפרט בימים אלו של ספירת העומר שאנחנו יוצאים ממצרים ומתקרבים אל הר סיני לקבל תורתו אמת, וכל יום מנסים לקנות עוד קנין מהמ"ח קנינים, ועוד חיזוק במצות בצדק תשפוט עממתך דעל ידי מצוה זו מכבדים

אם אדם עומד על דעתו ושואל את עצמו קושיא עצומה - אַיִקָה, ודאי יראה עד כמה הוא מושפע מהמאדע (כך כתב הח"ח תיבה זו, והמשיך הח"ח שיש לכל א' וא' מישראל להתרחק ממנו מה דאפשר, וכשכותבים באותיות מודא הוא אותיות אָדום) ורואה עד כמה הוא בעצמו נראה כגויי הארץ, ופחד נורא הוא, וטעון תפלה בדמעות שלישי, וחיפוש איך לצאת מהכבלים לומר עד כאן! ולשנות כל מהותו להראות שהוא יהודי – מובדל לגמרי מן הגוים. ובפרט בימים אלו של ספירת העומר שאנחנו יוצאים ממצרים ומתקרבים אל הר סיני לקבל תורתו אמת, וכל יום מנסים לקנות עוד קנין מהמ"ח קנינים, ועוד חיזוק במצות בצדק תשפוט עממתך דעל ידי מצוה זו מכבדים

הרוצה להרגיש קירבת ד' אל עמו ע' בפרשה ולספור כמה פעמים כתיב אני ד' – דבר נפלא מאד – וקירבת ד' לי טוב! אשרי חלקינו בחיים כל יהודי!

א) קדושים תהיו – ודרשו חז"ל קדש עצמך במותך לך – נראה דקאי על כל דבר שעד עתה הי' מותר לך יש מלה לאסור על עצמך – א"כ מה, למעשה, נשאר מותר?

אפשר דכל א' מישראל יש לו לבחור איזה דבר שהוא רוצה לקדש את עצמו בו, ולנהוג איסור בדבר, ובזה יצא ידי חובתו כאן, וק"ק, וצ"ע. [ואם כנ"ל מצינו משל לדבר והוא מעשה ששמענו על חתן א' שנתגלה הנהגה צנועה של פרישות מעוה"ז לחבר חדר שלו, וזה הי' כאשר הוא הביאו לו איזה מיני מזונות מפוארת, והחתן אמר לו בתמימות שימים אלו הם ימי הספירה. שאלו החבר – אז מה? וענהו החתן שוב בתמימות לבו – מי אוכל מזונות באמצע השבוע בימי הספירה???

נראה עוד דרך לתרץ השאלה שלנו – דלאט לאט אדם עולה עד שאוסר זה ואח"כ זה, עד שלא נשאר אלא דברים שא"א לאסרם, וצ"ע. וע' ברמב"ן הנזכר לקמן, דנראה דפיונו לדעתו, וי"ל.

ועוד דרך – שיקדש עצמך בכל מעשיך – שיהיו כולם אך רק לשם! וע' לקמן שאפשר זכינו לכוון לדעת הזיידע זצ"ל ועל דרך דרש ע' בלוח בני יעקב פ' קדושים תשע"ו (על דברי חז"ל הנ"ל) דא"ת מותר אלא מותר – כל שאפשר בלעדו יש למעט – לחפש שיהא לך מה שיותר פחות בגשמיות, וכל מה שמיותר לך יראה לתת מיד לאחרים. ולחפש לקנות עוד ועוד ברוחניות ולשמוח בו, ובזה תהי' שבוע, ויתקיים (משפיע) ומשביע לכל חי רצון! ודבר נפלא (כנ"ל) נתחדש לן בפרשת אח"ק תשפ"א בדברי חז"ל (פ"ד אבות מ"א) איזהו עשיר? השמח בחלקו וכו'. שלא אמרו המסתפק בחלקו, או המקבל את חלקו באהבה וכו' – אלא השמח בחלקו – שמחה עצומה – אמת'דיגע שמחה – בלי שיעור ובלי תכלית! נפלא נפלא נפלא – נפלא מאד. ומובן עוד יותר העשירות (הגדולה) שיש כאן. (ע"ע בתשובה י"ח צ"ח אחר מות מר' יונה, ונפלא הו"א).

[מאמר המוסגר – א' מחשובי המיר הק' הר"ר י"ה הי"ו הקשה ממה שמובא בלוח בני יעקב שכל מי שחושב שיש איזה עשירות של כסף לרוב וכדומה, טועה בדבר משנה הוא – דחז"ל אמרו שיש רק עשירות א' – השמח בחלקו, והקשה דהא יש בפסוקים בתורה הק' – העשיר לא ימעט וגו'! ועוד.

ומצאנו בדברי הרע"ב על המשנה שם דרך לתרץ, ונראה אולי עוד דרך דלשון תורה לחוד ולשון חז"ל לחוד, וי"ל. והרוצה להעיר יבוא ויעיר. ע"כ מאמר המוסגר].

וע"ע בתשו' ב' בפרשת אחרי מות דברים עמוקים (כנ"ל) ביסוד הרחקת המותרות, וכן בתשו' י"ח שם, וכנ"ל, ויהי נועם עלינו ועליכם ועל כל ישראל, אמן.

וע"ע בספר שיחות מוסר (עמ' רס"ה) וז"ל, אמר זקני הסבא מנובהרדוק זצ"ל בביאור המאמר (רש"י פ' ראה סוף רביעי מהספרי) קדש עצמך במותך לך שהכוונה היא שבאיסור שהותר לך – קדש עצמך בו שלא תהי' לך פניי' כל שהיא ולא יתדבק בך שום נדנוד של הנאה, ורק אם תעשה כן אז הוא מותר לך, עכ"ל. ומתורץ קושיא שלנו לעיל כמין חומר, ודו"ק. וכל קולא שמקילין המקילין צע"ג. בפרט לפי דברי המס"י (פ"ו) דכל קולא צריכה בדיקה! ובדיקה כמו (או יותר מ-) בדיקת חמץ ובנר! וכיון דכתיב נר מצוה אפשר שמרומז דא' מן הדרכים לבדוק בדיקה יפה היא לראות עד כמה אדם שמח בעשיית מצות הבורא ית' – ודבר עמוק הוא עד מאד (בפרט בקיומו של מצוות כיבוד אב ואם, והבן, וע"ע בתשו' ה', ובתשו' ל"ב, והמכובד הוא המכבד! ובשמחה. וע"ע בתשו' י"ח לקמן דההוא שהעיד על עצמו מסר כן לאביו וקיים מצות כאו"א באופן נורא, ע"ש].

ב) חוץ מהפירוש הנ"ל כליווי קדושים תהיו יש עוד פירושים – מה הן? ומה הראוי לכל פירוש?

רש"י שתהיו פרושים מן העריות. אפשר הראי' מהא דנאמר ציווי זה סמוך לפרשת העריות שבסוף פ' אחרי מות. ולכאורה מוכח דהציווי מיוחד על דבר א' מן המצוות הסמוך לו כיון דכתיב כמה וכמה פעמים בתורה ציווי זה, וכגון ואתם תהיו וכו' וגוי קדוש, או ואנשי קודש תהיו וגו', או והייתם קדושים כי קדוש אני וגו', ועוד ועוד ע' בס' עבה"מ, וא"כ מוכח דבכל מקום ומקום צריך להיות מיוחד לפרשה הסמוכה, כ"נ.

וע' ברמב"ן דחולק על רש"י, ולמד דהכא איירי במי שחושב להיות נבל ברשות התורה [הבודק הפנימיות שלו אפשר לפעמים להכיר עד כמה הוא לקוי בנטי' זו, ולפעמים זה כל מהותו! והשאלות ששואל לרבנים (ומה שלא רוצה לשאול) יוכיחו על אמיתת הבדיקה, ובדיקה נפלאה היא להרוצה לעלות], והציווי לפי דעתו הוא לעלות להיות נקרא פרוש, ע"ש. ומסיים דנוכה לדבקה בו בהיותנו קדושים, ע"ש, ואשרינו.

וע"ע בספורנו באריכות נעימה בהסבירו סדר כל הפרשיות עד כאן וגם פרשה זו, דכל האזהרות עד הכא – טומאת נגעים, זבים, וכו' וכו', הן כדי שיהיו קדושים, וזה כדי שידמו ליוצרם כפי האפשר, שזה כוונת בריאת האדם, ע"ש. והבא לטהר שואל את עצמו – האם עלי נאמרו דברי חז"ל (עירובין יג:) דמוטב שלא נברא (ע' במהרש"א שם דלא על כל אדם נאמר), או לאו, ושאלה גדולה שאלת בני!

מביאים אנחנו עוד דבר נאה ויאה בענין הנ"ל והוא מלוח בני יעקב, וז"ל שם, קדושים תהיו – נראה דהכוונה בפרט בקדושת עינים (בפרט בבין הזמנים, ובפרט כשבא ימי קיץ, ובפרט כשנוסעים, ובפרט כשאין עיניך רואין את מוריך) דגילו לנו חז"ל דאם העינים יפות מוחזק (ועומד הוא) לטובה כל גופו – ועוד לזאת דהא שורייקי דעינא בליבא תליא (ע"ז כח:), וכל ראי' כרוך בסכנת נפש, וכבר כתבו גדולי עולם דשמירת העין גורם לשמחת הנפש – והיודע בנפשו דכל התחלות קשות אינו נבהל מהנסיונות המרובות בראשית דרכו – אלא מורגלא בפומי' – דגם זה יעבור (ובפרט אם זוכרים שכל מה שמתרחש חוץ מד' אמותיו [המלאים הלכה, דשם, ורק שם, שורה השכינה] הכל הבל הבלים ולא כדאי להתעניין – ובפרט דגורם היסח הדעת מזכירת הקב"ה ותורתו, א"כ בודאי יעבור הכל ויהא קל בעיניו).

ג) קדושים תהיו כי קדוש אני – מה פי' תיבת כי?

הי' משמע כמו, וצ"ע. וע' בתרגום שכתב ארי, והוא לשון הרי, ומשמע שנתינת טעם הוא, וזה מחייב כל א' מישראל להיות קדוש! ואפשר טעם החיוב הוא משום דיש בתוך כל א' מישראל חלק אלוך ממעל, וי"ל. ועוד כדי לקיים ולדבוק בו, וכן והלכת בדרכיו, ע' לעיל.

ד) אלס מכבד אמו יותר מאביו, מה אמר רחמנא על זה? וכן ירא מאביו יותר מאמו – ומה אמר רחמנא?

כתב בתורה פסוק מיוחד (עם סדר מיוחד) לומר שיכבד שני' בשוה – וצ"ע אם ההמון או אפי' הלומדי תורה מבינים מה כתיב כאן ושם, ונוהג כדבעי, או נשאר הכל כמו שהי' בקטנות. ועל אוהבי ד' ליזהר בזה הרבה.

ה) למה רש"י מונה חיובי כיבוד או"א צפרקה זו שהליווי כאן אינו אלל על מורא או"א?

ע' בספורנו דמשמע דמפרש ברש"י (כ"נ אע"פ שלא הזכירו) דרק מי שירא מאו"א, וזה מפני שהוא (הבן או היא, הבת) מכיר גדלותם, אז הוא יכול לכבדם כראוי. וע"ע בספר חרדים (פ"א ל"ה ל"ו) ובחיי אדם (ס"ז ג') ובשיחות מוסר (עמ' קנ"ח ושנ"ז) שמסבירים יסוד זה שבא לאפוקי החסרון אם עושה כדברי הפסוק – בפיו ובשפתיו כיבדוני ולבו רחק ממני, ע"ש דברים נפלאים. והגר"ח שמואלביץ זצ"ל חידש כל הנ"ל מעצמו, והי' מאריך מאד בחיוב דמוטל על כל בן (והוסיף דה"ה בעל לאשתו) לחפש באביו ובאמו עד שימצא מעלה (או מעלות) מיוחדת להם שיהיו בעיניו, על ידי זה, כגדול הדור בזו [כנכבדי הארץ (כלשון החרדים)]. והעיד שכך עשה אביו על זקנו [אביו אביו (אביו הי' ראש

ישיבה, ואבי אביו (ה'מלמד דרדקי)), וכן על הגר"י ליבאוויץ זצ"ל (משגיח דמיר) לגבי **אשתו**. הנבון להבין טעם שבא לעוה"ז שואל - מתי אחמיר (ואדקדק) בחמורה שבחמורות? [ע"ע בסוף תשו"א, ושם]. והבדק אם הוריו **חשובים** הם אצלו עולה מעלה מעלה בלא סוף!

ו) מהו לשון שבתותי - לשון רבים, וגם מה שכלול כאן שההנהגה בתיבה שבתותי היינו שבתות שלי, מהו שלי?

ע' באוה"ח הק' דברים עמוקים על ב' **השבתות** המרומזים בלשון רבים כאן.

ולענין טעם הלשון שבתות שלי נראה לומר שאולי בא לומר שיש לשמוע לי, ואין לך לחלל שבת שלי עבור ההורים שלך, וע"ע. ויותר נראה שבא לומר עד כמה שבת חביב הוא אצל הקב"ה, ומי שמכיר גדלות הנותן, ודאי נזהר במתנה ממנו יותר ויותר. וכדברי חז"ל (ביצה ט"ז). שהקב"ה נתן לנו מתנה מבית גנזיו ושבת שמה, ודבר נורא הוא.

והנה לפי הפשטות לומדים שהקב"ה הוציא שבת מבית גנזיו ומסר לנו, אבל הגר"ש פינקוס זצ"ל גילה (טפח, וכיסה טפחיים) שלא כן הפשט - **אלא הקב"ה הכניס אותנו לתוך בית גנזיו ונתן לנו!** היינו דכל שבת ושבת נכנסים אנחנו תוך בית גנזיו [וכאילו אומר לנו חטוף ואכול, חטוף ושתה, וכל מה שאוכלים וכל מה ששותים, וכל תיבה שלומדים, וכל מצוה שמקיימים, הכל מבית גנזיו! וערכם בלי גבול ובלי תכלית (ודברי הבן איש חי שכל מה שלומד בשבת שוה אלף פעמים מהלימוד בחול, אינו אלא התחלה להבין השכר! כ"נ)] - **האם יש לחיד מתוך מזה בכל העולם כולו?**

ז) האם מותר להסתכל בתמונות (צילוער)?

ע' בבה"ל סי' ש"ז סט"ז דלמד מפרשה דידן מהפסוק **אל תפנו וכו'** (דמוא במחבר שם) די"א דאסור אפי' בחול. והנבון יודע שזה נעשה כהיום כע"ז (ממש) - שתמונה זו או זו (כאילו) כ"כ חשוב בעיני העם, **והכל הבל הבלים שאין כמוהו**. וכן כל הספרים שמכניסים תמונה על תמונה על תמונה עד שנעשה כגל נפש מרוב התמונות (וכמעט מיעוט הכתיבה, ובפרט כגון אלו שמחבר הספר הוא העיקר בכל מה שכותבים ולא הגדול שכותבים עליו, או שהוא נמצא בכמעט כל תמונה, וכאילו ה' לו איש עיתי עמו כל רגע שיתפוס הוא עם הגדול בתמונה זו או זו או זו, עד שקשה להבחין מי הגדול ומי מחבר הספר של סיפורים, ופלא הוא, אלא כף זכות עליהם כנ"ל הדעולם אדוק בזה [להיות מפורסם ע"י זה שדמות דיוקנו נמצא באיזה מקום שרבים מסתכלים בו כאילו זה ההצלחה בחיים - ואינו אלא ההיפך הגמור! ושוב מצאנו שגדולי הדור זצ"ל התריעו על מה שמרבים בתמונות בספרים, והתאוננו מאד, וב"ש.

הלכנו יחד (נב"ח) עם מו"ר הגרמ"ש"ז אטיק ב"ר שלמה צבי בחוה"מ סוכות בחוץ ובא א' כנגד ועשה כמה תמונות. ההוא ראה שלא ה' ניהא לי' למו"ר זצ"ל, ושוב בא לבקש מחילה. ענהו שאם מקבל על עצמו למחוק התמונות הללו (אחרי חוה"מ) אז הוא ימחול לו! ונראה שלא רצה שתמונתו תתקיים, כן רצינו להבין, וע"ע.

והיות שהזכרנו רום קדושת מו"ר זצ"ל נביא כמה דברי הלכה שהבנו ממנו - והכל עם ההקדמה שכתבנו לפני כמה שבועות כשהתחלנו מסי' א' או"ח - שהכל רק לפני הבנה הקלושה שלנו, **ולא באנו לפסוק הלכה למעשה**, ועל כל א' לברר הדברים אצל תלמידיו המובהקים (ומשפחתו הנבונים), ונתחיל בחדרה:

רפ' סי' כ"ה סק"ב - כשרצינו לקנות תפילין אצל בתים מאכער מפורסם לא הרשה לנו, ונימוקו עמו שהמחיר הוא יוצא מגבול של בן תורה, ויש לנו לקחת מבתיים מאכער פלוני ויכול לסמוך עליו בכל, והי' פלא בעינינו. אבל בסוף ראינו שהוא הציל אותנו ממכשול, וראינו דברי חז"ל - **חכם עדיף מנביא!** (גמ' ב"ב י"ב, ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ז).

רפא' שם סק"ח - מו"ר זצ"ל ה' לובש טלית ותפילין בחדר אחר מחדר שהי' מתפלל.

רפב' שם ס"ה - נהג לברך רק ברכה א' על תפילין.

רפג' סי' כ"ז ס"א - הבנו ממנו שהוא חשש שאם יניח השל יד בחצי התחתון של הקיבורת אולי ואולי יהא חלק של התפילין למטה מהקיבורת ולכן נהג להניח קצת על חצי העליון של הקיבורת, וכמו שמסיק המ"ב בסק"ד שם במי שיש לו תפילין גדולים (וזה אע"פ שאצלו לא היו גדולים, ודו"ק).

רפד' שם סק"י - ה' נזהר (ומזהיר) על זה מאד - שלא תזוז הי"ד של הקשר מהתפלה. (וע' צפנים צמ"צ שפ"י כסנמלא בנותן הכיסו)

רפה' שם - לא רצה שיעשו גיד להחזיק הקשר להתפלה, אפי' אם יעברו הגיד תוך המעברתא, אלא כדעת החזו"א שידוע מכל תלמידיו שסבר שאין זו צורת התפילין (עם הגיד) (ובודאי לא מה שיש מהמון העם ששמים שם גומי, ד' ישמרינו). אלא דוקא להכניס חתיכה קטנה של רצועה (שלא השתמשו בה עדיין כלל) בדוחק בתוך המעברתא - על גבי הרצועה שעוברת שם (דוקא למעלה כדי לחשוש הלבושי שרד מובא בסק"ד), שמחמת הלחץ לא יזוז הי"ד מהתפלה.

רפו' שם סקט"ו - ה' כואב לו מאד כל בלורית (וע' בפ' תזריע שכתבנו שסבר שדבר פשוט הוא שמותר לספר הבלורית בימי הספירה, ואפי' בט' ימים באב, בלי שום פקפוק). ואע"ג שא"צ להביא ראי' לדעתו, אבל יש להבינו ע"י דברי המ"ב שכתב שאסור לאיש כזה להניח תפילין - וא"כ נמצא שמונע מעצמו מצות תפילין בכל יום! (וכל התירושים ממעשים של זה או זה אינו אלא מעשים - ולפעמים להד"ם - ועוד דהא אין למדין הלכה למעשה ממעשים [ע' גמ' ב"ב ק"ל: וברשב"ם שם], **ופחד נורא הוא. וגדר כלורית הוא! אם שערותיו גדולים בתחילת ראשו ממה שיש בסוף ראשו, ולא דוקא אם מקפלים השערות לאחריו אלף אפי' מונחים סתם.**

רפז' שם סק"ה - מה שזכור לנו שהסביר בדברי המ"ב - וטוב שיהי' מונח עיקר הקשר למעלה מן הגומא דהיינו שיהא רוב הקשר על העצם והשאר תוך הגומא, ושיהא מהודק על ראשו **היטב**, ודו"ק. על כן מה שהבנו ממו"ר זצ"ל וע' ההקדמה לעיל.

וע"ע בעבה"מ (עמוד רמ"ד) השפעת כח הראי' ממה שכתב הפנים יפות ומליקוטי תורה לרח"ו, ונפלא הוא. ועוד ע"ש באיסור הסתכלות בנשים. וידוע שהמחבר (הספר - עבה"מ) כשהי' הולך מביתו [בבתי גייטין] עד מאה שערים (בערך מאה מעטער) הי' מוריד הבתי עינים שלו! וקיים בעצמו נאה דורש נאה מקיים. וע"ע בתשו' ב' לעיל כאן. ועוד בדף השער למעלה.

וע"ע בשו"ת שער מציון סי' ש"ז, וז"ל, (וע"ע בבה"ל סי' ש"ז סט"ז [ד"ה ועובר] לענין תמונות, וכן בסוף ספר טעמא דקרא מהגר"ח ק' זצ"ל בשם החזו"א דנקט לאיסור לגבי שבת (יש גדולי תלמידי החזו"א זצ"ל שמפקפקים בשמועה זו באיסור בשבת, וע"ע למעשה), ובספר הצדיק רבי שלמה דף ק"כ, וז"ל שם שמעתי ממנו (מר' שלמה זצ"ל) **כמה פעמים כאשר הזכיר את דעת היעירות דבש בענין התמונות, שזה אמנם דבר ברור לכולא עלמא ליתן חשיבות כל שהוא לתמונה הרי זה עבודה זרה ממש. אפילו משה רבינו'ס בילד קען מען אריין נעמען אין בית הכסא ואין לה כל חשיבות.** [אפי' התמונה של משה רבינו ע"ה מותר להכניס תוך בית הכסא דאין לה שום חשיבות]. ולמען השלם הענין אעתיק לשון רבי יונתן אייבשיץ זללה"ה בספרו יעירות דבש בחומר ענין התמונות. וז"ל: **ק' וביחוד צריך שימור על הסתכלות במראות, כי כבר נודע מ"ש הזהר ומקובלים כי בכל דיוקן ודיוקן אית רוח השורה, ולכן המסתכל במראה ללא צורך כנ"ל, הרוח מתלבש בדיוקנא ומזיק לו במותו וגורם רעה לעצמו, כי ידוע תדע, כי אין לך פרצוף וצלם תבנית עץ ואבן, שאין עליו שורה רוח ומזיק. ומאוד יש לאדם להזהר מבלי להיות בתוך ביתו פרצוף וצלם בצורה בולטת, ואפילו צורה מצוירת בכותל יש להזהר, כי אין לך צלם ודמות דלא שריא ביה רוח רעה. ובעו"ה רבו כעת, ביחוד בארץ אשכנז אשר למדו ממעשה עמים ובתייהם מלאים צורות פסל ומסכה, ורובם בצורה בולטת תבנית אדם ורמש צפור חית ארץ. ומלבד דהוא אסור עפ"י דין, ובפרט בצורת אדם הבולטת ורוב כלים מנחושת וכסף הכל עליו פני אדם כאשר יעשו האומנים אשר לא מבני ישראל המה לציור ופאר, מלתא דלדידהו לית ב' מומא, ולדידן עם קדוש לד' מום עור ופסח מחבלים ומשחיתים יביאו הבית, ואלמלא נתנה רשות לעין לראות היו חרדים ולא היו יודעים מה לעשות לרוב פחד (ח"א דרוש ב'). [א"ה] - נראה דודאי וודאי ה' אומר כן על כל פל. וכל כלי מהכלים החדשים, כ"נ פשוט]. ועוד עיין מה שכתב אחד קדוש נשמתו עדן בענין: וז"ל ... בני יקירי וכו'. ב' מכתבך באו לידי במועד. הבילדער [תמונות] של בנותיך יחי' בכט"ס ששלחת, לא ידעתי מה זאת. אדמו"ר ז"ל (רבי ישראל סאלאנטער) לא ה' חפץ בהמנהג הזה. כמדומה שהי' אומר כי עפ"י הזהר הק' אין להביט עליהם. גם אני חוששני ע"ז שהוא בכלל שיחה נאה. כמדומה אצלי בלי ספק שההוצאה ע"ז הוא בבל תשחית ואסור מן התורה. ודע בני יקירי כי לא לחנם נתפשט זה בעולם, אלא רק כדי**

שזקנו נכנס התחיל להתפלל ביותר התלהבות. כשגמר הסבא שאלו – האם אתה מתפלל להקב"ה או אלי?

וכל א' יכול לבדוק בברכת התורה שלו כשמקבל עליי לתורה מול הברכת התורה שלו כל יום בבוקרו, והבדוק ולא מצא אשרי חלקו.

וכן ידוע המעשה בבחור א' שהי' באיזה סעודת שבת אצל גדול א' והיו שם הרבה אנשים הדבקים בו. והי' בהתפעלות איך הגדול עשה קידוש עם כוונות עצומות. ואחרי שבת סיפר לאחד התפעלותו, וההוא שאלו – האם כמו כן הוא מברך אשר יצר בביתו ביחידות?

וכן הוא מעשים לרוב, וכל א' שמתבונן בחיים שלו ובהנהגת יומו יראה פלאות, ובודאי יעלה בסולם העליי' להתקרב אל ד' אלקינו (שהוא) אמת, ובאמת. וכלעקת הגרמ"ל סאלאויליק זצ"ל – לריכס לעשות חשבון הנפש כל יום – כל יום, ואם לאו.... עכ"ל.

וע' בשו"ת שער מציון הל' ספירת העומר (אפשר להשיגו אצל המוצ"ל) הערה לענין הקולות והברקים שיש בלשם יחוד וברכת העומר וספירת היום וכו' שדבר גדול הן – אלא עוד יותר הי' הנאה להקב"ה אם הי' עושה כן גם בברכת המעריב ערבים או אהבת עולם או בקריאה נעימה של ק"ש (או בברכת שהכל או בברכת אשר יצר בתוך ביתו), והמבין מבין הכל.

(יא) מנין שיש איסור על נשי בני תורה לבקש מצעלי' להחזיק אלכלו הטל. הנע ונד?

כתיב בתורה – ולפני עור לא תתן מכשול, וע' בס' עבה"מ מקורות מהרמב"ם ור' יונה ועוד.

ואע"פ שיש תירוצים – אפי' מאה וחמישים, אפי' אין זה מצדיק הביטול תורה הנגזר (בהכרח), וכדברי המשגיח דלייקוד הרה"ג ר' מתת' סאלאמאן זצ"ל שמה שלא יהי' – עם כל התירוצים – אבער מי שמחזיק כלי זה ליגט נישט אין לערנען [אינו מקיים בחוקתי תלכו!] ומי לא יפחד מהמשך הפרשה שם. ונראה שוב להזכיר ההערה הנכונה של הרה"ג ר' אב"ל שליט"א שהעיר על הא שהקב"ה סגר הישיבות ובתי מדרשות ובתי כנסיות בשנת תש"פ – דהכל נראה בעליל שנגרם ע"י זה שהכניסו במקומות אלו הפל. (הנקרא כשר)! דגרם עלבון לתורה ולתפלה, ודו"ק.

ומעשה שהגר"ש שבדרון זצ"ל הי' מספר, וידוע שכל מעשה שהי' מספר הי' בדוק במאה בדיקות לאמיתות הדברים, וכך הי' המעשה לפי מה שזכור לנו ואינו בדוק עד הפרט האחרון אבל עיקרי הדברים אמת הן (ומי שיודע יותר מדויק נא להודיע).

במוש"ק לפני כמאה וחמישים שנה יצאת אשה א' לשאוב מים מן הנהר, כשחזרה לביתה הי' דיבורה כמו איש, ונפלה על הקרקע, ועמדה, ושוב נפלה כמה פעמים.

הלכו לרופאים א' אחר השני לבדיקות, ולא מצאו לה מרפא, ומ"מ אמרו שברור להם שאין לה שום חולי, וטעם ההנהגה המוזרה אינם יודעים להסבירה.

וכשהמשיך הדבר זמן ארוך הציע א' לשאול א' מגדולי הדור דאז, וכן עשו – הלכו ושאלוהו, ואמר הגדול שנראה לו דנכנס בה דיבוק. הביאו מנין צדיקים להוציאו.

קודם שהוציאוהו שאלו אותו – למה נכנסת לאשה זו דוקא.

וסיפר שהוא הי' שומר תורה ומצות עד שנסע לדרום אפריקא לטיול, ושם מצא הנאות לרוב מעלמא דשקרא ונמשך אחריהן עד שיצרו התגבר והוא ירד מן הדרך ועבר על כל דבר אסור, ר"ל.

כשהי' שם נסע פעם על סוס בעצם יום השבת ונפל ממנו ומת. וכשהגיעה נשמתו לב"ד של מעלה גזרו דינו לגיהנום אלא כיון שהי' שומר הברית ועמד בנסיונות חמורים לרוב ימיו יש לו זכות לחזור לעוה"ז לתקן תיקון נפשו.

על הדרך בירידתו בחזרה לעוה"ז באו אצלו ב' נשים, א' אמה של אשה זו וא' אמה של בעלה (חמותה), שהיו כבר בעלמא דקשוט, וביקשו ממנו לעזור לבנם ולבתם, שהמעשה כך הי', אחרי החתונה נתפרנסו מהנדוניא שקיבל החתן מחמיו, והבעל למד בהתמדה עצומה. אבל יום א' כשראו שעוד מעט יגמר הכסף התחילו לדאוג על העתיד לבוא – מה יהי'?!? וידוע ששאלה זו לא שואל א' מכלל ישראל, דהא מצוין ועומדים אנחנו – תמים תהי'! ואל תחקור אחר העתידות! אבל לא עמדו בנסיון, וממילא דאגו, ושוב הציעה האשה שהיא תפתח חנות עם הכסף שעדיין נשאר להם, והיא תנהל את הכל לבד והוא ילמד. הסתפק הבעל אם יהא ודאי כך, שהוא לא יצטרך להתערב כלל בעסקי החנות, ואשתו הבטיחה לו שכך יהי'.

להורות לנו חיוב ההשבה אל הלב. אם צורה שכבר ידע ומכיר אותה עכ"ז כשמביט על הצורה הזאת יורשר בו השמחה ביותר, מכ"ש בדבר שלא ידע מעולם ולא הכיר מעולם כמה צריך השבה ללב. וכו', עכ"ל (ס' חכמה ומוסר להסבא מקעלם ז"ל ח"א).

(ראיתי הגאון האדר"ת זללה"ה כותב בספרו נפש דוד ואעתיק לתועלת: ... מעודי לא הנחתי שיהי' מראה בתוך ביתי תלוי על הכותל או עומד על התיבה כנהוג בכל הבתים, מפני איסור הסתכלות במראה לייפות את עצמי, שזהו אב הטומאה לכל עבירות רחמנא לצלן, וכו'). עכ"ל לשון הספר שם דף ק"כ, ועלינו להתבונן (היטב). עכ"ל השער מציון שם, ועל העבד למלך מלכי המלכים לעלות תמיד, ולחפש בנר ובממון בלא שיעור) יראת שמים ולא שאחרים יראהו (או יראהו) באיזה תמונה וכדומה!

(ה) למה יש איסור (בשחיטה וכן בשאר העבודות) לחשוב לחלכו חוץ לזמנו? (הטעם על דרך בטחון)?

אפשר דחסר בתמים תהי' עם ד' אלקיך שלא תחקור אחר העתידות!, ויפה הדבר לראות עוד חיזוק בתורה להתחזק הנשמה להתגבר על הדאגות שדואג הגוף, דאלו (הדאגות) חלק גדול מהלבוש (שעל הנשמה) המושך מטה מטה.

והחיזוק הוא שרואים בחוש שוב איך הקב"ה שומר אותנו מדאגת מחר, ע' בגמ' סנה' (ק:), אשרינו.

וציור נורא זכינו וכבר כתבנו, אלא מרוב חביבות הדבר נחזור עליו שוב – ידוע המעשה שא' בא אצל חבירו ואמר לו שמוכן לתת לו מאה אלף דאלאר – קאש! מה שקורין מזומן! אם לא יניח תפילין למחר כלל, הלה צחק וצעק – משוענער! המשך המפתה ואמר מאה מיליון דאלאר! שוב לגלג הלה והלך לו. יש כמה שזה נסיון, ולרוב רובא אינו אפי' נסיון, דפשיטא היא, ובין אלו ובין אלו אבל אף א' לא יסכים (אא"כ הוא עצמו המשוענער!), דמצוות אין מוכרין בכל מחיר.

וההוספה שגילה לנו הבורא ית' היא – מה אם א' יבוא אצלך ויאמר שיתן מאה מיליון (\$100,000,000) אם רק לא יקיים מצות בטחון בד' בדבר זה או זה אלא תדאג דאגת מחר (או דאגת היום) – מה יאמר לו??? האם ציור נורא הזה זו אינה שוה כמה מאה מיליארדין ויותר???

(ט) מה מרומז בהנחת פאה ולקט ועוללות בשדה?

ע' בס' החינוך (מ' רט"ז) טעם המצוה – להיות בשמחה, כ"מ שם, ע"פ היטב.

ואפשר בפאה (לשון סוף [השדה]) מרומז שסוף ימי האדם צריך להיות כולן לשמה ובשמחה, ולתת לאחרים. ולקט שאין לדקדק בממונו אלא יהא וותרן על הפרוטות, וכו' וכמו שמצוי בלקט. ועוללות לראות השגחה פרטית – שאם לא גדלו כהשאר האשכולות סימן מן השמים שהקב"ה רוצה שיתנו לאחרים. וכמו כן להבין תמיד שאם רואה ממנו הולך לאחרים (אפי' ע"י גניבה, ד"י), הכל סימן שכך רצונו ית' ואין להצטער כלל, אלא לשמוח על ההשגחה פרטית שבו, דודאי גם זו לטובה. ראינו א' שחינוך זרעו (אפי' קטני קטנים) לומר על כל דבר גם זו לטובה, ודבר גדול הוא עד מאד.

(י) מנין איסור גניבת דעת?

ע' בס' עבד המלך בשם היראים וסמ"ג וסמ"ק דלמדו מהפסוק לא יגנבו. וע"ש עוד בשם היראים דאם הגניבת דעת היא בממון הוי גניבה מה"ת. והעומד על דעתו להכיר את תעלומות לבו ודאי יראה עד כמה נכשלים בשניהם!

ומעשה נפלא לענין גניבת דעת זכינו לראות כשנכנסנו, לפני כמה עשרות שנים, אצל הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בפורים, ובא א' [גיס שלנו – ר' שמוח דוד בן מינא – נא להתפלל לרפואתו, עדיין אינו יכול לעמוד על רגליו (אחרי חולי ואפארכאליא), ה' אֶנְאֶנְעֶ רפואה בתשס"ז, יישר כח) עם מאסקע (שיש שקורין מסיכה) ובירך את הגר"ח זצ"ל ברכת פורים שמח! הגר"ח זצ"ל החזיר לו ברכה, ושאל – מי אתה, ההוא הסיר את המאסקע, ותמה הגר"ח זצ"ל תמיהה גדולה שראה שזה א' מבני בן אחותו, שהוא הי' כבן בית אצלו כמה וכמה שנים, ונאנח ואמר – רואים שאפי' מי שהאדם מכיר אותו טוב טוב, כשלוש מאסקע א"א להכירו כלל. וצעק בנעימות נצח – אוי! כמה אנחנו מרמים את האחרים במאסקע שאנחנו לובשים כל השנה! עכ"ל. וכל אחד שואל את עצמו – האם כך הוא אצלי? (וכגון המעשה בילד א' שהתפלל שמו"ע בבהכנ"ס, וכשראה

ומעשה נורא – נורא ומלא אורה, ומלא חיזוק – לכל עם ד', וזפרט לעם התורה הק'! שאחד מחשובי ישיבת מיר הי"ו סיפר לנו בעצם שבת קודש פ' תזריע-מזרע תשפ"ה, וכך הוי המעשה – ביום ד' שעבר ידעו צדוקי שאולי אשתו תטערך ללכת לבית הרפואה ללילה במשך היום, והוא שאל אותה האם מוטב שהוא יישאר בבית, (ואע"פ שהוא לא הולך עמה אלא ב' מהמשפחה תמיד הולכות עמה), אבל כך היא תהי' יותר רגוע ובינתיים הוא יכול להגיד תהלים לשעה טובה ומוללחת (מה שלא יכול לעשות בכולל) או שילך לכולל.

מיד אמרה (ככל נשים דקניות, כידוע) – ודאי תלך לכולל – תורה היא ורכיבים ללמוד!

שאל קוב – האם בפעם הזה יקח עמו הפל. [דתמיד נשאר רק בבית!!] (אין להם טל. רגיל) המחזר לקיר לא מחובר לאדם! וזה חילוק עצום, עלום! כי הדירה שקורה היא, ואין חושים עד הבית הזה ולא כדאי ההולאה, כך הסביר [מלא התנלות! – והאמת היא כנ"ל שבעת המחיר הוא פרוטות לחצר בעצמך אבל הוא לא ידע ולא גלינו בעצם שבת קודש עניני ממו, ודו"ק] לכולל כדי שאם יטערך עזרה ידע.

מיד אמרה (וכנ"ל ככל נשים דקניות – שכל בעל יואל מהמאמרים שלו בזכותה! ולכ' זה הי' כוונת ר"ע [נדרים ג.] שלי ושלכם שלה היא!!!) – אין זה אלא עגלת היצר! ודאי לא לקחת! ושמה הוא שזכה לאשה שבחכמה בנתה ביתה (ביתה שבעולם הזה, ועוד יותר ביתה בעוה"ב!) והלך ללמוד תורת ד' בקדושה ובטהרה.

מה הי'? בקרוב ללילה הדופק של הולד ירד פלאים והי' בהלה גדולה לכמה רגעים עד שהחליטו לעשות אפארכארי – קייזער שניט – יואל דופן – והכיני הכל והי' לחץ גדול ודאגה בכל הרגעים הללו ליולדת ולאילו שהלכה עמה, וכשהתחילו להעבירה לחדר מה שקורין חדר ניתוח, ברגע זו יאל הולד לחיים ולשלו' בריא ושלם, והי' נס רפואי עד שהאחות סיפרה אח"כ שאף א' מהנאות לא האמין מה שקרה כאן – דבר למעלה מדרך הטבע! והי' קידוש ד' נורא.

ואלכינו דברים ברורים שבזכות מסירות נפש של אשת חיל זו לכן זכתה לסייעתא דשמיא נפלאה!

והבעל הי"ו שלמד ברציפות עאומה גרם לחלק הטוב שלו – זפרט שאם הי' לוקח הכלי משחית – (שמסחית כל רציפות וכל ליגען אין לערנען כידוע, וכדברי רה"י הגרנ"פ זצ"ל) הי' מודע על כל הספיקות וכל הבהלה והי' מפריע לימודו ותפילתו וכל מהותו! והכל בלא תועלת, דבין כה לא הי' יכול לעזור, ורואים שבין כה ראו דוקא מחמתו הכל נסתדר בלופן המועיל, ולימודים גדולים וחשובים למדנו, והכל בזכות נשים דקניות! ועוד לימוד והוא עד כמה שחייב כל בעל וכל בן וכל אח וכל אביו! לכבד את הנשים דקניות שלו (א"ח, אמו, אחותו, ברו) הן היסוד של כלל ישראל – תאמר לבית יעקב, את פתח לו, לאנאות של האמהות הקדושים, וכן לאנאיהן של כל הנשים שבזכותן זכינו להכלה (דהא חייבות בכמה וכמה מלוות מחמת ההכלה שהיתה ע"י אשה!), עד כמה לשבח ולחזק ולעזור ולהגדי' רוחן ולעשות מה דביכלתו לגרום להם נחת רוחן ושמחתן – אשרינו שזכינו להן (בין שהן אמנו, או נשינו, או אחותינו, או בתינו!) ולהשפעה לטובה שלהם [עד שאמרו חז"ל (ב"מ נ"ט), שאפי' אלה"ה לא זכה לזכרת ביותו אלא ע"י שרה! ע"ש דברים נפלאים], וקוב וקוב קדוש לכבדן ולראות את מעלתן – תמיד, עוד ועוד, אשרינו!

אלא פשוט שכל השומר את נפשו מכלי הרודף הזה (בגדרת א' מן הגדולים זצ"ל – שרודף בעליו להרגו, ר"ל!) הקב"ה הרחמן המרחם שומר את נפשו כנגדו! וכבר כתבנו שרה"י הגרנ"פ זצ"ל הבעיית שכל א' שאינו מחזיק כלי זה אפי' כשהתקרב חודש תשיעי, הוא מבטיח שלא יטערו כלל! ועוד כתבנו שזכינו שבמשך עשר שנים שהי' כסף לכולל היו כד' מאות לידות והכל בלי קום לורך לפל. ואלה הי' פל. לא לאיש ולא לאשה (השני זה פשוט דהאם יש פריאות גדולה מזו?)

אחרי שנה גדל העסק והצליח (?) עוד ועוד, והי' קשה להאשה לנהל לבד כל החשבונות, ביקשה האשה מבעלה שאולי יוכל לעזור לה קצת בחשבונות החנות, כשהזכיר הוא את התנאים שהתנו ביניהם, מיד הפסיקה מלבקש ממנו.

עבר עוד שנה ונתרחב העסק עוד ועוד, והי' קשה לה מאד, ובלית ברירה שאלה שוב את בעלה. כיון שהוא ראה שמציק לה עד דמעות הסכים לעזור רבע שעה כל יום.

ואחרי עוד שנה נתרחב העסק עוד, וכבר הבעל עומד בחנות ב' שעות ביום, וכו' וכו' עד שכמעט יצא מן הלימוד לגמרי.

לכן ביקשו הנשים הללו שיעזור להם להציל את האשה הזו מדינה של גיהנום על שהוציאה את בעלה מלימודו. ולכן נכנס בה כדיבוק.

כשהאשה ובעלה שמעו דברים אלו מהדיבוק החליטו לשנות דרכם. המנין הנ"ל עשו התיקונים בבית המדרש שם וכו', ופתאום שמעו שנשבר כעין חור בזכוכית באחד החלונות, וראו שהצפורן של האצבע קטנה של האשה חסרה, וזה עשה החור בזכוכית והבינו שהדיבוק יצא ממנה ועלה למעלה (דרך החלון).

ולימוד גדול הוא לנו – לזכור תמיד דברי חז"ל הק' (שבת ק"ה): שזה דרכו של היצה"ר – היום אומר עשה כך ולמחר עשה כך עד שיאמר לך עבוד ע"ז (וע' רש"י בפרשה שני' דק"ש דאם פורש מן התורה כאילו עובד ע"ז, ד' ירחם, ע"ש עה"פ וסרתם ועבדתם וכו').

ובדוק ומנוסה שכך הוא עם הטל. הנע ונד (פל.) הנ"ל – דמתחילה קונים שיהא הטל. בבית ולא להוציאו כלל, עם החלטה גמורה! ולמחר ואחר זמן יש איזה צורך גדול, ומתוך הדחק הבעל לוקח אותו עמו לכולל, אבל בהחלטה גמורה שלא יעשה כן שוב. וכעבור זמן מה אירע שוב דבר נחוץ מאד, וכו' וכו', עד שנעשה קשור בו ככלב (כלשון רה"י דמיר הגרא"י פינקל שליט"א בדרשתו הנוראה פ' כי תשא שנת תשע"ד) כן העידו הרבה.

ואע"פ שבתחילה אשתו מבטיחה שהיא לא תתקשר במשך היום, ודי והותר שידברו בבית בלילה אבל – היום היצר אומר שבעבור דבר זה מותר לה, ולמחר, וכו', ר"ל!

ועל נכון לברר – מה היא דעת גדולים כאן? מה רצון הבורא? מה הדרך הישר לפני ד' אשר ילכו בו עבדיו? ואיך אדם לא מפתח פחד נורא מפרשת בחוקתי, ואיך לא מתחזק ממעשה דר"ע דהלך לי"ב שנה? וצע"ג איך להסביר להנשים צדקניות דכל פעם שהיא מתקשרת (או מבקשת שבעלה יתקשר לבית) עולמות של טוהר (של רציפות ושל קדושת התורה) יורדות לטמיון וסכנה לה ולכל העולם כולו וטעון תפילה!

והיות שכהיום הדבר מצוי (ר"ל) שהמתנה הראשונה שנותנין לבן זוג החדש אחרי החתונה הוא טל. הנע ונד – רחמנא ליצול! א' לו וא' לה – א' הימל געשריי (צעקה עד השמים)!!! ולפעמים יש תירוצים שקשה לסדר טל. של בזק הפשוט, ועוד דגרים בשכירות ולא כדאי ההוצאה (היום המחיר אינו אלא כמה עשרות שקלים אבל תירוצים מתרצים, ד' ישמרנו), נראה דיש לעורר דהנותן מתנה (?) זו מקבל על עצמו אחריות של ביטול תורה – ולא רק ביטול תורה, אלא עליו לדעת שכל חתן שיש לו הדבר הזה לא יגדל לדרגה שהי' גדל בלא זה, דבר ברור וקיים, וכן אמרו כל גדולי עולם זצ"ל, ויבדלחט"א, ודבר פשוט הוא ביותר! א"כ יש כאן קטלא פלגא (חצי [או חלק] של מיתה) – שממית הוא (הנותן) את נשמה של החתן! ופחד נורא הוא – פחד פחדים! בפרט שאמרו חז"ל (ב"ק ס"ה) מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא – היינו חלק של מיתה כמו מיתה כולה! ויש כאן פיקוח נפש! הצילו הצילו!

וכן בענין צניעותא דהכלה – דא"א להשוות הצניעות בלא זה להצניעות עם זה – ומה יהא על הדורות??? רחמנא ליצול מהאי הנהגה, ר"ל, אחריות נוראה – ומה יענו בשמים??? ופשיטא שיש להחתן לראות שהכלה תבין עד כמה זה נוגע לו בנפשו ובעלייתו בתורה ובעבודתה, [ובנעימות נצח להביע חשיבות הדבר] ובודאי כל בת ישראל תסכים להקריב מחיי' עבור הרבש"ע ונחת רוחו, ולא רק תסכים אלא תשמח שזכתה לעשות רצונו ית', ותזכה לתורה וגדולה במקום א', ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ודורות ישרים ומבורכים, ושכר בהאי עלמא [דתלמוד תורה מהדברים שמקבלים פירותיהם בעוה"ז!] ובבא בלי גבול ובלי תכלית, ותזכה להיות מהנשים צדקניות שבזכותן יצאנו ממצרים! ותהא לה חלק ביציאתינו מהגלות המר, ותהא לה שמירה כל ימי חי', ושמחה תמידית, וכל הברכות הכתובות בתורה, ועושר וכבוד, וכל טוב סלה!

קשה (?) בשבת, שוכחים שזה (רחיצת הכלים, והשבחים שהבעל ובני ביתה משבחים לה על נקיית הכלים!) [ולא כאלו שלא רק שאין משבחים אלא דאם ימצאו איזה ליכלוך קטן לא מטריחים את עצמם לנקותו בטישו וכדו' לכסות על כבוד האשת חיל ושללא יגרום שום צל של בושא לה – בפרט דציוו לנו חכמינו ז"ל – מכבדה יותר מגופו (יבמות ס"ב: סה"ע, וע' ברמב"ם פט"ו הל' אישות ה"ט, וע"ע ברמב"ם שם פכ"א הל' ט' בטעם שאשה פטורה אם שברה כלים בעת שעשתה מלאכות' בתוך ביתה הוא משום **שלו' בית**, וק"ו בהנ"ל, כנ"פ. וע"ע בראב"ד שם עוד **חידוש** בחתונה, ונפלא הוא!], דרחיצה זו שמחת הנפש שלה (בין שמכירה בפועל או לא אבל כן הוא המציאות, אלא לפעמים יש לבישת היצר שמלביש את עצמו בכל מיני מלבושים למנוע ההרגש **האמיתי**, כידוע) וזה תכלית בחיים שלה – לתת עוד ועוד לבעלה ולכל משפחתה להכין הכל עבורם (ופירוש נפלא שמענו בברכת השחר שהיא מברכת – **שעשה לי כרצוני** – דלאו שזה דבר של **בדיעבד** – אלא הקב"ה ברא את האשה כמו רצונו **שלו** – **ורצונו של הקב"ה** הוא אך ורק **להיטיב** עם הבריות **בכל**, וא"כ זה ברכה נפלאה וזכות **עצומה** – ולא ניתנה (בשלימות) **אלא** לנשים – ואשרי אשרי חלקם!), ולכן אין כאן טירחא **כלל** אלא זכות (וזכות) ושמחה ועליזות נוראה! ועוד לזאת שוכחים דברי הבה"ל בסימן רמ"ב לענין אפיית חלות, וממילא (גם כאן) **מקטינים** כבוד שבת ו**מאבדים עולמות**, עולמות על עולמות – **שולחן שבת הוי הכנסת אורחים של השכינה הקדושה כביכול** – ואם יתבונן ויחשוב מה אם הרבי או הראש ישיבה ה' בא לסעודה בשבת בביתך – האם היו אומרים כנ"ל להקל? אלא **ודאי** היו משתמשים בכלים של **כבוד** – הגע בעצמך ולראות האמת – **אמת** מלשון אמונה – **בחוש** שהשכינה נמצאת כאן, בפרט כשמשתמשים כלים הנאים **דזה לבד** מביא את השכינה! ועל העובד לשאול מתי אכיר **קדושת היום** דהיא **איום** – מתי? מתי?).

וכשגמרה **עבודת הקודש** שלה לרחוץ הכלים ולסדרם, שכל בת ישראל **מלאה שמחה** (וכנ"ל) ועוד ידיעה כאן דגורם עוד שמחה עד שמחה גדולה על זאת שהיא עשתה עבור בוראה, דהא זו חלקה בחיים **נצחיים** – **דכל** מצוה, **כל** חסד, **כל** עזר לבעלה ולבני' ולנכדי' ולכל משפחתה נותנין לה **שכר שעין לא ראתה!** ובפרט ברחיצת כלים בשבת קודש דדינא דגמרא הוא, ונפלא הוא. והרוצה בכל זאת למעט זמן הרחיצה יש **עצה פשוטה** – לקנות – כמה סעט כלים ולהשאיר כל המלוכלכים למוש"ק, ולקנות מאשין גדול שמנקה כלי אכילה, ולהכניס הכל לתוכו אז, ושלו' על ישראל! (והחושש להוצאות המרובות, יש לתמוה עליו – חדא **כל** הוצאות שבת אינן על החשבון **כלל** (ע' ביצה ט"ז), ועוד [כדי להרגיע אלו שעדיין קשה להם להאמין הדבר הנ"ל **למעשה**] דאם עושים חשבון נכון יראה שההוצאה על הכלים שזורקים (ועוד מוסיף רעה על רעתו שע"י שזורקים יש ריבוי פסולת בעולם **כל** שבוע, ד' ירחם) במשך שנה שלימה יראה שיכול לקנות כל הנ"ל וישאר עוד כסף **לכבוד שבת!** וחזק מזה כלים הללו (כשמתרגלים הדור הבא שזורקים) מרגילים הפעוטות לזלזל בדברי העולם הנצרכים, וקל בעיניהם לזרוק ולבזבז דברים טובים, ועוד מדות רעות, **ובל תשחית**, וכו', כידוע. ועל החרד לחיות עם דעת תורה, תמיד. (ועוד עצה פשוטה למעט הזמן – והיא להכין מע"ש קערה גדולה ועמוקה מלאה מים עם זייף וכדו' כבר בפנים, ובגמר כל מנה להכניס הכלים במים אלו, ממילא אח"כ קל מאד לנקותם לגמרי, **ושלו' על ישראל!** [ולענין חסד הנ"ל שעושים עבור הזולת שמענו על משפחה בירושלם (ומסתמא יש הרבה כאלו) שכל פעם שעורכים איזה שמחה (ברית, פדיון הבן, בר מצוה, וכו') – ונשמע אצל כולנו עוד ועוד, אמן) כל בנות המשפחה (הנשואות) משתתפות בהכנות **כל** האוכל עבור השמחה – כל א' בשלהן. ושמיעה זו **מחמם כל לב הער**, ו**מחזק כל כלל ישראל**. וגם בשעת השמחה במקום שמלצרים וכו' יחלקו האוכל, הבחורים וילדים גדולים מביאים האוכל להמשתתפים, ושלו' על ישראל!]

ונחזור למעשה הנ"ל – כשגמרה הכלים פשטה ידה לאדן החלון ליטול את טבעת היהלום שלה, ולתמהון לבה רואה **שאיננה!** חיפשו וחיפשו **ולא מצאו**. מיד הבינו שהאורחים היקרים הרשו לעצמן עוד מנה גדושה – טבעת היקרה! כשסיפרו המעשה לאבי בעלת הבית – אמר בפסקנות – **לא ולא ולא!** אי אפשר, אי אפשר! הן לא לקחו כלום! ואסור לחשוך או לחשוב עליהן **כלל!** **א"א** שהן לקחו, והדבר ברור שממצות הכנסת אורחים לא מפסידים **כלום**.

וכלשונו ה' של הגר"ש וואזנער זצ"ל **שכתב כך על זה, ד' יכפר צעד, ותפילה לד' שכל אשה ואשה חצין שלא זו הדרך ישראל סבא וולא סבתא!** להחזיק כלי זה, וחם מלהזכיר לדבר בחולות או בחנויות או בנסיעה, ר"ל, ר"ל, ר"ל!], וכולם זכו לצנים וזנות מסוג אחר לגמרי – שנולדו בקדושה עילאה של נקיות מכלי המושך **מטה מטה**, ואשרי חלקם **נחיים** [פעם הלכנו לשלו' זכר כריחוק מקום לכבוד חינוך כזה, דהא אינו דומה!], ובקשת מחילה אם הדברים יכולים לגרום איזה אי נעימות לחיזה קוראים שאינן מצינים עומק (חומר) הדברים – וחתכם הסליחה – ושלו' על ישראל! מעשה נורא המלמד לימודים גדולים (בפרט **לכל הגדול** מחזירו **ליארו גדול ממנו!**) וזכרתינו למשפחה זו **לכל טוב סלה! יישר כח!**

יב) צללה תשפוט עמיתך – כשאניך או אמך או אחיך או חמיך או חבריך עשו דבר שנראה בעיניך שלא כהוגן, מה חובת הפעולה?

לחשוב שאם אני הייתי עושה כעין זה, ודאי רצוני ה' שיקיימו בנפשו מצות **בצדק תשפוט עמיתך**, וא"כ גם אני אקיים בעצמי **ולא אחשוך אותם כלל**.

ומעשה נורא, והוא נורא ואיום, אירע בשנת תשע"ג (בערך) במשפ' חשובה מאד, והמעשה שהי' כך ה' – בליל שבת א' שמעו נקישות בדלתם. וכשפתחו ראו אשה עומדת בפתח עם בתה הקטנה. אע"פ שלא היו מלוכשים כ"כ בצניעות עדיין ניכר שהם שומרי דת.

והתחיל האשה לספר שהיתה בבית הרפואה עם בתה החולנית והשתחררו סמוך לשבת, ומחפשים מקום לאכול ליל שבת, ואח"כ ילכו לביתם הנמצא בעוד כבדת ארץ, ושאלה אולי אפשר להתארח אצלכם?

הסתפקו הזוג קצת מה לעשות כיון שלמעשה סיפורה ה' נראה מוזר, דהא מבית הרפואה עד ביתם יש אלפי בתים, והאם לא הכניסו אותם בא' מהם עד כאן, אבל **בטחו בד'** והכניסו.

אכלו ושתו ומרוב עייפות ביקשה האשה אולי אפשר לישון אצלם, מיד הסכימו – והא אמרו חז"ל (סוטה י"ג:): המתחיל במצוה אומרים לו גמור.

ומתוך עייפותם האורחים איחרו לישון עד שעה מאוחרת בבוקר, ולבסוף כשקמו אכלו ושתו, ושוב היו עייפים והלכו לישון שוב, ואכלו סעודה שלישית, ואחרי הבדלה הלכו לדרכם בלוי' מלאה שמחה – בין מצד המארחים שזוכין לעשות דבר יותר גדול מהכנסתן – **לוייתן** (אולי רמז לדג לוייתן! ודו"ק דעמוק הוא) כדאיתא בשו"ע חו"מ סי' תכ"ז בסמ"ע דדבר גדול הוא ונורא עד מאד, וז"ל שם וכתב הרמב"ם עוד גמילות חסדים שבגופו **שאיין להם שיעור** כגון ביקור חולים וניחום אבלים והוצאת המת והכנסת כלה והלוית **אורחים** אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הם בכלל **ואהבת לרעך כמוך** כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותן לך אחרים עשה אתה לאחריך בתורה ובמצות **ושכר הלוית אורחים מרובה מן הכל** והוא החוק שחקק אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בהם מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן **ומלווה אותן** וגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה שנאמר **וירא והנה שלשה אנשים וירץ לקראתם ולוייתן יותר** מהכנסתם, עכ"ל רמב"ם, וכן הוא במדרש בפרשת וירא עכ"ל ד"מ, עכ"ל הסמ"ע שם, וממש **מאירת עינים. ועוד שמחה** שקיימו המצוה הגדולה של **הכנסת אורחים**, ועוד לזאת שקיימו המצוה של **בטחון בד'!**

בין **השמחה הגדולה** מצד האורחים שראו הכבוד הגדול שחולקים להם, שמראה להן שקשה עליהם פרידתן, וממילא מרגישים שלא הטריחו על המארח אלא **אדרבה** נראה שהי' רוצה שישארו עוד, וממילא לא חושבים שלקחו מהנותנים אלא להיפך שהן **נתנו** להמארחים טובה גדולה שיכולים להכניס אורחים בתוך ביתם, והבינו בחוש מה שאמרו חז"ל – יותר ממה שהבעל הבית נותן לעני העני **נותן לבעה"ב** (ויק"ר ל"ד ט'), וברות רבה ה' ט', ע"ש) (ונראה שזה ההרגש הוא הטעם **שהלויי' גדולה מההכנסה** – דעל ההכנסה האורחים יכולים להרגיש שאולי קשה להמארחים, אבל כשרואין שמלוין אותם נתהפך למפרע כל האירוח לנחת רוח להם בין בגשמיות בין ברוחניות, **ודבר עמוק הוא עד מאד**, כ"נ), ומתוך שמחה של מצוה נפרדו.

במוצאי שבת כשגמרה בעלת הבית לרחוץ הכלים שנשארו מסעודה ג' ולסדרן **(הכלים החשובים)** של שבת קודש – דיודעים הם שאין חרדים לדבר ד' משתמשים באלו הפשוטים שזורקים אחרי השתמשות פעם א', דהא הכלים שאדם משתמש בהם בשבת הוי מצוה דאורייתא **דכבוד שבת**, ע' בספר חרדים! ואלו שטוענין שיש להקל על האשה שלא תצטרך לעבוד

אמרו לו – אבל רואים, רואים **בעליל** – האורחים אינם והטבעת איננה! ומי לא מבין דבר מתוך דבר?

שוב חזר על דבריו – **לא ולא** – אין כאן **עליל** אלא **עלילה**! – צריך לקיים מצות **בצדק תשפוט עמיתך** – אסור לחשוב כלל וכלל שלקחו – תחפשו ותמצאו.

חיפשו וחיפשו עוד ועוד, ואיננה.

כמה פעמים בשבוע חזר ואמר אבי הבת להם שאי אפשר שהאורחים לקחו, וחיזקם שימצאו הטבעת – **דודאי היא בבית** – אבל הי' קשה להם לקבל תנחומין – אבידה גדולה אבדו, נו גם זו לטובה, נו כפרת עונות, וכו' וכו'. **[מלאמר המוסגר (שפתוח לכל צד לצד) – יש שאומרים דברים אלו עם לב שמח ויש באנחה ויגון, והחילוק ביניהם יותר מיום לילה, וע"ע בפרשת מצורע תשובה א' חלק (ב) בסוף התשובה.]**

ונראה דזה הבנת התיבות שאומרים בסוף ברכת מודים בשמו"ע – **ויהללו את שמך באמת** – דיש להקשות – האם עכשיו אינו **באמת** אלא רק יגיעו להללו באמת? (דלשון עתיד הוא). אלא נראה דכיון דכל מקום שנזכר **שמך** הכוונה היא להנהגת הקב"ה בעוה"ז. ואם כן כשאירע איזה תקלה ע"י ההוא או ההיא וכו', ומיד צועקים – **מה עשית??** למה לא נזהרת? תראה איזה הפסד גרמת! מה נעשה עתה???

במקום זה יגיעו כולנו **להלל** הנהגת ד' – דהכל **מאתו** ונזכה להללו **באמת** – ומיד, ובלי שום טענות על הזולת כלל וכלל וכלל. ואשרי מי שמכיר בהכרה ברורה שמאף א' בעולם! וק"ו לא מהקב"ה! **שלא מגיע לי כלום!**

ומעשה נורא של קיום מהללים **באמת** זכינו לראות לפני כמה עשרות שנים ביום ראשון דסוכות, שמו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה אטיק זצ"ל הי' לו אתרוג מהודר עד שכמעט אין כמוהו. וכשנתן לציבור לברך עליו ברכת הלולב כל א' הי' נזהר מאד ובחדרת קודש השתמשו בו. ובא בחר א' – בערך בן ט"ו ליטל, הי' כ"כ חרד ומלא פחד עד שנשטט מידו ונפל לארץ, והדבר שהאזנים אינן רוצות לשמוע קרה – נשבר הפיטם!

הי' נראה על פניו של מו"ר זצ"ל שיש לו **צער גדול עד מאד**, והי' אפשר לומר שגם מעורב בזה טענות על הבחור על אי זהירות לו, כרגיל בציור כזה. וכן חשבו הרבה. לא אמר כלום – אלא קיים וידום – ולקח אתרוג אחר להלל וחזרה השמחה על פניו.

אחרי התפלה אמר לנו (נבל"ח) שהוא יכול להעיד על עצמו שלא הי' לו **שום** טענות על הבחור – **לא אפי' טענה כל דהוא**, וביקש שנמסור להבחור כן (כמדומה שהבחור עזב המנין עוד לפני הלל מרוב בושה וצער). מזה רואים שברוך ד' יש **מהללים באמת** שהיו חיים בינינו, ושיהא לע"נ ושיזכה לנחת מכל יוצאי חלציו ומכל תלמידיו ותלמידיו עד סוף כל הדורות (בשהייתו בעולם העליון), אמן. ופשיטא שקיבל גם הפסק מן השמים לאבד אתרוג היקר מפז **בשמחה** – אלא איבוד הנחת רוח לבורא ית' שהכיר ברגע שנפל, גרם לו צער לרגע כמימרא עד שזכר שהנחת רוח היותר גדולה מן הכל – מכל הנענועים ומכל החסד לתת לאחרים, **היותר גדולה היא לקבל הכל בשמחה ובטוב לבב, לעמוד בנסיון** שנזדמן לתיקון נפשו ולתיקון כל העולם כולו, וכן עשה מיד – **יהללו את שמך באמת**. ומתפללים (כל יום, ג' פעמים ביום) על זה בתיבות אלו, ומובטח שנגיע – נגיע למעשי הגדולים אשר היו בארץ אצלינו, ונגיע למעשי אבותינו אברהם יצחק ויעקב, ונאמר אמן].

ובהמשך המעשה הנ"ל – שוב הזהיר להם האבא – **כף זכות, כף זכות!**

ערב שבת קודש, כשעה או ב' קודם כניסת השבת הבעל פתח קופסא חדשה של זייער אוגערקע (מלפפון חמוץ), וברגע זו ראה שיש בפרישעדר (תיבת קרח) קופסא שכמעט ריק חוץ מקצת מיץ משבוע שעבר – חשב לזרקו כך עם המיץ לאשפה, אבל שוב חשב חבל על המיץ (מספרים שלפני כשישים שנה הי' זה **המעדן לשבת** למשפחות רבות – **קצת** מיץ מהזייער אוגערקע'ס (מלפפון חמוץ) לתבל בה פיתם [קיבלו המיץ בחנם **מנדיבות לב** של בעל החנות כשראה העניות העצומה] אהה **כבוד שבת** של פעם!) לכן לקח קערה קטנה ושפך המיץ בתוכה – ומה נפלא ונורא, ומה נפלא ונורא עד מאד – לראות שנשפך גם, כן יא' ריכטיג! נכון! גם הטבעת היהלום – לא פחות ולא יותר. והבינו שנפל מן האדן החלון לתוך הקופסא שהי' מונח סמוך לו. וכולם קבלו חיזוק **במדת הבטחון, ובמצות בצדק תשפוט. ובאמונת חכמים** (וחמיו).

אחרי מעשה כזו האב שמח, והבת שמחה, והבעל עלו, וכל המשפחה היתה בששון ושמחה על הלימוד הגדול והנורא בקיום המצות – **מצות בטחון, מצות כף זכות, מצות הכנסת אורחים ועוד ועוד**, (ועוד דבר קטן נגד

מצות אלו- שזכו למצוא הטבעת – **אגב אורחיה!**). ועלי לבדוק – האם קיימתי מצות **בצדק תשפוט עמיתך** היום! ופשיטא שמכאן ואילך אשמע דברי השווער, דברי האבא כל היום הגדול?

אשרינו שמצווין ועומדים אנחנו. ונזכה למשיח **צדיקינו** (לשון **בצדק תשפוט**) במהרה בימינו, אמן.

וממעשה למעשה בענין אותו מעשה, בשנת תשפ"א זכתה עוד משפחה בירושלם עיר הקודש **לנסיון גדול ונורא** במדת הבטחון ובלמידת כף זכות, ואשרי חלקם! **אפשר בעצם החסד שזכו לנסיון מן השמים, ועוד לזאת שעמדו איתן בנסיון!! נורא!**

והמעשה ששמענו מכיל ראשון כך הוה, א' מילדי המשפחה נשלח עש"ק ב' שעות אחר חצות [פ' תזריע מצורע (תשפ"א)] על ידי אביו לשלם חוב של אלפיים דאלאר לגמ"ח שמנהלים משפחה פלונית, והילד נ"י לקח עמו עגלת תאומים ובו אח הקטן ואחותו הקטנה כדי להקל על אמו בלחץ של ערב שבת בבית, (וככל בן אהוב להוריו!), והוא לקח הארנק עם הדאלאר'ס ששמו לו בתיק שתולה על צוואר, וסילקו מצווארו והכניסו בתוך התיק של העגלה. ואביו אמר לו קודם שהלך – תכנס אצל באבע (הסבתא) על הדרך כדי לשתות דבר וכו', (כי הי' חם מאד בחוץ) והוא אמר – לא צריך, ורצוני ללכת מהר ולחזור מיד, וע' לקמן דאמירת האב בזה גרם לו עוד נסיון בבטחון שהי' כביכול, צריך יפול מחשבה במוחו – אוי למה אמרתי לו ליכנס, האב התחזק **לעמוד בנסיון** ולדעת **שהכל, הכל** מן השמים, **ועוד לימוד גדול** הוא.

כשהגיע קרוב לבית הגמ"ח רצה האח הקטן לשתות, וחשב ליכנס לבאבע (סבתא) שהי' על הדרך לרגע קט כדי שישתה מים מתוקים (כהרגילות של הבאבע להכין לכל הנקלע לביתה הפתוח לרווחה!). ניסה הילד להכניס העגלה לתוך החצר שלפני הבית ולא הלך לו, והשאיר אותה בחוץ, וביקש מאחותו הקטנה שהיתה בעגלה (בת ארבע) להמתין בחוץ עם העגלה, אבל כדרך הקטנים אחר כמה רגעים גם היא נכנסה לביתה של הבאבע תחי' כשיצאו – במהירות נפלאה (בערך) [דהי' פחות מרבע שעה!] לקיים מצות כבוד אב! – ראה הילד שהעגלה איננה! אוי געוואלד! חיפש מכאן ומכאן, ואין שום רמז לקיומה! נכנס שוב אצל הבאבע ובכה בכיות קורעות לב – הכסף! הכסף! העגלה! העגלה! מה יהי'?? מה יהי'?? מיד ניסתה הבאבע להרגיע אותו שאנחנו מאמינים בני מאמינים, **ובוטחים בהקב"ה!** אבל לא קיבל כ"כ התנחומין דהא אשם הוא וצריך כפרה!

הבאבע התקשרה לבעלה [להזיידע (סבא)] שהי' בקצת ריחוק מקום באיזה בית – וסיפרה לו המעשה **המחריד!** והוסיפה שבשעה שהם היו בפנים שמעה היא קול מהאוטו של המאספים את האשפה, ומי יודע אם לא הלך העגלה לעולמה עם האלפיים דאלאר! נו – חרון אפו על עצים (שממנו עושים הנייר עבור הדאלאר'ס!) ואבנים (העגלה היקרה) – וגם זו לטובה! וזה הי' עוד נסיון במדת הבטחון! [למעשה הא גופא שההוא שלקח העגלה (כפי שמוכא להלן) כדלקמן הציל שלא יקחו אותה המאספים! הכל מכון מן שמיא].

מיד הזיידע הבטיח **הבטחה גמורה** שהעגלה עם הכסף יחזרו **עוד לפני שבת!** הכל יסתדר באופן המועיל ואין על מה לבכות, ואין על מה לדאוג!! כלל! ומיד אמר קפיטל תהלים ובטח בבורא עולם שהכל יסתדר **במהרה**.

ומיד הזיידע התקשר (שמענו שהכל הי' בלי שום פל. רואים שאין זה בגדר נס (לחיות בלי כלי זה אלא כך הדרך הישרה! תפארת לעושיה!) – וא"כ מכאן יש עוד חיזוק להבין שא"צ פל. – ולהיפך זה הכלי גורם כל הצרות כידוע) למשפחת הילד והרגיע אותם **שהכל יחזור עוד לפני שבת!** ומה מאד שמח לשמוע שגם הם אמרו כן לילד שלהם – **דהא יהודי חי עם בטחון בד'**, ואינו בוכה על עצים (וכנ"ל שממנו עושים הנייר שמדפיסים הדאלאר'ס!) ואבנים – אלא יודעים שהכל לטובה, ומיחלים לחסדו **בכל רגע ורגע** ובכל יום ויום – וכן מחנכים הצאצאים, דאם לא עכשיו (כשהם רכים ומקבלים) – **אימתי???**

והנה המקום שהילד הניח העגלה הי' סמוך (בערך) לאשפה גדולה, ונפל מחשבה במוחו של הזיידע שא' חשב שבעל העגלה זרקא לאשפה, והיות שהוא הי' צריך מאד לעגלת תאומים לקחה (בשמחה) לעצמו, שהי' בטוח שהפקר הוא.

והמשך המעשה הי' שבני המשפחה של הילד הנ"ל שלחו מיד עוד ילד לתלות פתקא של השבת אבידה (ע' בפרשה שלנו!), וכולם אמרו תהלים, **ובטחו בחסדו ית'.**

לא עבר זמן רב והתקשר הלוקח (כפי שחשב הזיידע כנ"ל) וביקש מחילה ומחילה ומחילה, שברגע זו יצא מביתו (שלא כהרגלו דעדיין הי' ב' שעות קודם שקיעה, אלא חשב אולי לא הי' הפקר ורצה לתלות פתקא שאם א' השאיר כאן עגלה שיכול להתקשר אליו [המעשה הזו הי' אחרי פסח תשפ"א, ולפני פסח השאיר (הוא) עגלת תאומים סמוך לאיזה חנות גדולה, וא' [בטעות, כצ"ל] לקחה לעצמם, וחשב שאולי הקב"ה שלח לו א' במקומה – ולא ידע ששלח לו **מצוה גדולה** ששזה מיליונים יותר!]. **ומה נורא** שבמקרה (אין מקרה אלא הכל מאת ד') וכמו אותיות' – **רק מה'** ית') ראה הפתקא והתנצל שחשב שא' זרק את העגלה לאשפה ולא הבחין שבתיק יש כסף אלא ראה רק איזה טיישו (נראה דהילד כיסה הכסף בטישו כדי שלא יראו הכסף – רואים שהשתדלות עושה ההיפך!), והוא נמצא לא רחוק ועוד מעט יעבור ליד הבית של הבאבע שלהם ויחזיר את העגלה עם הכסף, שכבר ראה שטמון שם כשאמרו לו לבדוק טוב טוב – ונא ונא ונא למחול לו.

מיד התקשרו והודיעו להזיידע ושמה הוא שזכה להרגיע העולם עוד **באמצע** העת צרה – שזה הבחינה בעולם החשוך שלנו – לראות האור **בשעת** החושך – **באמצע** הבהלה, **באמצע** הפחד – **רגוע רגוע רגוע** – זה יסוד ההצלחה וקיום דברי המס"י (פ"א) שאנחנו כאן **לעמוד בנסיון** ולדקדק במצוות **כשוקלי הזהב!** וע' בהספורנו שזה העבודה – להודות באמצע העת צרה ולא להתרעם! כלל! וחסדי ד' על כל כלל ישראל – בפרט משפחה זו שידוע שהאבא מתחזק **תמיד** במדת הבטחון באופן **מבהיל**, ולומד ספרים בענין, ומחפש איך להתחזק עוד ועוד, ורואה כל השגחה פרטית להיות עוד חזיון לבטוח בו ית' עוד ועוד. ובסוף עוד לפני כניסת השבת חזרה העגלה למקומה וגם שילמו את הגמ"ח, ועיר ירושלם **שמחה!**

ולא נגמר המעשה בזה – אלא שמענו עוד חלק – שהזיידע פגש אחד מחשובי ישיבת מיר הק' – בן תורה חשוב, כשיצא מהמקוה ונטל ידין, וסיפר לו כל המעשה (הצער על פניו של ההוא כששמע שנעלם העגלה הי' **דבר נורא לראות** – ממש הצטער עד עמקות נפשו – השתתפות בצער הזולת – **נושא בעול עם חבירו** – וכקנין א' מקניני התורה הק' **שעוד מעט נזכה לקבלה בעזרת ד' ית' – ובשמחה!**). ההוא התרגש מאד מהמעשה, וכשפנה ללכת ראה שהניילון עם בגדיו איננו!!! חיפש כה וכה – ואיננו! העגלה איננו! והניילון איננו, אבל הקב"ה כאן אצלינו להצילנו! מיד לָקַח לָקַח מהמעשה ששמע **והתחזק בבטחון** – יצא מבנין המקוה עם בטחון החזק בלבו, ורצה לפנות לצד שלמעלה ברחוב שם לחפש הטועה שלקח החבילה בטעות (כן רצה להבין) אבל איזה הרגש גרם לו להסתכל למטה לצד השני של הרחוב – והנה בסוף הרחוב ראה האיש שנושא הניילון שלו! ההוא (הגנב) עמד בסוף שם קרוב להיכן שפונים לרחוב צדדי ויתעלם – קראו השני – ואמר בקול גדול – יש לך הניילון שלי! תסתכל טוב. ההוא נבהל (להון) ותפס טעותו ומיד החזיר את הגזילה שגזל בשוגג (ע' באחרונים [קצה"ח ונתיבות] מחלוקת אם גזלן בשוגג חייב באונסים, אבל לכו"ע גזלן הוא – כ"ש, ופחד הוא).

בעל הניילון (הבגדים) סיפר שהרגיש שהבטחון שקנה בסיפור המעשה עזר לו עד למעלה מכל ההשגות והציל אותו מהצער – צער לההוא שלקח שאח"כ לא ידע איך להחזיר מה שלקח! – וכבעל מוסר האמיתי שלומד מכל אדם ומכל מעשה. (ולא כמו אלו שקוראים מעשיות על מעשיות ולא לומדים לקח, ד' ירחם עלינו ועליהם ועל כל כלל ישראל, אמן. ונזכה גם אנחנו **לבטחון השלם**, ולכולנו נזכה לביאת משיח צדקינו **במהרה בימינו**, אמן. **עוד הוספה על המעשה** הוא שכשהילד חזר לביתו מלא פחד ממה שיצעקו עליו על החסרון באחריות – קיבל קבלת פנים מלא שמחה וששון על האבידה שכולה לטובה מאת ד', וחזיקו אותו שאין לדאוג כלל – **הכל לטובה**, ואין לנו אלא לקבל הכל **באהבה** – ותמה הילד **מאד** אבל שמח שיש לו הורים נאמנים להקב"ה, וכל זה חיזק אותו **לעולם**. ואח"כ כשהחזירו העגלה הי' שמחה עוד יותר מהעגלה ומהכסף שמחה **שעמדו בנסיון!** אשרי חלקם **בחיים!** [עוד חלק במעשה הנ"ל שחשבו כמה מבני המשפחה לשלוח כמה ילדים לחפש בכל הבנינים אולי ימצאו העגלה – והאמא תחי' שרגילה בבטחון מבית אבי' אמרה שמספיק השתדלות הפתקא – דהא יש **פחד** שהשתדלות (היתירה, אפי' בכל שהוא!) עושה ההיפך מהמכוון! אשרינו!].

יג) מנין סַכְרִיךְ לעוזר לחבירו בעלייתו ברוחניות?

לפי כמה מפרשים מקור לזה מהפסוק **לא תעמוד על דם רעך**, ע' בח"ח בספר חומת הדת עמוד ח' בהערה, וכן במהר"ם שי"ק על ספר המצות

מצוה ר"מ, ומהרשד"ם י"ד סי' ר"ד, ובמנ"ח סי' רל"ט, ובח"ח על התורה סוף פ' משפטים, ובקובץ מאמרים עמ' ס"ח. וז"ל הקונטרס שנערך לפני כמה זמן עבור א' בחו"ל [לכן נכתב בלע"ז] שהוא ביקש שנאסוף מקורות כדי שהוא יכול להשפיע על עשירים בחו"ל, **שהם** ישלמו שכר לימוד עבור אלו המשפחות בא"י ובחו"ל שאין בהשגת ידם לשלם, ומרובים הם כידוע, ולבסוף העתקנו כמה וכמה מהמקורות בלשה"ק:

EVERY JEW LOVES HASHEM WITH ALL OF THEIR MIGHT AND DOES VIRTUALLY EVERYTHING IN THEIR POWER TO FULFILL THEIR PART IN HAVING THE WILL OF HASHEM PERFORMED IN THE WORLD.

AND AS WE KNOW, EVERY JEW HAS IN THEIR BEING A PART OF EVERY OTHER JEW – SO IT FOLLOWS THAT JUST LIKE WE ARE ALL OBLIGATED TO DO OUR OWN BEST IN ALL THE MITZVOHS SO TOO WE MUST ALL SEE THAT **EVERY** JEW SHOULD ACCOMPLISH THE WILL OF HASHEM TO THEIR UTMOST, THAT IS, TO THE UTTER EXACTNESS THAT IS HUMANLY POSSIBLE, EACH JEW ACCORDING TO THEIR OWN SPECIAL PERSONAL ATTRIBUTES AND HEAVENLY GIVEN ABILITIES.

ONE OF THE COMMANDMENTS, FROM THE SIX HUNDRED AND THIRTEEN, THAT WE MERITED TO RECEIVE AT MOUNT SINAI, OBLIGATES US EXPLICITLY IN THE ABOVE DUTY. THIS MITZVAH IS CALLED LOO SAAMODE AAL DAAM RAIACHAW, LITERALLY TRANSLATED AS DO NOT STAND ON THE BLOOD OF YOUR FELLOW JEW. AND IS EXPLAINED BY THE SAGES TO MEAN THAT, THE WILL OF HASHEM HERE IS, TO SAVE A FELLOW JEW'S LIFE. THAT IS, NOT TO STAND IDLY BY WHEN SEEING A JEW DROWNING OR BEING DONE AWAY WITH BY ROBBERS OR WILD ANIMALS, ETC.

EVERY JEW IS DIRECTLY RESPONSIBLE TO SEE THAT ANOTHER JEW'S LIFE IS SAFEGUARDED EVERY MOMENT – ALWAYS, I.E. TO SAVE HIM (OR HER) FROM ANY DANGER, WHATSOEVER. EVEN IF IT INVOLVES SPENDING MONEY, SEE BELOW. AND SOMETIMES EVEN IF THE ONE WHO IS SAVING HAS TO PUT THEMSELVES IN A DANGEROUS POSITION. (EXPLAINED FURTHER ON, WITH HASHEM'S HELP).

THE LAW IN CHOSHEN MISHPOT (426) IS EXPLICATE THAT ANYONE WHO TARES TO SAVE, OR STANDS BY IDLY, WHEN SEEING A FELLOW JEW WHO NEEDS HELP AND CAN LOSE THEIR LIFE, CONTROVERTS A SIN AND IS DESERVING OF HARSH PUNISHMENT.

THE ABOVE, TILL THIS POINT,WE HAVE MENTIONED ONLY THE FACET OF THE LAW WHICH DEALS WITH PHYSICAL LIFE AND DEATH.

BUT WE FIND IN MANY GREAT AUTHORITIES THAT THIS COMMANDMENT APPLIES **ALSO** TO SAVING A FELLOW JEW FROM **SPIRITUAL** LOSS OF LIFE – EVEN A LOSS ON ONLY A PART, FOR EXAMPLE EVEN IF HE JUST BECOMES WEAKER IN HIS OVERALL OBSERVANCE IF NOT SAVED IN THE NICK OF TIME.

THE GREAT SAGE, THE MAHARAM SHIK, WRITES IN HIS SEFER, WHICH EXPLAINS THE RAMBAM'S SEFER HAMITZVOS, ON THIS MITZVOH (MITZVOH 240) THAT CERTAINLY, BEYOND A DOUBT, EVERY JEW IS HERE OBLIGATED TO REPRIMAND HIS FELLOW, IN AN HONORABLE JUSTLY WAY, THIS IS THE MITZVOH OF LOO SAAMODE AAL DAAM RAIACHAW. HE EXPLAINS THAT IF WE ARE OBLIGATED TO SAVE THE **PHYSICAL** LIFE OF A FELLOW JEW, SO MUCH MORE SO IS ABUNDANT ON US THE OBLIGATION TO SAVE THEIR SPIRITUAL LIFE. SEE IN HIS WRITING THEREIN HOW HE EXPLAINS THAT THE MITZVOH IN THE TORAH WHICH SAYS EXPLICITLY TO **REPRIMAND** A FELLOW JEW IS REFERRING TO A JEW WHO DOES NOT WANT TO LISTEN OR TO OBEY – THAT IS THE MITZVOH OF CHOCHIAH TOCHIACH ESS AMISECHAW – BUT THE MITZVAH OF LOO SAAMODE ETC. APPLIES WHEN DEALING WITH THE CASE OF A FELLOW JEW WHO IS IN DANGER OF LOSING HIS LEVEL OF OBSERVANCE AND WOULD DEFINITELY BE VERY APPRECIATIVE OF ALL HELP AND EFFORTS THAT OTHERS CAN SUPPLY HIM IN HIS DISTRESS.

WE FIND ALSO IN SIMILAR LINES IN THE MAARASHADAMM ONE OF THE RENOWNED AUTHORITIES IN JEWISH LAW IN YOREH DAIYA (204) AND IN THE MINCHAS HINUCH (MITZVOH 239).

THE QUOTE FROM THE MINCHAS HINUCH MAY BE TRANSLATED AS FOLLOWS – IT IS APPARENT TO MY KNOWLEDGE THAT BESIDES THE OBLIGATION OF CHASTISEMENT, REPRIMANDING, THAT IS, TOCHOCHO FROM THE MITZVAH CHOCHIACH TOCHIACH ESS AMISECHAW, THERE IS ALSO THE MITZVAH OF LOO SAAMODE ETC. FOR THIS (SAVING A PERSON'S SPIRITUAL STATUS) IS NO LESS THAN SAVING HIM FROM DROWNING IN A RIVER ETC., TO SAVE HIS BODY, HIS PHYSICAL LIFE. AND SO MUCH MORE SO IS ONE OBLIGATED TO SAVE A FELLOW JEW FROM DOING ANY SIN OR WRONGDOING, SINCE ANY FLAW IN THE LAW IS TANTAMOUNT TO LOSING ONE'S SOUL (EVEN PARTLY) AND ALSO ONE'S PHYSICAL LIFE, HEAVEN FORBID, SO MUCH MORE SO IS ABUNDANT UPON US TO BRING HIM (OR HER) BACK TO GOOD AND UPSTANDING SERVICE OF HASHEM AND THEREBY SAVING THEM, UNQUOTE, AS TO SAY.

THE CHOFETZ CHAIM IN HIS FAMOUS SEFER CHOMAS HADASS (PG. 8 IN THE FOOTNOTE) ALSO STATES CLEARLY THAT AS MUCH AS THE MITZVOH OF LOO SAAMODE IS REFERRING TO SAVING PHYSICAL LIFE, I.E. FROM DROWNING ETC. – IN TURN ALSO APPLIES IF A PERSON IS ILL, AND DUE TO HIS ILLNESS AND WEAKNESS HIS SENSES ARE WEAKENED TILL THE POINT WHERE HE DOES NOT REALIZE WHICH FOOD IS FIT AND GOOD AND WHICH IS POISON. WHEN ONE SEES HIM STARTING TO EAT THE FOOD WHICH IS POISON ONE MUST STOP HIM IN ANY WAY SHAPE OR FORM - EVEN TO FIGHT WITH HIM. SO TOO, SAYS THE CHOFETZ CHAIM, IS IF A PERSON HAS BECOME WEAKENED THROUGH DIFFICULTIES IN SECURING HIS LIVELIHOOD OR PROBLEMS OF LIFE IN GENERAL, TILL HE BEGINS TO FORGET THE TORAH AND THE GREATNESS AND AWESOMENESS OF HIS OBLIGATION TO DO **ALL** OF THE MITZVOHS, AND IS CLOSE TO DOING ACTIONS WHICH WILL CUT HIM OFF FROM HIS ETERNAL LIFE IN THE NEXT WORLD, WHICH IS THE **TRUE** LIFE, BEYOND ANY DOUBT EVERY JEW MUST SEE TO SAVE HIM. AND IT IS UTTERLY FORBIDDEN TO BE NONCHALANT, BUT RATHER ONE MUST SEE TO PRIBE HIM ON TO PERFORM AND FULFIL ALL OF THE COMMANDMENTS IN ORDER NOT LET COME UPON HIM THE ANGER OF HASHEM, HEAVEN FORBID, ESPECIALLY SINCE WE KNOW THAT HASHEM SOMETIMES LETS IT LOOK LIKE IT IS NOT SUCH A TERRIBLE DEED TO TRANSGRESS THE LAWS, THAT IS BY HASHEM'S LETTING THE PERSON HAVE A GOOD LIFE, LETTING HIM THINK THAT EVERYTHING IS FINE AND DANDY, BUT WE KNOW THAT IN THE END THE PUNISHMENT WILL BE FORTHCOMING AND **TRAGIC**.

ONE SHOULD BE AWARE ALSO THAT SIMILAR TO WHEN ONE SEES A JEW DROWNING IN A RIVER WE ARE OBLIGATED (EVEN) TO FIND PEOPLE WHO KNOW HOW TO SWIM IN ORDER TO SAVE HIM. AND EVEN TO HIRE THEM IF NECESSARY, SO TOO ARE WE OBLIGATED TO

SEARCH FOR CAPABLE SPEAKERS AND ORATORS FULL WITH FEAR OF HEAVEN WHO ARE ABLE TO RETURN HEARTS AND SOULS FROM THOSE WHO ARE DRIFTING OFF – TO BRING THEM BACK. UNQUOTE, SO TO SPEAK, FROM THE WRITINGS OF THE CHOFETZ CHAIM. ACCORDINGLY WE FIND ALONG THESE LINES IN THE WRITINGS OF THE KAWDOSH HARAV HAGAON REB ELCHONON WASSERMANN, HASHEM SHALL AVENGE HIS BLOOD, IN KOVETZ MAAMAWRIM IN A LETTER TO YISROEL HATZAIR LOCATED THEN IN N.Y. DATED SUMMER 5699 (JUST MONTHS BEFORE THE BEGINNING OF W.W. TWO) AND WE WILL TRY TO TRANSLATE HERE HIS WRITINGS IN A FREE HANDED TRANSLATION – WHAT IS THE SOURCE OF THE OBLIGATION OF SAVING A FRIEND FROM DROWNING IN A RIVER OR TO SAVE HIM FROM THIEVES COMING UPON HIM TO ROB AND KILL – FROM THE VERSE LOO SAAMODE ETC. (SEE TRACTATE SANHEDRIN FOL. 73). THIS LAW APPLIES WHEN WE SEE A JEW IN DANGER, AND SO MUCH MORE SO IF MANY JEWS ARE IN A DANGEROUS POSITION, AND EVEN MUCH MORE SO WHEN ALL OF THE JEWISH NATION IS IN DANGER, LIKE TODAY'S TIMES, THE OBLIGATION IS DOUBLED AND QUADRUPLED, ON EVERY ONE OF US, TO TRY WITH ALL OF ONE'S ABILITIES AND POWER TO SAVE THE SITUATION. AND REB ELCHONON GOES ON TO EXPLAIN THAT JUST AS A DOCTOR WHO WANTS TO HELP HIS PATIENTS MUST FIND THE SOURCE OF THE PAIN OR ILLNESS IN ORDER TO KNOW WHICH TREATMENT MUST BE GIVEN. SO TOO WE MUST LOOK FOR THE REASON WHICH CAUSED SUCH A DIGRESS, SUCH A FALL FROM GREAT HEIGHTS TO THE UTTER DEPTH OF A PIT. ON THIS REB ELCHONON SIGHTS THE GEMARA (MEGILAH FOL. 14) THAT WE CAN UNDERSTAND EVERY SITUATION IN OUR LIVES AND IN ALL OF THAT WAS IN HISTORY AND IN THE WORLD TODAY FROM AND ACCORDING TO THE VERSES IN THE TORAH OR PROPHETS THAT APPLY TO IT, SINCE ALL THAT IS WRITTEN THEREIN WAS WRITTEN FOR ALL OF TIME, THROUGH ALL THE GENERATIONS. AFTER ELABORATING ON THE SITUATION, THE TERRIBLE WEAKENING THAT WAS TAKING PLACE AMONGST SO VERY MANY OF THE JEWISH NATION, (AS TODAY SO MANY ARE LOSING THEIR POSITION IN THE NEXT WORLD AND THEREBY BEING LOST FOR ETERNITY). HE MAKES IT CLEAR THAT WE MUST COME BACK TO TORAH LEARNING – SINCE WE SEE IN THE SECOND PARSE OF KRIYAS SHEMA SPECIFICALLY – IF YOU VEER YOU WILL COME TO IDOL WORSHIP – THAT IS IF A JEW GOES AWAY FROM CONSTANT DAILY TORAH LEARNING HE IS PRONE TO DESCEND (EVEN) SO LOW AS TO IDOL WORSHIP.

מביאים כמה מן המקורות בלשה"ק:

ו"ל המנ"ח סי' רל"ט סק"ו -

ונראה לי דחיוב תוכחה היא דחוי' מַעֲשֶׂה זו עוד מתחייב על לא תעשה **דלא תעמוד על דם רעך** דלא גרע מטובע בנהר דעובר על על לא תעמוד וגם והשבותו לרבות אבידת גופו. על אחת כמה וכמה דאם יכול להצילו מן העבירה דהוא אבידת נפשו וגופו, ר"ל, בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו. יראת המכשול ושמירת הנפש עקרי האמונה הן דאין מכשול אלא מכשול עבירה ואין שמירה אלא משמירת עינים וכל החושים, ואין לנו טעם אחר בבריאת העולם חוץ מההכרזה שנכריז – בריותיך אנחנו, ועם מרעיתו אנו, ואין עוד מלבדו אלקינו.

ידוע לכל שאם רואה אדם את חבירו טובע בים חובת גברא להצילו בכל אשר לו, ואפי' בכל ממונו כדי שלא יעבור על אבידת נשמת ישראל אשר חביבה היא להבורא ית' עד מאד, ולית מאן דפליג דאם לא הצילו כשיש בכחו לעשות אין אכזר כמוהו ואינו נקרא אדם אלא ירד מגדולתו עד שאול תחתית, ופשוט הוא.

ועי' בספר החינוך (מצוה רל"ט) שיש חיוב להוכיח את חבירו כדי שלא לעבור על איסור גם מכא **לא תעמוד על דם רעך** דלא גרע מטובע בנהר, שאם חייב להציל חיי חבירו כ"ש שחייב להציל את נשמתו, עש"ה. רואים שאין מכשול כמכשול עבירה ואין שמירה כשמירת הנפש.

וכיון שידוע שהרבה הורים קשה להם להכניס בנ' לחדרים מחמת עול התשלומין כל חודש, וכן כל הכוללים אשר בעת צרה הן, נראה דכל מי שיש בידו ואפשר לו לעזור בזה חייב לעשות כל מה דאפשר.

יש שהקשו שמצינו חיוב להוציא כל ממונו כדי שלא לעבור על לאו א' – וא"כ ה"ה בלאו **דלא תעמוד על דם רעך** – והקשו דלפי זה לא מצינו ידינו ורגלינו בבית המדרש.

אלא יש לומר דאין דנין אפשר משאי אפשר, ובנידון דידן חובת גברא הוא לפי גמלא – היינו כל א' לפי מה שביכולתו לעשות.

ומצינו בקובץ מאמרים אות צ"ה, וז"ל המביא לדפוס, בשאלות הכלל ה' מראה מקורי התורה המבארים את מאורעות הזמן באור הנהגת ה' את עמו, והי' דן עפ"י המסקנא היוצאת מתוך פסוקי התורה, מתוך סוגיות הש"ס, מאמרי חז"ל ודברי רבותינו הראשונים והאחרונים, מפני שבכל מאמריו הרבים בעניני העת אינו מביע כ"א מסקנת הלכה ודעת תורה, לכן גם מאמריו אלה אינם עשויים להתיישן ע"י שינוי תנאים וחילוף זמנים. הי' רגיל לומר כי מושג הצדק האנושי משתנה לפי המקום והזמן, אבל צדקתך צדק לעולם מפני שתורתך אמת.

בעסקנותו לטובת חינוך והפצת התורה ראה הצלת נפשות ישראל גם כמובן הגשמי, במכתב ששלח לצעירי ישראל בקיץ תרצ"ט לעורר ע"ד יסוד חברות ללימוד התורה ואירגון ישיבות קטנות, הוא מבאר כי **סיבת של כל הצרות הבאות עלינו היא שכחת התורה** ושלכן חינוך לימוד התורה הוא הצלה גם

במובן הגשמי, ושהעמידה מרחוק בענין הזה **יש בו משום לא תעמוד על דם רעך כפשוטו**. עכ"ל שם.

ורואים שהקב"ה דואג על עמו ורוצה בטובתם ואין טוב אלא תורה.

ומי שאינו מוסר נפשו ומאדו **לפי מה שביכולתו** אלא עומד מרחוק ואומר שיעשו אחרים – הרי יש בו משום **לא תעמוד על דם רעך** כפשוטו, וכנ"ל.

ועוד עיין בספר **ראשון לציון** (מהאור החיים הק') יו"ד רנ"א שכתב, דמטעם זה הורידו למרדכי מגדולתו (מגילה ט"ז ע"ב), משום שביטל לימודו עם התנוקות של בית רבן, דלימוד התנוקות של בית רבן **מבטל גזירות רעות**, ואם הי' ממשיך בלימודו עמהם, **לא הי' צריך לעסוק בהשתדלות להצלת נפשות**, עכ"ל, ע"ש דדברים שעומדים ברומו של עולם הן – **בפרט** בימים אלו (מתחילת אייר תש"פ עד היום) **ונשמע תמיד רק בשורות טובות וישועות גדולות, אמן**.

מכל הנ"ל רואים **שכל העשיר מחבירו חייב יותר ויותר** – ואע"פ שמפזר הוא ממונו להרבה חזיוקי הדת – **אין דבר כחינוך התינוקות ולאבי'** – דזה הצלת הכלל והפרט – ולכן באנו לבקש רחמים – **רחמים מרובים** – שכל א' יבדוק מה בכחו לעשות וגם להשפיע על אחרים **מה דאפשר** – ומכולנו יחד ודאי נזכה לבשורות טובות וישועות וכט"ס, כוח"ט, עכ"ל הקונטרס. [וכל הרוצה לחזק לימוד התורה, ורוצה לחזק ידינו בקונטרסים אלו וכו', ע' בסוף הקונטרס, ותזכו למצוות!].

(יד) מנין שדבר חשוב הוא לקרע רחוקים?

דכתיב **לא תעמוד על דם רעך**, ע' בספר **לא תעמוד על דם רעך** כמה מקורות ליסוד זה. וע' **בשיחות מוסר** (עמ' ת-ת"ג) לענין גדלות של זיכוי **הרבים**, וע"ש שיש בזה הצלת נפשות **גם לנפש שלו**, וכן בספר מדרגת האדם אריכות נעימה בענין, ועוד בחוה"ל (ע' עבודת ד' פ"ב ואהבת ד' פ"ו) המשיל משל למוכר דבר א' עם רווח גדול של מאה רובל, ואיש אחר מוכר הרבה דברים עם רווח של רובל א' על כל דבר – והוא מוכר אלף בזמן שההוא מכר א', נמצא שהשני מרוויח עשר פעמים מהראשון – הראשון נמשל למי שעובד על עצמו, והשני למי שמקרב ומחזק אחרים, ע"ש. **[ושוב הזדמנות לעזור בהפצת הקונטרסים וידי לומדי הכולל, ע' לקמן]**.

(טו) מה העלה היעולה להליל נפשו מלהיות נכשל כלל תעשה של לא תשנא את אחיך בלבבך?

ע' ברמב"ם (הל' דעות פ"ו ה"ה וה"ו), וכן ברמב"ן (כאן), שמשמע מדבריהם שצריך לילך אצל ההוא שעשה לך וכו' (לזכור תמיד שרק **כאילו** עשה לך – דהא הוא אינו אלא **שליח מאת ד'**, כידוע) **ולשואלו** - למה עשית לי כך או כך, או למה הוא נוהג כך וכך. **ותשובה גמורה היא**, וצריך חיזוק. **ויש לפחד משנאת חנם** כמי שמפחד מאש מתלקחת. בפרט בתוך המשפחה, דהשטן מחפש להכשיל בכל מדה רעה, וטעון תפלה תמידית **והתגברות**, וגם **וותרנות** על **וותרנות**, וכף זכות **תמיד**. ויש להתבונן במה שנתהווה בכל שנת המחלה (מאדר תש"פ) והוא השנאת חנם שיש להפוך עול על השומרי תו"מ בגזירות שלהם והשקרים שמפיצים (בכל העולם) וכו' עלינו לזכור שהכל, **הכל**, מדה כנגד מדה **מאת הבורא ית'** על הא שחטאנו אנחנו **בשנאת חנם** – בין בבני המשפחה, בין במכיריו, בין בבני הישיבה, או בבני הכוללים, או בין ישיבה זו לזו – וכידוע **לכל** עד כמה לקויין בזה, ולכן הקב"ה הרשה לחיות טורפות (כלשון של הגרא"ל פינקל זצ"ל רה"י דמיר בראכפלד) הללו לעשות דברים להציק ולהכאיב כל השומרי תורה ומצות באופן **נורא ואיום**, ואין לנו כלי מלחמה **אלא** תשובה ומעשים טובים, ולקרב (בלב) כל מי שריחקנו ולהגיע **לויחה העם נגד ההר** – כאיש א' ובלב א', **בפרט** שמתקרב ובא חג התורה, ורק באחדות עצומה נזכה למתנה הגדולה של התורה הקדושה, וכל א' יבדוק איפה **השנאה** שלו, ולתקן הדבר היום, ונזכה לתת נחת רוח לבורא ית' שמו, אמן. **וכדאי לכוון בתפילת מנחה בשבת** – אתה אחד וכו' – גוי **אחד** בארץ! וע"ע תשו' א' פ' אחרי מות, ופשיטא שכל תוכחה צריך להיות מתוך אהבה כדי לקרב לבבות!

(טז) למה אין להוכיח עוזרי אם מפער שלא ישמעו?

ע' פרטי דינים בסי' תר"ח, וע' במפרשים עוד חידוש - אם מוכיח ולא ישמעו, א"כ ע"י תוכחה שלו, עושה אותם להיות **מזידים**. וא"כ גם הוא נענש, דגרם להם עוד חטא.

וע"ש בשעה"צ שם דברים **נוראים**.

(יז) מה עוד מכוונז צרעך כפסוק ואלהת לרעך כמוך חוץ מחכרך?

ע' רש"י בגמ' (שבת ל"א). דפי' **רעך** היינו הקב"ה, ודבר נפלא הוא.

בפרט דאם אוהב הקב"ה באמת ודאי יקיים כל מצותיו **בשמחה** – ואפי' קריאת תיבות אלו ודאי יעשה בחשק גדול כדי לקיים מצות ת"ת, **בשמחה**! והגר"א מיללער זצ"ל (מגדולי אמערעקא) אמר לשומעי לקחו שכדאי לומר בפה מלא – **הקב"ה אני אוהב אותך** – פעם ביום! ואע"פ שיש שיחשבו שדבר זר הוא זה, ולא בשביל השומרי תו"מ כל הדורות, אבל האמת אינו כן,

אלא הטעם שזר להם הוא (כ"נ) מפני שעדיין לא קיימו מצות **אהבת ד'** מימיהם, תבדוק ותמצא. והמתבונן בשער ששר ידיד נפש ואומר **נפשי חולת אהבתך** – האם הוא מרגיש **האהבה** והתשוקה עד שיחלה או לכה"פ מכוון באמירת התיבות, או חס ושליו הכל מן השפה ולחוץ? ועוד עיין בספר שמה"ל בחתימת הספר בחיוב **לאהוב את ד', נפלא נפלא**. ובעצם הענין וחובת שמחה צמחות זכינו לשמוע דברים נפלאים מכלי ראשון – שסיפר שא' שאלו – האם אני יכול להגיד לך משהו? ההוא לא ידע איזה תוכחה הלה רצה לשפוך על ראשו אבל אמר לו – כן!

הלה המשיך לומר לו – הרי אתה מחמיר בכל הדברים בעולם! בתרו"מ, ובענגעראטור שבת, ומים לשבת, והולאה, ורביה, כמה לא? (סיפר ההוא – הכלי ראשון – שהוא ידע שאין אלו חומרות אלא **הכל מעיקר הדין** – דכשומדים הסוגיא רואים דברים צדוקים – אלא הרבה מקיימין בעצמם – צדק נחות – יוסיף דעת יוסיף מכאוב (קהלת א' י"ה, סוכה מ"ב): ומפחדים לדעת חומר הענין), והמשיך ההוא – כל העולם יודעים שחומרות מציאים אדם להיות מדוכה ועלצן וצלי שמחת חיים – ואתה איש שמח שקמעט אין כמוך – זה משפיע, משפיע מאד – ויודע אני בעצמי (וממשיך ההוא) שזה שניה כל ההשקפה שלי – אשכרי חלקין בחיים! עד כאן מה שמענו מכלי ראשון, ומעשה נורא הוא, ואשכרי חוץ השומעת והמצינה! ופשיטא שאין שמחה כשמחת המלכות ושמחת התורה, ומתפללים שכולנו נזכה לשמחה זו תמיד, אמן סלה.

וע"ע לעיל תשו" י"ב דברי הרמב"ם מובאים בסמ"ע חו"מ סי' תכ"ז, אזוי **געשמאק!**

(יח) איזה לימוד צמדות יש צמחות ערלה?

סבלנות! וכ"כ חשוב בדור שלנו שכולם רצים – יש שרצים לחיי עוה"ב, ויש שרצים לבאר שחת, אבל **הכל רצים**. וגורם שאצל הרבה אין זמן לספר סיפורים מהגמ' ומהמדרש, או סיפורי צדיקים, לבנינו ובנותינו קודם שינה (כל יום) או ליל שבת, או מעשים של השגחה פרטית וכדומה בסעודת שבת לחזק הבנים והבנות **במדת הבטחון** – בפרט ששמענו איך שא' העיד על עצמו שבשעה שהגיע לפרשת השידוכים עבור בניו, והוצאות החתונה וכו' עבור זרעו, הדבר שגם לו להחזיק מעמד ולא נפל ביאוש היו הסיפורים של השגחה פרטית שאביו סיפר בליל שבת כל הימים, ו**נפלא הוא להמבין**, [והוא קיים מצות כאו"א באופן נורא כששמע אביו דבריו, ואשרי חלקו], או לקחתם לטייל קצת ליל שבת ולספר להם סיפורים הנ"ל (ובניו שליט"א של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל מספרים שכך עשה אביהם כמה וכמה פעמים! ומשפחת הבריסקער רב זצ"ל מעידים שהרב ה' מספר סיפורים **לרוב**) או לשיר איתם עד שישנו – **הכל בא מחוסר סבלנות** – מתי אדע שעתותי (הזמן שלי) בידך (בידו של הקב"ה) (ע"י תהלים ל"א ט"ז), וכל מה שאני אשקיע בחינוך ובגידול בנים מקבלים בחזרה – **כפלי כפליים!**

ובאותו הענין כדאי לציין שהמנהל בת"ת שלמדו בו בניו שליט"א של הגר"ח גריינמאן זצ"ל אמר פעם שלא ביקר בחיידר א' מהאבות כ"כ הרבה כמו הגר"ח זצ"ל, וזה אע"פ שה' מתמיד עצום – ומה נענה אנו אבתרי? ואין מתנה טובה לאשתו ולבניו כמו המתנה הנקראת **סבלנות**, דבר יקר הוא עד מאד. **ומעשה נורא ואיום שמענו** – שילד א' ראה שכל פעם שבא מהחיידר ורצה לספר לאביו מה שלמד, באמצע דיבוריו אביו הפסיקו לענות הטל. הנע והנד (כקללת קין). דהא פשיטא שצריך למהר לענות למי שהתקשר – דמי יכול להתמתין?? רחמנא ליצלן מהאי דעת! ולא ידע להשית עצה בנפשו עד שהאיר עיניו בעצה טובה – הלך להשכן וביקש רשות להשתמש בטל. שלהם (כך סיפר השכן לאחר זמן) והתקשר לאביו והתחיל להגיד לו מה הוא למד בחיידר היום – אביו שאלו – איפה אתה? (כך הכלל בטל. הזה – לשאול את השני אָפֶּה? ונראה דשואל כן בלשון שהבורא ית' שאל אדם הראשון הוא לעורר השומע כדי שישב **בתשובה** על חטאיו! וכאן ה' סוג של איכה) ענהו בנו – אצל השכן. בכה אביו בכי' נמשכת ואמר לו שיכול לבוא לבית. ומכאן ואילך נתן כל **סבלנות** וכל זמנו לבניו ולבני ביתו, ועלה מעלה מעלה.

אחד מחשובי העם שליט"א, שזכה לדבר נאגז והוא – שבניו ובנותיו גם אחרי **החתונה** אינן מחזיקים כלל הטל. הנ"ל, העיר כמה פעמים שהטל. הזה **גורם בזיון לבריות ואי דרך ארץ** – דהכלל הוא (וכמעט אין יוצא מן הכלל!) שאם

אתה באמצע איזה דיבורים עם המחזיק הזה, ומדברים אפי' בד"ת או דברים **העומדים ברומו של עולם** – אם א' יתקשר אליו **מיד** הוא עונה הטל. ומתחיל לדבר עם ההוא – ובלא אפי' לבקש סליחה ומחילה שמפסיקו – ומאי האי? למה עושה כן? מה סומק דמיו טפי?? אלא כך הוא דרכו של היצר הרע להעדיף המתקשר על הכל, אבל **דרך ארץ פלישתים** הוא! ולמעשה אין פליאה כי אדוק הוא (זה הכלל, כידוע) אבל צער גדול יש כאן, **ופחד נורא הוא!** ונראה דמקור הכל הוא **מחוסר סבלנות** – למה לא יכול לחכות לענות?? למה? למה? אלא אין סבלנות! ר"ל, וטעון תפילות שחוזר לחיים רגועים – צלי הלחץ צלי הריאה (דבאר שחת סכנה גדולה היא!), והקצ"ה ירחם עלינו, אמן. וע"ע בתשו" י"ט.

(יט) ודרך ארץ מהמלצה לא תאכלו על הדם?

כבישת התאוות, ועוד סבלנות.

וע' בספר שיחות מוסר מאמר מ"ג אריכות נפלאה בגדלות **המתינות** – להיות מתון בכל, בפרט דהמהירות **שורש של וגורם החטא, כי הממהר בודאי יכשל בחטא**, עכ"ל, עש"ה. וע' בתשו' הקודמת. והשואל שואל שאלה גדולה – מתי מתי אנסה להיות מתון מתון ואצליח? (ע' גמ' ברכות כ.).

ומעשה נורא של פזיזות נקלע לידיו בשנת תשע"ט דא' מחשובי עמ-ריקה ה"ו ביקש שנשלח לו מצות מהחבורה ושילם תקלין חדתי (בעיקר כדי להקל על המחיר עבור שאר בני החבורה). באותה שנה לא אפינו עד יום א' ט' ניסן. כשגמרנו להכין הקופסאות לשלוח לחו"ל דיברנו עם סוחר א' ששולחים עמו כל שנה. אמר ההוא (נאמר שמו ראובן) שכבר אינו עוסק בכגון זה כ"כ והמחיר יהא גבוה ממה שהי' בעבר (שהי' יותר זול מכל שאר העוסקים בזה). חשבנו ששאר השולחים כבר סגרו עסקם וא"א עד למחר לסדר אצלם, והסכמנו למחר מה שלא יהא דהא צריך **זריזות!** ולא הבנו דהוי **פזיזות** ולא **זריזות**.

ראובן אמר שצריך לעשות כך וכך ויבואו לקחת הקופסאות מחר בין עשר לשתיים.

סידרנו הכל והי' מוכן בזמן. אבל לא באו, לא אפי' התקשרו (ופלא הוא, אבל הכל נמשך מאי בטחון שלנו, ופשוט). ועבר גם יום ב' (י' ניסן) ועדיין המצות בירושלם.

כששאלנו אח"כ את ראובן, אמר שקשה לו לברר למה לא באו אבל מסתמא יבואו יום ג' (י"א ניסן).

ובא היום ההוא והלך היום ועדיין אין קול ואין עונה!

ראובן לא הצליח לדעת למה לא באו עד יום ד' כששוב לא באו, [והטעם האמיתי הי' דכשהסתכלו על הדשי פ' אָס הראו להם שא"א כלל ליכנס למקום שמונחים המצות כיון דהי' חלוקת פירות וירקות, ופלא הוא, אלא שוב הכל מן השמים מחמת חטאינו, ופשוט]. ואז לא הי' עצה אלא לשלוח ספֶּעֶשֶׁל ללוד למקום שמקבלים החבילות.

השגנו בעל עגלה א' שהסכים לעשות עבור מחיר טוב(?) , ועד דהכי והכי הגיע ההוא למקום הנ"ל בלוד בשעה שבע ואחד מינוט – והם סגרו **בשבוע** – רואים שוב ושוב השגחה פרטית באופן נפלא, ושוב טעם לעשות תשובה, **ומה יותר טוב מלימוד זה??**

ראובן אמר בעל עגלה שיביאו החבילות לכפר חב"ד והוא כבר יראה שיקחו משם ללוד ביום ה' בבוקר.

ולמעשה לדאבונינו לא הגיעו המצות לעמריקה לפני פסח, ועדיין לא נודע מקומן – אבל לימוד גדול **הרווחנו** – מתינות מתינות, ובטחון בד' **ולא לרוץ!**

(כ) האם מותר לשחות קודם שחריית? מניין?

אסור מפסוק הנ"ל, ע' בשו"ע סי' פ"ט ס"ג. וחוב קדוש על המקילים לחשוב **עכשיו** בחיי חיותם – מה יענו בשמים לאחר שנות חייהם.

וע' שם במ"ב סקכ"ב – **ובלי נגיעות**. ועדיף מכל שתי' (קאפע וכו'), הוא לכוון בברכת הנותן לעיף כח! **ועם בטחון בד'** הכל הולך בטוב!

(כא) מה שקורין מוח אחד והקייטעלע (שרשרת) וכל הדומה לו – האם כן הוא לאו הבורא? מניין?

כתיב לא תנחשו ולא תעוננו, ועוד תמים תהי' עם ד' אלקיך, אלו רצון הבורא בודאי, ולענין כל השאר – הכלל הוא שמכל ספק איסור מתרחקים **חמש מאות מעטער** ועוד ועוד. ושליו על ישראל.

ואלו שכל שאלה ושאלה שואלים בקייטעלע **מאבדים את חייהם וכל יראתם**, ושוכחים שיש דעת תורה, **וצריך לשאול גדולים**, ולא חתיכת מתכת!

ונראה שאלו **סכנת נפשות הן**, דרואים כמה שהלכו לעולמם בדמי ימיהם, או שנקלעו לצרות צרורות, או אבדון הון, כשעסקו באלו, אבל מי יודע חשבונות שמים, אפ"ה כשעושים מה שודאי רצון הבורא ודאי אין מפסידים כלל, אלא מרוויחים רווחים **עצומים!**

(כב) למה יש אנשים שמקליין כשיעור הפאות, ועוד לזאת מגלחים זקנן?

יש לומר כיון דיש מצוה לגדלם לכן היצה"ר מחפש להכשילם.

וע"ע בתשו' כ"ג פ' מצורע וז"ל שם, ולענין לומר דברים בשם רב זה או זה – דבר בדוק ומנוסה שהרב לא נחא ל' כלל שיאמר בשמו. וכל רב רגיל לשמוע (כמעט כל יום) דברים שאומרים בשמו, ויודע הוא שלא היו דברים מעולם! וצער גדול הוא לו.

וע' בתשובות אגרות משה מאת הרה"ג ר' משה פיינשטיין זצ"ל, חלק ב' חו"מ תשו' ע"ה, וז"ל, וכל תשובותי, אף להשואלים אותי, היו רק בענינים פרטיים הנוגעים להיחיד ששאל אותי, ושאלה כללית לא השבתי מעולם לא בכתב ולא בע"פ. עכ"ל, ע"ש [אפשר למצוא עוד ע"י המפתחות בחלק פסק].

וזאת מודעה לאורייטא שכל מי שאומר הגר"מ זצ"ל פסק כך או כך אינו אלא טועה בדבר הלכה וחוזר!, עכ"ל מפרשת מצורע, והמבין יבין הרבה וישאל גדולי הארץ הק' וישמע. בפרט שהגר"מ זצ"ל לא כתב בשום מקום היתר לענין גילוח, ומסרו מקורביו דדוקא עשה כן דלא רצה שיעשו גילוח כלל, וכן ה' דעת הגר"א קוטלער זצ"ל כידוק וכן כתב.

וע"ע בדברי הח"ח בענין גילוח הזקן (ופיאות הראש) בקונטרס שלו הנקרא תפארת אדם. ועלינו לברר שוב ושוב – מה רצונו ית'. ואפשר להוסיף שהגר"ן פארצאוויטש זצ"ל (ראש ישיבת מיר) אמר לן פעם (נבל"ח) שאין שום טעם שבחור לא יגדל זקנו, וכו', ודו"ק.

כג) האם מותר לפעמים שרט לנפץ כבשר אדם?

ע' בגמ' (סנה' דף ס"ח. והתוס' שם) שעל אבידת התורה בהסתלקות של ת"ח מותר, ודבר מחריד הוא, וגם מחייב אותנו לחפש לשמש ת"ח כל מה דאפשר, עוד היום! ועוד לזאת דהוי א' מקניני התורה (ע' פ"ו אבות) וידוע דברי גדולים זצ"ל שאם חסר קנין א' חסר בכל הקנין, ויש למצוא מי לשמש עוד היום!

כד) האם חייב אדם למנוע כחו מללכת בכנדים של המלדע (מודל אותיות אדום – קלדוס או קלדוס והכל הכל הכלים)? מניין?

ע' במפרשים דמרוז בהפסוק אל תחלל את בתך להזנותה, ומובא בעבה"מ שלא למסור את הבת לזנות – ועל האב הרחמן להבין חומר הענין, ולחזק בנותיו תמיד שלא תהינה מושפעות מהסביבה כלל. ולחזור ולהחזיר בהן שוב ושוב השכר העצום שמקבלים כל פעם שמתלבשות בצניעות, והולכות בצאפ (קליעת שיערה עש"ה) וכו', וכו'. נצחי – שכר על שכר – נפלא עד מאד. ויותר בעוה"ב – שהוא

וכל אלו שמקילות (אפי' במקצת) במקום שה' להן לנהוג ביתר זהירות (כגון בבגדי צר שאפי' חרדים לדבר ד' נכשלות בה, או טיכל שנראה שיש באחורי ראשן שערות לרוב שנראה כזה (ע' הצירוף) לצאת חוץ לביתה אינו מן הצניעות אלא, ואפי' בתוך ביתה לא זו הדרך של בנות ישראל כלל! או נעליים רעשניים, או שייטל מסוג החדש, אם בכלל כהיום שיש כ"כ שאלות חמורות, דנשאר שאלו הנעשו משערות אשה מוחזקים שיש חשש (או ודאי) משום תקרובת עבודה זרה, ר"ל, והרבה החליפו למטפחת מחמת זה – דלמה יסכן נפשם??? ושוב ביררו שאין כאן חשש בלבד אלא ודאי תקרובת, ואכמ"ל, ודו"ק, דהא כל הרבנים אסרו איסור גמור הסוג החדש [שנפוץ מאוד, רח"ל] בפה א', וכו' וכו') יתחרטו חרטה גדולה – מאה חרטות ויותר, וימרטו את שערות ראשן מרוב צער (ובפרט שרוב השער גרם חטאן), ויאמרו שוב ושוב בלי הפסק ולנצח נצחים – למה לא התגברתי על יצרי – חרטה לנצח!

ונראה חוב קדוש להביא דברי המשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א שמסר במשאו הנורא שנשא בישיבת מיר בסוף זמן החורף תשפ"ג והכריז מתוך בכיות נוראות שכל הפיאות של נשים צדקניות (שהם הם מעמידים את עולם התורה ע"י שמפרנסים המשפחה כדי שבעלה ישב על המדן – ואמר שהיצה"ר תפס אותן לנסותן!) כל הפיאות של היום היפך הם מכוונת התורה בכיסוי ראש האשה! ובתוך עוד בכיות נוראות התבטא שיש כאן משום וראתה בך ערות דבר ושב מאחריך – וגורמות השרגדיות שקראו בחודש שבט ואדר תשפ"ג, וביקש רחמים – רחמנות! והי' מעמד נורא מאד, והנבונים חזרו לביתם והסבירו לנשותיהם האחריות הנוראה שמוטלת עליהן, וכמה וכמה החליפו מיד למטפחות, ונסי נסים היו שאח"כ הפסיקו הצרות, ומודים על העבר ומבקשים על העתיד לבוא.
כה) עד כמה רכיכים לשמור שבת קודש מחמת מה דכתיב את שבתותי תשמורו? (עכה"מ)

ע' שוב בס' עבד המלך בשם היראים, וז"ל נצטוינו בזה לירא מן השבת מאד עד שנשים בנפשנו משא הפחד והיראה להיות חרד על הדבר לשמור את השבת ולכבדו מאד – ולא מן השבת אתה ירא אלא ממי שהזהיר על השבת (יראים סי' ה'), עכ"ל הספר שם.

וחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי וכו'! ולברר כל הלכה והלכה עד שברור כשמש שמותר, ואשרי חלקו העומד על דעת קונו, וכמבואר בפרק ב' בספר

שם עולם מהח"ח שמבאר שם שאין לחפש שום קולא בהלכות שבת או היתרים אלא אדרבא לחפש איך להיות חייב יותר ויותר, עש"ה.

כו) איזה רמז לעשות תשובה יס כפסוק מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך?

ע' בחת"ס דכתב על דרך רמז דמפני הוי כמו לפני, שתגיע לשיבה תקום משנתך ולשוב אל ד', [והדרת לשון קדור – לחזור אל ד', פני הזקן, תמיד (כ"נ)] ואז תגיע ליראת שמים האמיתית, והבעל מוסר שואל – האם למדתי מוסר היום?

כז) האם חייב לקום לפני מי שהוא בן ששים?

כן הוא לפי האריז"ל, ולמחבר מכן שבעים.

כח) מי נקרא גר? ומאי נפק"מ?

ע' ברש"י (פ' משפטים, שלישי, עה"פ וגר לא תנו) דכל מי שלא נולד במקום זה נקרא גר, ונפ"מ שצריך ליזהר מאד לא לצערו, לא ללגלג על המבטא שלו, ולא על ההתנהגות שלו (אא"כ נוהג נגד דעת תורה ופשוט), ואשרי הזהיר בכך בכל אדם – דמכיר הצלם אלקים שיש בו, ויזכה לכט"ס.

כט) האם מותר להחזיק משהלכתי (בין ששוקל מאכלים או אדם)?

מוכה מפרשה שלנו שאסור, וכן איתא בשו"ע חו"מ סי' רל"א, וכו"ה ממור"ה הגרמשי"ז אטיק זצ"ל בלא יוצא מן הכלל! וע' לקמן. וכן דעת הרבה גדולי עולם שליט"א שביירנו אצלם, ועל העולה לברר בעצמו, עוד היום דדינים אלו שומרים מן האויב, ע' סוף פ' כי תצא ברש"י עה"פ זכור את אשר אשר עשה לך, וגו', ואין אויב כמו היצה"ר! (ובפרט שבדין זה גופא מוצא הוא פתח להיות מסית ומדיח!). והבנו ממור"ר זצ"ל שאם זה משקל שמשתמשים לשקול זהב (שמודד עד מאה מגרם!) כזה מותר, וכל השאר בכלל האיסור.

ל) מנין למים ראשונים מן התורה?

והתקדישתם (אסמכתא).

לא) ומים אחרונים? ואיזה לימוד צעובות ד' יס מזה?

והייתם קדושים. ומשמע דלהגיע לדרגה שישאר קדוש (והייתם) אינו אלא אחר האכילה! ופשיטא דאינו אלא אם כן אכילתו עבודת הבורא היא, ולא סתם (להנאת כרסו), ולא כמצוות אנשים מלומדה, ח"ו!

לב) האם להביט על הוריו בהשקפה (הצטפה) צלחות עבירה היא?

לא יקלל את אביו ואת אמו – שלא יהיו קלים בעיניך, ע' בשו"ע יו"ד סי' רמ"א. וע"ש (בברכי יוסף) לענין רחל שלא זכתה לגדל בנימין כיון שציערה את אבי' (!) בענין התרפים. וידעו כל הדוויים. וחוב קודש על כל א' ללמוד ההלכות על בורים דנפ"מ בין חיים ל... כנ"פ.

לג) האם כלאי שידע מי השוחט ומי צודק הסנין, מי צודק הריאות ולומת הגידון, ומי מולח הצפר? מניין?

והבדלתם בין הבהמה הטהורה וגו', ורש"י – בין הנשחט רובו לנשחט חציו! ק"ו בן בנו של ק"ו לכל הנ"ל. וכן זכינו לשמוע כמה פעמים צעקות בנעימות נצח מהגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל, והכריז ששכשר עבור עמי הארץ הוא, ולא עבור בני תורה, ובדוק ומנוסה שיש מכשולים רבים, ואין כאן לשה"ר אלא הכל לתועלת הרבים. וידוע דברי א' מהמשגיחים הגדולים מהכשר שיש לדעת שכל הכשר דבר של בדיעבד הוא! ובודאי יש לעשר הכל וכדעת כל ראשי כשרות, וכן לעשות כל מה דאפשר בעצמו בענין בשר ועופות ודגים וכו', ואין לסמוך על דברי המוכרים כלל וכלל, כידוע. [ומאמר המוסגר לענין כל חנות בבית ישראל שבין כה אסור ליכנס לשם אם אינו ציית לתקנת הישיבה והשכונה, אבל עוד לזאת אם אין לו הכשר, א"א לסמוך על דבריו כלל וכלל לענין כשרות המאכלים שמוכר, וכל זה לתועלת כידוע]. ואלו שכותבין שכל התוכן של מאכל זה או זה בהכשר הבד"ץ אין זה מספיק דהא צריך לדעת איפה צ"סן את זה או אפו את זה, וכמעשה שהי' שאפו בתנור שאופין גם דברים בלי הכשר הבד"ץ וכו' – ואין לסמוך – זה הכלל.

לד) ומה השכר על הנ"ל?

ע' רש"י דאז אתה שלי – של הקב"ה, שלו בעצמו ית', אשרינו. דקירבת אלקים לי טוב, ואין טוב הימנו – כלל.

לה) יס כלל צחורה ונביאים ומשניות ועוד, שאין מסיימים בדבר רע – א"כ מה התייחז על סוף הפרשה לידן? וגם שבע שבע הפרשה, וכן ההפטר (של ד' מאורעים)?

אפשר לומר שבפרשה דידן ובהפטר שבע שבע, שזה תיקונו היותר טוב בשבילו – שימות בסקילה ויקבל כפרה לעולם, וא"כ אין דבר טוב ממנו. וע' בתו"ט פ"א מ"ט בדין מעביר קבני למוליד, דאם מעביר כל בניו אין עונש מיתה די לו, לכן אינו זוכה להיות נהרג, ודבר נורא הוא.

ובענין סוף פ' מצורע – צ"ע.

[הגר"ב שליט"א הציע שחלוקת הפרשיות אינה מחז"ל, ונשאר בצ"ע].

ל"ו איזע יסוד מלינו בימי ספירת העומר?

ידוע שהיסוד היסודות הוא **כיבוד חכמים וכיבוד כל אדם**, לקחת העניויות המרומז במצות חג הפסח, ולנהוג מכאן ולהבא עם כל אדם כאילו עומד לפני אחד מנכבדי הארץ, (ובפרט כן לגבי הא"ח שאין צדקת כמוה!) ולנסות להרגיש כן בלבד (ע' תשו' ט"ז בפרשה זו הערה נכונה, כ"נ), ועי"ז **עולים ממצרים באמת**. בפרט **דטעם הירידה למצרים** היתה משום דלא החשיבו האחים את יוסף כדבעי – ולפי הנ"ל אנחנו מתקנין את זה. והכל תלוי בלב – רחמנא ליבא בעי – לחשוב מחשבות בלבד על גדלות הזולת, וממילא חוקרים ומחפשים איך לכבד ולעזור הזולת, אשרי העם שככה לו.

[ובמקום זה רצינו **לכבד א'** מחשובי המיר הרב המתמיד הרה"ג ר' מ"מ שליט"א על עזרתו התמידית במציאת מראה מקומות לדברי חז"ל וכו' המובאים בקונטרסים האלו, ועלינו להודות לד' שברא איש נבון כזה בעולמו. וכמו כן תשואות חן חן להרה"ג מצ"פ שליט"א שמוכן תמיד לעזור לנו בהנ"ל באופן נפלא מאד.

וכמו כן להמגיחים החשובים ביותר – הגר"ב שליט"א, והשני הרוצה בעילום שמו הי"ו, שמתקנין טעותים שלנו, וגם הם מציינים מקורות כשלא כתבנו מקום מוצאו, ושוב עלינו להודות כנ"ל.

ולכולם, **וכן לכל הקוראים, ולכל המעוררים, וכל העוזרים, מברכין ברכת הדיוט שיעלו כולם בתורה ובמצות ובשמחה ובבטחון** עוד ועוד, אמר].
[מאמר המוסגר לענין נכבדות בבית שעל כל א' מהבן זוג לכבד את השני כבוד מלכים **ממש**, (וכבר כתבנו כמה פעמים העצה של הגר"ד טרענק זצ"ל א' מגדולי עמריקה שהוא ואשתו החליטו וקיבלו על עצמם שמה שהשני יעשה להם (יהא מה) לא יהיו נפגעים. **כלל** – אפי"אם יהיו בזיונות או חוסר כף זכות או דיבורים חריפים – מה **שלא יהא** – אין פגיעה **כלל** אלא מקבלים **באהבה וכאילו לא הי'** – כמאן דליתא דמיא – **ועצה נפלאה עד מאד היא**), וכן ההורים **לכל ילד וילד**, ובענין זה מצאנו כתוב אסיפת דברים שא' אסף מה ששמע מפיו אדם גדול בענקים זצ"ל (וצע"ג אם המקור מוסמך אבל כמה מהדברים נראין, ועל כל א' לבדוק הדברים בעצמה, וכיון **דהכל מדובר אך**

← להשיג פרוטה חמורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהנ"ל, וכן להזמין הלוח החדש [אדר – תשרי] מלא חיזוקים חדשים וכ"ח דפי יארצייט'ס, ועוד ועוד הוספות.

במקום שלא נמצאים הקונטרסים כ"כ בקביעות – הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. 15326500176 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרי 026500176 (לאחר שמיעת ההודעה), ונסה לשלוח בל"ג. עוד לזאת – כולל מוסר ומנהג ומוסר ומעריב ושיעור קודם מעריב – הרוצה להשתתף – יש להשאיר הודעה בטל. 02-5434660, ע' לקמן. לשמוע שיעורים בהלכה ושמיעה בקול הלשון: 0733-718-261, ונא להעיר.

גמ"ח שידוכים להתפלל על הזולת (עם לב שלם) - 0527643607

מקום חשוב בבית ישראל פנייים כמה מקומות עבור בני עליי' לחזק מנין למעריב (בשעה 8:20) מתפללים במתינות כהלכה, ושכב"צ - הרוצה להשתתף בקשו להודיע בטל. 02-6500176.

פירסמו שיש בית מדרש להשכרה, נאה ומרווח עבור כשלישים איש, (עם ארון הקודש, ספרים, שולחנות וכו') נמצא סמוך לשיבת מיר הק', בשכירות לחלק של היום או כולו או לשבתות, (מחיר מצוין), אמרו שלקבל עוד פרטים אפשר בטל. 02-6500176

פירסמו חבורה בישיבת מיר הק' – קודם שחרית – מ"ב ב' עמודים לשבוע עם בחינות ושכב"צ מהישיבה – הלכות מוקצה (סי' ש"ח) בס"ד, טל. 02-6500176

על אלו שהיו מהמדקדקים בשנות תש"פ – תשפ"א בכל ההרחקות וכו' דיקדוק אחר דיקדוק, וחיפשו לדעת כל סעיף קטן וכל חידוש, כדי לקיים מצות ד' של **ושמרתם וכו'**, יש לומר שק"ו חוב קדוש עליהם לבקש הידורים (או דברים שהם מעיקר הדיון!) **גם** לשאר מצות התורה – לדעת **ששמירת הנפש** של תרומות ומעשרות להפריש **מכל מה שאוכל**, וכן כל מה שמכניס לתוך ביתו **אפי' עם ההכשר היותר טוב וכדעת כל ועדי ראשי הכשרות!**, וכן שחישת עופות ובהמות, וכן הכשרת הבשר וכו', וכן כל הדברים שבממון **שיש צד חשש רבית**, וכן **גענערטור** לשבת ומים לשבת, וזהירות מדיבורים על גדולים, ח"ו, או שאר דיבורים שיש חשש (רחוק) של לשה"ר, בשבת לא לטלטל בחוץ – כלל, או בקניית תפילין ומזוזות שיהיו דוקא מהודרים, **הכל יש ליזהר באותן דרגה של דקדוקים (אם לא יותר, דהא כל מה שנקטנו הזהירות בהן עוד**

שאלות לעיון:

- האם אפשר להגעיל כלים (כגון כלים חדשים, או שאר כלי מכתב שבלעו בליעה של איסור) בקומקום אלעקטרי? (ע' שו"ת צפנת פענח סי' רע"ג סי"ג ועוד) ולמה?
- בדין ספירת העומר מותר להמשיך לברך אע"פ שיש ספק ספיקא אם חייב או לא – מאי שנא מכל ברכות שאפי' אם ספק ספיקא אסור לברך? [כגון ברכה אחרונה על ברי' שהי' ספק אולי הי' כזית, וכדו'].
- לפי רש"י שעל ידי ביטול חמץ ערב פסח נעשה **עפר** – האם מותר לאוכלו? וליהנות ממנו? (ע' מהר"ם חלוה פסחים ו', ובמהר"ק סי' קמ"ב, ובחזו"א קט"ז ה', ועוד ברבינו מנוח פ"ג חומ"מ ה"ו) ולהשתמש בלחם זה לכיסוי הדם?
- למה מותר לשתות מים קודם הבדלה (וכל שאר אכילה אסור כמו קידוש) – מאי שנא מקידוש שאסור לשתות כלל?
- מה פי' הפסוק לא תמצא ידה (ריש פ' תזריע) והא אין לה כסף כלל?
- מה פי' בדברי רש"י שכל זמן שהאבן מנוגעת נמצא במקום פלוני (סוף פ' מצורע) המקום טמא – והא אין קרקע עולם מקבל טומאה?
- האם אפשר לספור ספירת העומר לפני שלוקח ג' פסיעות לאחוריו – כגון שיש מי שמתפלל אחריו?
- האם המברך ברכות ההפטרות כמו **שליח ציבור** דהא אומר – מברכין אותך ועוד ועוד?
- האם לילה לשון זכר או נקיבה? בקרבנות אומרים לילה אחד – וידוע דברי הגר"א שמתקשה מליל פסח שאומרים לילה הזה ולא לילה הזו?

ונא לשלוח תשובות (בפאקס או בטל. 02-6500176) ונפרסם בל"ג.

קונטרס אגרת שלומים
הוספות לחלק א'

- מכתב גלוי -

לכבוד ר' בחור, דער נייע נפש, די נייע נשמה, שלר עליכם !

דבר נדיר הוא זה לקבל א' שלר עליכם בישיבה גדולה - טעמא דקרא הוא דכל אחד ס"ל דהשני והשלישי והרביעי וכו' כבר נתנו לך וכי צריך עוד ועוד? ועוד טעמא - דמי מכיר שאתה מן החדשים - אפי' הישנים עדיין לא הכירו. והא ראי' דהרבה פעמים נותנים שלר עליכם לאחד והוא עונה ואומר - אני לומד בישיבה כבר שנה תמימה! [ומי שמתאוה שיאמרו לו, לכה"פ שא' יאמר לו - הוא מעריך ומכיר טובת הנוסח בקידוש לבנה שמברכין א' להשני - שלר עליכם, ופשיטא דהתם צריך ליוזרה מאמריה בעלמא מן השפה ולחוץ כאנשים מלומדה אלא לברך הזולת בכל לבו. דהטעם שאומרים ברכת שלר זו דכיון דאומרים - תפול עלי' אימתה, טעון ברכה, וא"כ יש כאן משום חשש פקוח נפש, ובדאי ליבא בעי, והבין]. וקשה מאד לעמוד בציוו הגר"ח שמואלביץ זצ"ל דהי' תחור ואומר על המצוה של ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים - דקאי על כל בחור חדש שבא לישיבה! וגרים הייתם - אתם (הותיקין) יודעים איך הי' כשבאת - כמה צמא לשיניים בחלב היית - אם כן עליך לקיים ואהבתם את הגר (רש"י כתב שם דגר היינו כל מי שלא נולד במקום זה אלא בא מרחוק - וא"כ מובן דברי הגר"ח זצ"ל כפשוטן). ואע"פ שקשה לקיים אין אנו בני תורין ליפטר ממנה.

ובניא כאן כמה דברי הגר"ח זצ"ל להיות מורה דרך בחיים של תורה וחיים של עלי' בישיבתנו הק' ובכל ישיבה וישיבה:

מפני מה התנה הקב"ה בהיתר שפחה כנענית לעבד עברי דאינו אא"כ יש לו אשה ובנים? (עי' ל' רש"י וריטב"א והוא הי' מסביר נמי לפי שיטתם). אלא, אמר הגר"ח, דבסוף שש שנים כששואלים אותו אם רוצה לצאת לחירות או לאו, הנסיין - כשאין לו אשה ובנים - בדרך כלל למעלה מכתותיו הוא ויכריע בדעתו לישאר אצל אדונו, דהא עתה יש לו שפחה לכה"פ משא"כ אם יצא לחירות מי יסיים להשתדך עמו (לפעמים שטות זה נמי עובר במחור של בחור...), מוטב שאהי' עבד לעולם - וידוע שאין זה רצון הבורא. לכן ציוה הבורא ית' שיהי' לעבד עברי הכלי זיין להלחם נגד האיוש שלו במצבו, ולכן דוקא כשיש לו אשה ובנים מכבר אן מוסיים לו אשה שפחה כי אז יעמוד בנסיין.

וכן, אמר הגר"ח, הוא בחיי האדם - כל נסיון שהקב"ה מוזמן לו לאדם כבר מקודם ניתנו לו הכלי זיין לעמוד ולעבור, וא"כ אין להתייאש - דאין שום נסיון שבא לידו שאינו יכול לעמוד בו - כגון שאין לו: (א) מקום לשבת בלימוד; (ב) באכילה; (ג) בתפילה; (ד) בשינה; (ה) ולא מצא החברותא שהוא רצה; (ו) אין השיעור מה שהי' רגיל בו; (ז) קשה הבעל הבית של הדירה; (ח) קשים החשבונות באלקטרא*, ובטלפון, מסים, וכי'; (י) חם או קר; (יא) אין החבר' חדר בדיק (!!!) מה שחיפש; (יב) אין האוכל ובטנו בשלר' ושלוח; (יג) אין לו החברים שלו; (יד) מרגיש כ"כ רחוק מהשפחה שלו; (טו) אין לו עם מי לשפוך שיחו על כל צרותיו - דאגה בלב איש ישיחנה; (טז) ומרגיש שאין לו הראש ישיבה שלו (והא עכשיו יש לו ראש ישיבה כאן אבל במחשבותיו הוא עדיין לומד בישיבה שיצא משם - והא קשיא למה עזב? אלא לגדול בתורה - ואין זה אא"כ שתול בבית ד' באשר הוא שם ולא שם - ועל כל אחד לבדוק אם באמת הוא עקר עצמו מהישיבה שלמד עז עתה כדי לגדול במקום החדש או לאו, והטענה שהגדולים כאן אינם יודעים ומכירים תוך תוכו שלו אין זה אלא עצת היצר - הבל ורעות רוח - דער יצה"ר האט הרבה תירוצים, ואכמ"ל); (יז) אין השבת טיש לפי נימי נפשו; (יח) מרגיש שהוא לבד ואין מי שאיכפת אם חי או מת; (יט) נראה לו שכולם מבינים יותר טוב ממנו והוא מיואש מלהבין השיעור; (כ) יש כ"כ ספיקות ואין לו להתירם; (כא) דואג אם יצליח או לא; (כב) אינו רואה שהוא עולה בתורה והכל חושך בעדו; (כג) וכו' וכו'.

ועל כל א' ואי' לדעת שהקב"ה נתן לו כחות לעמוד בכל זה - ואין מקום לשום שבירת רוח (לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה על תשובה מעבירות נאמר, והבין) ופשוט. (לכ' יש סמך לדבריו הנ"ל מן הפסוק לא נחם אלקים דרך ארץ פלישתים, ועוד מחז"ל שהקב"ה מקדים הרפואה למכה (מגילה י"ג);, ועיין ביעב"ץ על הגמ' קידושין דף כ' ע"א דנמי משמע דבריו הגר"ח זצ"ל, עש"ה).

עוד אמר דמפני מה אצל דור המדבר הי' מצב שלא הי' להם (כלום) למחר, והא נמנה מצב כזה בתוכחה (פרשת כי תבוא) בין הקללות מי שצריך לסמוך על הפלטור ואין לו לחם למחר - חייב תלויים וכו' ולא תאמין וגו', עיי"ש, וכי הקב"ה נתן מצב של קללה לדור המדבר - דור דעה? אתמהו!! אלא אמר הגר"ח זצ"ל יסוד בחיים (והזוכר יסוד זה תמיד יש לו חיים אמיתים) דאין המצב קובע, אלא האדם קובע - מצב של חוסר לחם למחר האמת הוא דהוי בריכה עצומה - קירוב אל ד', בטחון, השגחה פרטית, תפילה באמת - ואדם עושה אותה לקללה, כל מצב ומצב שאדם חי בו יכול הוא לעשותו גן עדן או ... גיהנום - הכל תלוי בו, וד"ק דלא כתיב בתורה לחם לא יהי' למחר אלא לא תאמין בחיב - דודאי אין חוסר לחם למחר קללה. אלא אדם שלא יאמין בחייו הוא העושה אותה לקללה, והמבין שימח במעשיו ויודה לשמו בכל כחו כל ימי חיים חיותו, אמן.

עוד כמה יסודות שכדאי לזכור:

לפום צערא אגרא

כל התחלות קשות

ארץ ישראל נקנית ביסורים (וכן תורה ועוה"ב ושלשתן ביחד טעונים קנין חשוב - ואינו אלא ע"י שווערייטין).

טוב א' בצער ממאה שלא בצער

חביבין יסורים

יסורים ממרקים

אדם לעמל יולד - אשרי מי שעמלו בתורה, אשרינו מה טוב חלקינו

אם אתה עושה כן (חיי צער תחיי' ועמלות בתורה) אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.

הצלחה גדולה וכל טוב סלה,

אתחלתאי הישיבה של וכו' פקדת שטרים קייני

נב. כדאי למצוא כמה בני הכולל ללמוד אתם, ולכה"פ א', בין מעט בין מרובה (במוסר סדר או בליל שבת וכדומה ואפי' לרבע שעה). ולהציע מה שמציק לו לפני מי שמבין לבו, והמבקש הוא מצליח דהא אין בהיישן למד.

* electric bill, telephone, taxes

FOR NEWCOMERS

נב. עוד כמה ידיעות נחוצות:

(א) יש לדעת שאם אין בכל דבר הכשר מהשגחה היותר מנוסה משאר הכשרים יש פקפוקים גדולים, וקשה מאד לסמוך על מה שכתוב או מה שאומרים [ולא כמו שהרבה בחורים חדשים טועים לחשוב שכל שיש איזה הכשר הרי הוא כשר לחלוטין, דאינו כן, והדבר בדוק ומנוסה].

(ב) לענין לעשר בעצמו מכל דבר מאכל שקונים - כך נהגו רוב בני תורה, וכן הוא בכמעט כל הישיבות הק' בא"י שכולם נוהגים כן, וכן בישיבת מיר הק' - כל דבר ודבר הוא, ואינו קשה כלל לעשותו, ע' לעיל לברר הפרטים בטל. הנזכר שם. וכן ראוי לנהוג.

(ג) לענין טלטול בחוץ בשב"ק ע"י שסומכין על העירוב - יש לדעת שדבר זה תלוי בהרבה מח' הפוסקים, עיין בשו"ע סי' שמ"ה ועוד, ומנהג בני תורה להמנע כלל מלטלטל מחמת כן. ויש לברר אצל היודעי דבר ולא לסמוך על שמועות.

(ד) לענין לנסוע למירון בל"ג בעומר - הדרך המקובל אצל בני תורה הוא לשאול פי ראש הישיבה לשמוע ממנו דעת תורה כיצד יש עליו לנהוג.

(ה) כשהחורים מבקשים שיהא לבנם דרך לקבל אי מייל יש להסביר להם שדבר זה כבר גרם חורבנות עצומות, ושיסתפקו בשיחות בטל., ואם כבר יש לבחור אדרעס כזה יש לבטלו מיד, שאל גדולים ותשמע דעת תורה.

(ו) אין לסמוך על בעלי חנויות לענין כשרות - כלל.

(ז) ולא על סתם ספר לענין שיעור פיאות - וסכנת נפשות הוא, א' המקף וא' הניקף!

(ח) ליוזרה מאלו שאומרים שצריכים הלאה לזמן קצר או שבוכים שצריכים צדקה, לחקור טוב טוב.

(ט) לבירורים נוספים בהנ"ל, ובעוד ספיקות באיזה ענינים, אפשר להשאיר הודעה עם שם והפרטים וכו' בטל. 02-6500176. הצלחה

